SUDA YAYINLARI

iki taktik

lenin

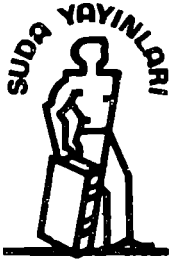

4

Lenin dizisi : 1

Dizgi - baskı Lâtin Matbaası
Kapak baskısı Evren Ofset
Baskı tarihi : Mayıs 1974

Lenin

iki taktik

Türkçesi Orhan Suda

SUDA YAYINLARI
Salkım Söğüt Sok. 20/9
Yerebatan İstanbul

DEMOKRATİK İHTİLÂLDE SOSYAL - DEMOKRASİ'NİN İKİ TAKTİĞİ (1)

Haziran temmuz 1905'de yazıldı. Broşür halinde ilk defa Cenevre'de temmuz 1905'de yayımlandı.

Yazarın elyazısı ile karşılaştırılan broşürün metnine uygundur.

AÇIKLAMA

Iki Taktik, güncel ve pratik meselelere ışık tutması bakımından Türkiye sosyalistleri için de büyük bir önem taşıyor. Bu önemi daima gözönünde tuttuk ve metni daha da açıklığa kavuşturmak için, çeviride bazı kelimeleri, bağlaçları, ön-ekleri ve son-ekleri köşeli parantezler içinde verdik.

Elinizdeki bu çevirinin gerçek bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz. Lenin'in eserlerini yanlışsız ve eksiksiz yayınlamaya **Iki Taktik**'le başladık. Objektif şartların ve malî imkânların elverdiği ölçüde bu amacımızı gerçekleştirmeye çalışacağız.

Orhan Suda

ÖNSÖZ

Ihtilâl döneminde, olayları izlemek zordur; bu olaylar ihtilâlci partilerin taktik şiarlarını değerlendirmemize [yarayan] bol miktarda yeni materyal sağlar. Bu broşür Odesa (1a) olaylarından önce yazılmıştır. **Proletari**'nin (3) dokuzuncu sayısındaki **«devrim eğitir»** adlı yazımızda bu olayların, süreç -olarak- ayaklanma (devrim) teorisini yaratmış olan ve geçici bir ihtilâlci hükümet lehindeki propagandayı reddeden Sosyal-Demokratları bile, gerçekte, hasımlarının (muarızlarının) safına geçmek zorunda bıraktığını ya da geçmeye başlamalarına yol açtığını belirtmiştik. Ihtilâlin, barışçı siyasî evrim dönemlerinde inanılmaz gibi görünen bir hızla ve köklü bir şekilde eğittiğine hiç şüphe yoktur. Ve asıl önemli olanı da, sadece yöneticileri değil kitleleri de eğitmesidir.

Hiç şüphesiz ki, ihtilâl Rusya'nın işçi kitlelerine Sosyal-Demokratizmi öğretecektir. Ihtilâl, çeşitli sosyal sınıfların hakiki mahiyetini, demokrasimizin burjuva karakterini ve burjuva demokratik anlamda

ihtilâlci olan ve sadece «sosyalizasyon» fikrinin değil, köy burjuvazisi ile köy proletaryası arasındaki yeni bir mücadelenin taşıyıcısı da olan köylülüğün gerçek özlemlerini ortaya koyarak, Sosyal-Demokrasi'nin programını ve taktiğini pratikte [pratik alanda] doğrulayacaktır. Meselâ, «ihtilâlci sosyalist Parti»nin (4) program tasarısında Rusya'da kapitalizmin gelişmesi konusunda olduğu kadar, «toplumumuzun» demokratik mahiyeti ve köylü ayaklanmasının tam bir zaferle [sonuçlanmasının] kapsamı konusunda da bu kadar açık bir şekilde görünen eski popülizmin eski hayallerine ihtilâl tarafından amansızca ve kesin bir şekilde son verilecektir. Ihtilâl, farklı sınıflara, ilk, hakiki siyasî damgalarını vuracaktır. Bu sınıflar, ihtilâlden, sadece programları ve ideologlarının taktik şiarları ile değil, kitlelerin doğrudan doğruya siyasî eylemleri ile açıklığa kavuşturulan tamamen belirli siyasî bir çehreyle çıkacaklardır.

Ihtilâlin bizi eğiteceği, halk kitlelerini eğiteceği kesindir. Fakat mücadeleye atılmış siyasî bir parti için söz konusu olan şey, ihtilâle bir şey katıp katamıyacağımızı (öğretip öğretemeyeceğimizi) bilmektir. Ihtilâle proletaryanın damgasını vurmak, onu, sözde değil, fiiliyatta kesin bir zafere ulaştırmak için, demokratik burjuvazinin istikrarsızlığını, ve hainliğini felce uğratmak için Sosyal-Demokrat düşüncemizin doğruluğundan ve sonuna kadar ihtilâlci olan proletarya ile [kurduğumuz] ilişkiden yararlanabilecek miyiz?

Bütün çabalarımızı bu hedefe yöneltmeliyiz. Başarımız, bir yandan, siyasî durumu doğru değerlendirmemize, taktik şiarlarımızın doğruluğuna; öte yandan, bu şiarlara gerçek savaşçı güçlerin [yani]

işçi kitlelerinin sağlayacağı desteğe bağlıdır. Partimizin bütün örgütlerinin ve bütün gruplarının hergünkü ve düzenli çalışmaları - propaganda, ajitasyon ve örgütlenme kitlelerle bağların sağlamlaştırılmasına ve geliştirilmesine yönelmiştir. Bu çalışma her zaman için gereklidir ama ihtilâl sırasında, asla yeterli görülmemelidir. Böyle anlarda, işçi sınıfı, o büyük günün ihtilâlci eylemini kendiliğinden özler ve biz bu eylemin hedeflerini, daha sonra onlara mümkün en geniş şekilde anlatıp öğretmek için, doğru bir şekilde tanımlamayı bilmek zorundayız. Kitlelerle bağlarımız konusunda hüküm süren kötümserliğin altında ihtilâlde proletaryanın rolü hakkındaki burjuva fikirler yatmaktadır. İşçi sınıfını eğitmek ve örgütlemek için, şüphesiz, daha pek çok şey yapmalıyız, ama bugün için aslolan şey, bu eğitimin ve bu örgütlemenin ağırlık merkezinin nerede olduğunu bilmektir. Sendikalarda, legal derneklerde mi yoksa silâhlı ayaklanmada, ihtilâlci bir ordunun ve ihtilâlci bir hükümetin kurulmasında mıdır? Her iki durumda da işçi sınıfı kendi kendini eğitip örgütler. İkisi de gerçekten gereklidir. Bununla beraber, esas mesele, bugünkü ihtilâlde, [ihtilâl döneminde] işçi sınıfının eğitiminin ve organizasyonunun ağırlık merkezinin nerede olacağını bilmektir. Ağırlık merkezi sendikalar ve legal dernekler mi yoksa ayaklanma mıdır?

İhtilâlin başarıya ulaşması (kaderi) şuna bağlıdır: İşçi sınıfı, burjuvazinin, otokrasiye karşı giriştiği mücadele [den dolayı] güçlü ama siyasî bakımdan güçsüz bir yardımcısı rolünü mü oynayacaktır, yoksa halk ihtilâlinin yöneticisi rolünü mü? Burjuvazinin bilinçli temsilcileri bunun tamamen farkındadırlar. **Osvobojdenie**'nin (5) Sosyal-Demokrasi'de

Akimov'un fikirlerini ve **şimdi** sendikalarla legal dernekleri ön plâna çıkaran «ekonomizmi» övmesi bundandır. Bundan dolayıdır ki Struve (**Osvoboj-denie**'nin 72. sayısında), Akimov'un yeni-**Iskra**'daki doktriner eğilimlerini kutlamakta ve Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongre'sinin kararlarındaki lânetlik ihtilâlci dar görüşlülüğüne ateş püskürmektedir.

Sosyal-Demokrasi'nin doğru taktik şiarlarının, şimdi, kitlelerin yönetimi bakımından özel bir önemi vardır. Ihtilâl zamanında, ilkelere tastamam uygun taktik şiarların ihtilâlci kapsamını daraltmayı istemekten daha tehlikeli bir şey olamaz. Böylece, **Iskra** (6), 104. sayısında, gerçekte, Sosyal-Demokrasi içindeki muarızlarından yana çıkıyor, fakat aynı zamanda da, başarıları ve başarısızlıkları ile birlikte, hareketin izleyeceği yolu gösteren taktik şiarlarının ve kararlarının kapsamından küçümseyerek bahsediyor. Oysa, doğru taktik kararların hazırlanmasının, proletaryayı, olayların rüzgârına kapılmaksızın, tamamen marksist bir anlayışla yönetmek isteyen bir parti için muazzam bir önemi vardır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresinin ve Parti'nin muhalif (hizipçi) fraksiyonunun (6a) kararları, herhangi bir yazarın çiziktirdiği görüşleri değil, sosyal-demokrat proletaryanın sorumlu temsilcileri tarafından kabul edilen görüşler gibi, taktik konusundaki en doğru, en tam, en derin görüşleri bize sunmaktadır. Bütün üyeleri tarafından kabul edilen kesin programı ile partimiz, diğer bütün partilerden öndedir. Osvobojdenie'nin demokrat[ik] burjuvazisinin oportünizmin ve bir program «tasarısı» hazırlamak ve gerçekten bir burjuva ihtilâline tanık olup olmadıklarını ilk defa kendi kendilerine

sormak için ihtilâli beklemiş olan sosyalist-ihtilâlcilerin ihtilâlci gevezelklerinin aksine, partimiz kendi taktik kararlarına kesinlikle uyduğunu [saygılı olduğunu] göstererek diğer partilere örnek olmalıdır.

Işte bunun için biz, Rusya Sosyal Demokrat Partisi'nin III. Kongresinin ve Konferansı'ın taktik [konusundaki] kararlarını dikkatle incelemeyi; kararlarda marksizmin ilkelerinden mümkün sapmaları ortaya koymayı ve demokratik ihtilâlde, sosyal-demokrat proletaryanın somut hedeflerin bilincine varmasını ihtilâlci Sosyal-Demokrasi'nin en acil görevi olarak kabul ediyoruz. Elinizdeki bu broşürünün [kitapçığın] amacı budur. Nihayet, taktiğimizin marksizmin ilkeleri ve ihtilâlin öğrettikleri açısından doğrulanması, taktik [konusundaki] birliği Rusya Sosyal Demokrat Partisi'nin tümünün gelecekteki mükemmel birliğinin temeli olarak, öğütlerle (teşviklerle) yetinmeyip gerçekten hazırlamak isteyen herkes için gereklidir.

Temmuz 1905 **N. Lenin**

1

ACİL BİR SİYASÎ MESELE

Millî bir kurucu Meclis'in toplanması meselesi, içinde bulunduğumuz bu ihtilâl döneminde günün meselesidir. Bu mesele nasıl halledilmelidir? Bu konuda farklı görüşler var. [Başlıca] üç siyasî eğilim görülmektedir: Çar hükümeti, halkın temsilcilerinin toplantıya çağrılması zaruretini kabul etmekte fakat Meclis'in bütün halk tarafından seçilmesine ve bunun bir kurucu meclis olmasına hiçbir şekilde yanaşmamaktadır. Buligin (7) komisyonunun çalışmaları hakkında basında yer alan haberlere inanılacak olursa, Çar hükümeti, seçmenlerin harç yatırmalarını gerektiren ya da sınıf imtiyazlarının son derece ağır bastığı bir seçim sistemi [ne göre] ve propaganda hürriyeti olmaksızın, seçilmiş bir istişarî Meclis'e yanaşmaktadır. Sosyal-demokrasinin yöne-

timindeki ihtilâlci proletarya, İktidar'ın tamamen kurucu Meclis'e devredilmesini istemekte ve bu maksatla, sadece genel oy'u ve tam bir propaganda hürriyetini değil, Çar hükümetinin hemen devrilmesini ve yerine geçici bir ihtilâlci hükümetin kurulmasını gerekli görmektedir. Nihayet, istekleri «demokrat-anayasacı» Parti (8) şeflerince dile getirilen liberal burjuvazi ise, Çar hükümetinin devrilmesini istememekte, geçici hükümet şiarını ortaya atmamakta, temsilciler meclisinin halkı gerçekten temsil edebilmesi ve gerçekten kurucu bir meclis olabilmesi için seçimlerin tam bir serbesti ve düzen içinde yapılmasını sağlayan hakiki garantiler üzerinde israr etmemektedir. Aslında, **Osvobojdenie** eğiliminin tek ciddi sosyal desteği olan liberal burjuvazi, Çar ile ihtilalci halk arasında mümkün olduğu kadar barışçı bir uzlaşmanın; burjuvazinin iktidardan en büyük payı, ihtilâlci halkın yani, proletarya ile köylünün ise en küçük payı alacağı bir uzlaşmanın gerçekleşmesi için çalışmaktadır.

Şu anda siyasî durum budur. Bugünkü Rusya'nın başlıca üç sosyal kuvvetine tekabül eden belli başlı üç siyasî eğilim bunlardır. **Osvobojdenie** taraftarlarının kaypak politikalarını, daha doğrusu, ihtilâl aleyhindeki ihanet politikalarını sözde demokratik cümlelerle gizlemeye çalıştıklarını **Proletari**'de (3., 4. ve 5. sayılar) defalarca belirtmiştik. Şimdi de şu andaki hedefleri sosyal-demokratların nasıl hesaba kattıklarını görelim. Bu yakınlarda biri P.O.S.D.R.'nin (Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin) III. Kongresinde, diğeri de partiden ayrılanların düzenledikleri

«konferansta» kabul edilen iki karar, bu bakımdan, bizim için mükemmel bir kaynaktır. Siyasî durumu, bu kararlardan hangisinin daha iyi değerlendirdiği ve ihtilâlci proletaryanın taktiğini daha doğru tanımladığı meselesi büyük bir önem kazanmaktadır. Propaganda, ajitasyon ve organizasyon görevlerini bilinçli bir şekilde yerine getirmek isteyen her sosyal-demokrat, problemin esası ile ilgisi bulunmayan görüşleri tamamen bir yana bırakarak bu meseleyi gereken dikkatle incelemelidir.

Bir partinin taktiği denince siyasî davranışı, yani siyasî faaliyetinin karakteri, yönelimi ve metotları anlaşılır. Parti kongresi, yeni problemler ya da yeni bir siyasî durum karşısında partinin siyasî davranışını bir bütün olarak doğru bir şekilde belirlemek amacıyla taktik kararlar alır. Rusya'da başlayan ihtilâl yani, halkın büyük çoğunluğu ile Çar hükümeti arasındaki tam, kesin ve açık çatışma yeni bir durum yaratmıştır. Yeni mesele, halkı hakikaten temsil eden ve gerçekten kurucu olan bir meclis teşkil etmenin pratik yollarının neler olduğunu bilmektir (teorik plânda bu mesele, diğer bütün partilerden önce, sosyal demokrat partinin programında resmen [hem de çoktan] halledilmiştir.) Eğer halk, hükümetle anlaşmazlık (uyuşmazlık) halinde ise ve kitleler yeni bir düzen kurma zaruretinin bilincine varmışlarsa, hükümeti devirmeyi amaç edinen parti, eskisinin yani, devrilmesi sözkonusu olanın yerine hangi hükümeti getireceğini mutlaka kararlaştırmış olmalıdır. **Yeni** bir mesele: geçici ihtilâlci hükümet meselesi ortaya çıkmak-

tadır. Bilinçli proletaryanın partisi bu meseleyi tam bir şekilde cevaplandırmak için şu noktaları açıklığa kavuşturmalıdır 1) oluş halindeki ihtilâlde ve genellikle proletaryanın bütün mücadelesi içinde geçici ihtilâlci hükümetin **önemi**; 2) partinin geçici ihtilâlci hükümet karşısındaki **tutumu**; 3) sosyal demokrasinin bu hükümete **katılmasının** kesin şartları; 4) sosyal demokrasi temsil edilmediği takdirde bu hükümete **aşağıdan** (tabandan) yapılacak bir baskının şartları. Bu bakımdan, partinin siyasî davranışı ancak bütün bu meseleler aydınlatıldığı takdirde açık, kesin ve prensiplerine uygun olacaktır.

O halde, P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nin kararında bu meselelerin nasıl halledildiğini görelim. İşte kararın tam metni:

«Geçici ihtilâlci hükümet hakkında karar.

1. Proletaryanın kısa vadeli menfaatlerinin, tıpkı sosyalizmin nihaî amaçları uğruna yaptığı mücadelenin menfaatleri gibi, mümkün olduğu kadar tam bir siyasî hürriyeti, bundan dolayı da, otokratik hükümet yerine demokratik cumhuriyetin kurulmasını gerektirdiğini;
2. Rusya'da demokratik cumhuriyetin ancak muzaffer bir halk ayaklanması neticesinde kurulabileceğini ve geçici ihtilâlci hükümetin bu ayaklanmanın organı olacağını, seçim propagandası yapmak hürriyetini tam olarak sadece bu organın sağlayabileceğini ve genel oy'la, [yani[, eşit, doğrudan doğruya ve gizli oyla seçilmiş ve halkın iradesini gerçekten temsil eden bir kurucu Meclis'i gerçekleştirebileceğini;

3. Rusya'daki bu demokratik ihtilâlin, bugünkü ekonomik ve sosyal rejimden dolayı burjuvazinin [yani], belli bir anda, bütün engellere rağmen, Rus proletaryasının elinden ihtilâl döneminde sağladığı kazançların mümkün en büyük kısmını mutlaka almaya kalkışacak olan burjuvazinin hakimiyetini zayıflatmak şöyle dursun büsbütün güçlendireceğini gözönünde tutan,

P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi şu karara varmıştır.

a) Ihtilâlin hangi yolu izleyeceği ve programımızda (asgarî program) [belirtilen] kısa vadeli bütün siyasî ve ekonomik talepleri yerine getirmesi proletarya tarafından istenecek olan geçici ihtilâlci hükümetin kurulması zarureti işçi sınıfına somut olarak anlatılmalıdır;

b) Kuvvetler ilişkisine ve önceden kesinlikle belirlenmesi mümkün olmayan diğer faktörlere bağlı olarak, bütün karşı-ihtilâlci teşebbüslerle amansızca mücadele etmek ve işçi sınıfının kendi menfaatlerini savunmak amacıyla, partimizin temsilcilerinin geçici bir ihtilâlci hükümete katılmaları kabul edilebilir [hale getirilmelidir];

c) Geçici ihtilâlci hükümete katılmanın gerekli şartları: Parti'nin kendi temsilcileri üzerinde sıkı bir kontrol kurması ve tam bir sosyalist ihtilâli özleyen, bundan dolayı da, bütün burjuva partilerine kesinlikle karşı olan sosyal demokrasinin bağımsızlığının kıskançlıkla korunmasıdır;

d) Sosyal-demokrasi tarafından yönetilen silâhlı proletaryanın, ihtilâlin sağladığı başarıları koruması, sağlamlaştırması ve yaygınlaştırması amacıyla, geçici hükümet üzerinde devamlı bir baskı kurması gerektiği fikri, sosyal-demokrasinin geçici ihtilâlci hükümete katılmasına bağlı kalmaksızın, proletaryanın en geniş tabakaları arasında yayılmalıdır.»

2

P.O.S.D·R.'NİN III. KONGRESİNİN GEÇİCİ İHTİLÂLCİ HÜKÜMET HAKKINDAKİ KARARI BİZE NE GETİRMEKTEDİR?

P.O.S.D.R.'nin III. Kongresinde alınan bu karar, başlığından da anlaşıldığı gibi, tamamen ve özellikle (münhasıran) geçici ihtilâlci hükümet meselesi ile ilgilidir yani, sosyal-demokratların geçici ihtilâlci hükümete katılmaları bu kararda meselenin bir kısmı olarak görünmektedir. Öte yandan, sadece ve sadece geçici ihtilâlci hükümet söz konusudur yani, meselâ, genel olarak «iktidarın ele geçirilmesi» söz konusu değildir· Kongre bu son mesele ve bu tür diğer meseleler üzerinde durmamakta haklı mıydı? elbette haklıydı. Çünkü Rusya'nın siyasî durumundan dolayı, bu meseleler günün konusu haline gelmemiştir. Aksine, halk otokrasinin devrilmesini ve kurucu meslicin toplantıya çağrılmasını istemekte-

dir. Parti kongreleri herhangi bir yazarın, yerli yersiz incelediği meseleleri değil, mevcut şartlar ve objektif sosyal gelişme neticesinde önemli bir siyasî muhtevaya bürünen meseleleri halletmeye çalışmak zorundadır. İhtilâlin bu anında ve proletaryanın genel mücadelesi içinde geçici ihtilâlci hükümet deyince ne anlaşılır? Kongre kararı bunu daha ilk satırlardan itibaren, proletaryanın kısa vadeli menfaatleri bakımından olduğu kadar «sosyalizmin nihaî amaçları» bakımından da, mutlak (eksiksiz) siyasî hürriyetin zaruretine işaret ederek, açıklamaktadır. Mutlak siyasî hürriyet, otokratik rejimin devrilmesini ve onun yerine demokratik cumhuriyetin kurulmasını gerektirmektedir ki bu da zaten partimizin programında yer almaktadır. Aslında, prensip ve mantık açısından, demokratik cumhuriyet şiarının kongre kararında belirtilmesi gerekiyordu. Çünkü demokrasinin öncü savaşçısı olan proletarya tam bir hürriyet istemektedir. Monarşistlerin, özellikle de «Demokratik-anayasacı» (meşrutiyetçi) Parti'nin ya da **Osvobojdenie**'nin «demokrasi bayrağına» sarıldıkları şu sırada bunu özellikle belirtmek gerekiyordu. Cumhuriyetin kurulması, halk tarafından eşit şartlar içinde, doğrudan doğruya, genel ve gizli oy'la seçilmiş bir meclisi ve bu meclisin de kurucu bir meclis olmasını mutlaka gerektirmektedir. Kongre kararı, bunu kabul etmekte fakat bununla yetinmemektedir. «Halkın iradesini gerçekten ifade (temsil) eden» yeni rejimin kurulması için temsilciler meclisinin kurucu meclis diye nitelendirilmesi yetmez. Bu meclisin, bunu «kurmak» iktidarına ve gücüne de

sahip olması gerektir. Bunun bilincine varmış olan Kongre, kararında «kurucu meclis» şiarını formüle etmekle yetinmemiş, bu meclisin görevini yerine getirmesini mümkün kılacak olan maddî şartları da belirtmiştir. Kurucu denilen meclisin, gerçekte, hangi şartlar içinde kurucu olabileceğini belirtmek mutlaka gerekliydi. Çünkü monarşist meşrutiyetçi Parti'nin temsil ettiği liberal burjuvazi defalarca belirttiğimiz gibi, bütün halk tarafından [seçilecek] kurucu Meclis şiarını kasten tahrif etmekte ve bunu boş, anlamsız bir cümle haline getirmektedir.

Kongrenin kararı, muzaffer halk ayaklanmasının organı olacak geçici bir ihtilâlci hükümetin, **ancak** böyle bir hükümetin, seçim kampanyasının tam bir hürriyet (serbesti) içinde yürütülmesini sağlayabileceğini ve halkın iradesini gerçekten temsil eden bir meclisin toplanmasını mümkün kılabileceğini belirtiyor. Bu tez doğru mudur? Bunun doğru olmadığını söylemeye kalkışacak bir kimsenin, Çar hükümetinin irticaı yardıma çağırmayabileceğini, seçimler süresince tarafsız kalabileceğini ve halkın idaresinin gerçekten dile gelmesini kendisine dert edinebileceğini ileri sürmesi gerekecektir. Bu iddialar o kadar saçmadır ki ki hiç kimse bunları açıkça desteklemeye kalkışmayacaktır. Ama bizim **Osvobojdenie**'nin taraftarları, liberalizm bayrağı [kisvesi] altında, gizliden gizliye bu iddiaları yaymaktadırlar. Kurucu Meclisi birisinin toplantıya çağırması gerek, seçimlerin serbesti içinde ve tarafsız bir şekilde yapılmasını sağlaması gerek, birisinin bu meclisi tam yetkili ve güçlü kılması gerek.

Böyle bir şeyi, ancak, isyanın organı olan ihtilâlci bir hükümet içtenlikle isteyebilir ve bunu gerçekleştirmek için herşeyi yapabileceğini gösterebilir. Çarlık hükümeti buna mutlaka karşı koyacaktır. Çar'la anlaşmış olan ve halkın isyanına bel bağlamayan liberal bir hükümet böyle bir şeyi içtenlikle isteyemez, hatta, büyük bir içtenlikle istese bile, gerçekleştiremez. Böylece, kongrenin kararı, biricik doğru ve son derece tutarlı demokratik şiarı ortaya atmıştır.

Fakat, demokratik ihtilâlin sınıf karakteri gözönünde tutulmasaydı, geçici ihtilâlci hükümetin öneminin değerlendirilmesi eksik ve yanlış olurdu. Bundan dolayı, Kongrenin kararı, ihtilâl, burjuvazinin hâkimiyetini sağlamlaştıracaktır diye belirtmektedir. Bu, hali hazır (bugünkü) ekonomik ve sosyal rejimde yani kapitalist rejimde kaçınılmaz bir şeydir. Ve bazı siyasî hürriyetler elde etmiş bir proletarya üzerinde burjuvazinin hâkimiyetinin perçinlenmesi, «ihtilâl döneminde proletaryanın sağladığı kazançları elinden almak için» umutsuz teşebbüslerde bulunan burjuvazi ile proletarya arasında, iktidar uğruna amansız bir mücadeleyi kaçınılmaz hale getirir. Bundan dolayıdır ki, demokrasi mücadelesinde başı çeken ve en önde savaşan proletarya, burjuva demokrasisinin bağrındaki yeni çelişkileri ve yeni mücadeleyi bir an bile unutmamalıdır.

Demek ki, geçici ihtilâlci hükümetin önemi, kararın yukarda incelediğimiz kısmında: hürriyet ve Cumhuriyet için mücadele ile ilgili raporunda; Kurucu Meclis ile ilgili raporunda ve yeni bir sınıf mücadelesinin yolunu aydınlatan de-

mokratik ihtilâl ile ilgili raporunda tastamam belirtilmiştir (anlatılmıştır).

Bundan sonraki soru, proletaryanın, geçici ihtilâlci hükümet hakkında genellikle, ne gibi bir tutum takınacağı meselesidir. Buna Kongre kararının herşeyden önce verdiği cevap şudur: Parti, işçi sınıfını, özellikle, ihtilâlci bir hükümetin zaruretine inandırmaya çalışmalıdır. İşçi sınıfı bu zaruretin bilincine varmalıdır. «Demokrat[ik]» burjuvazi her ne kadar, Çar hükümetinin devrilmesi meselesini ikinci plâna atmaktaysa da biz bunu ön plâna çıkarmalıyız ve geçici ihtilâlci bir hükümetin [kurulması] zarureti üzerinde israr etmeliyiz. Ayrıca, bu hükümetin, objektif (somut) tarihî duruma ve proletarya demokrasisinin görevlerine uygun eylem programını açıklayıp anlatmalıyız. Burada söz konusu olan şey, partimizin asgarî programının **tümü**'dür [yani], bir yandan, bugünkü sosyo-ekonomik ilişkiler alanında tamamen gerçekleşebilecek, öte yandan, sosyalizmi gerçekleştirme yolunda yeni bir adım atmak için gerekli olan doğrudan doğruya siyasî ve ekonomik dönüşümleri [kapsayan] programdır.

Böylece, karar, geçici ihtilâlci hükümetin karakterini (mahiyetini) ve hedefini tamamen aydınlığa kavuşturmaktadır. Kökenleri ve temel karakteri itibariyle, bu hükümet halk ayaklanmasının organı olmalıdır. Şeklî bakımdan onun rolü, kurucu bir Millî Meclisin toplanmasını sağlamaktan ibarettir. Faaliyeti ise, esas itibariyle, proletarya demokrasisinin asgarî programını [yani] otokrasiye karşı ayaklanan halkın menfaatlerini

koruyabilecek biricik programı gerçekleştirmekten ibarettir.

Belki de, geçici hükümetin, sırf geçici bir hükümet olduğu için, bütün halk tarafından henüz tasvip edilmemiş böyle olumlu bir programı uygulayamayacağı şeklinde bir itirazda bulunulacaktır. Böyle bir itiraz, gerici ve «otokrasi düşkünü» bir sofizmden başka bir şey değildir. Olumlu hiçbir program uygulamamak, çürümüş bir otokrasinin feodal rejimine gözyummaktır. Böyle bir rejime, halk ayaklanmasının organı olan bir hükümet değil, ancak, ihtilâle ihanet edenlerden [kurulmuş] bir hükümet gözyumabilir. Toplantı hürriyeti Kurucu Meclis tarafından tanınmadı diye, Kurucu Meclis'in bu hürriyeti tanımayacağı bahanesiyle, toplantı hürriyetinin bilfiil uygulanmasından vazgeçmeyi teklif etmek herkesle alay etmek olur. Asgarî programın geçici hükümet tarafından derhal uygulanmasına karşı çıkmak da, herkesle alay etmek demektir.

Nihayet belirtelim ki, karar, geçici ihtilâlci hükümete bu asgarî programı uygulaması görevini yüklemekle, azamî programın derhal uygulanması, ve sosyalist ihtilâli [gerçekleştirmek] için iktidarın ele geçirilmesi yolundaki saçma ve anarşistçe bir düşünceyi, böylece, bir kenara itmiş olmaktadır. Rusya'nın ekonomik gelişme derecesi (objektif şart) ve geniş proletarya kitlelerinin bilinç ve örgütlenme derecesi (objektif şarta sıkısıkıya bağlı sübjektif şart) işçi sınıfının derhal ve tamamen kurtulmasını imkânsız kılmaktadır. Ancak en cahil insanlar, şu andaki demokratik ihtilâlin burjuva karakterini (mahiyetini) görme-

yebilirler. Ancak en safdil iyimserler sosyalizmin hedefleri ve bunu gerçekleştirmenin yolları hakkında işçi kitlelerinin henüz pek az şey bildiklerini unutabilirler. Oysa, hepimiz inanıyoruz ki işçilerin kurtuluşunu ancak işçilerin kendileri gerçekleştirecektir. Kitleler bilinçlenmeden ve örgütlenmeden, kitleler, tüm burjuvaziye karşı açıkça (amansız) bir sınıf mücadelesiyle yetiştirilmeden ve eğitilmeden sosyalist ihtilâl söz konusu olamaz. Sosyalist ihtilâli ertelediğimiz yolundaki anarşist iddialara cevabımız şu olacaktır: biz sosyalist ihtilâli ertelemiyoruz, biz biricik mümkün ve güvenilir yoldan, yani, demokratik cumhuriyet yolundan sosyalist ihtilâle doğru ilk adımı atıyoruz. Sosyalizme, siyasî demokrasi yolundan gayri bir yoldan varmak isteyen kimse, kelimenin iktisadî ve siyasî anlamıyla, kaçınılmaz olarak saçma ve gerici sonuçlara varır. Gerektiği anda, bize gelip, azamî programı niçin uygulamadığımızı soracak olan işçilere, demokratik zihniyetli halk kitlelerinin sosyalizme henüz ne kadar kapalı (yabancı) olduklarını, sınıf antagonizmalarının henüz pek az gelişmiş bulunduğunu, proleterlerin henüz ne kadar örgütsüz olduğunu hatırlatacağız. O halde, bütün Rusya'daki yüzbinlerce işçiyi örgütleyiniz, milyonlarca işçiye programınızı benimsetiniz. Anarşist, tumturaklı ama içi boş sözlerle yetinmeksizin bunu yapmayı deneyin. Ve hemen göreceksiniz ki bu örgütlenme işinin başarısı, bu sosyalist eğitimin genelleşmesi demokratik dönüşümlerin mümkün olduğu kadar tam bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Devam edelim. Geçici ihtilâlci hükümetin

önemi, ve proletaryanın bu hükümete karşı tutumu açıklığa kavuşturulunca şu sorular ortaya çıkar:

Bu hükümete katılmamız (yukardan eylem) kabul edilebilir mi ve hangi şartlar içinde katılmalıyız. Tabandan [gelen] eylemimiz ne olmalıdır? Karar, bu iki soruya kesin cevaplar getiriyor : Karar açıkça beyan etmektedir ki Sosyal-demokrasi'nin (Sosyal-Demokratlar'ın) geçici ihtilâlci hükümete (demokratik ihtilâl döneminde, Cumhuriyet için mücadele döneminde) katılması, prensip olarak, **kabul edilebilir**. Böylece (bu beyandan dolayı), hem prensip olarak bu soruya olumsuz cevap veren anarşistlerden, hem de iktidara katılmak zorunda kalabileceğimizi [söyleyerek] bizi **yıldıracağını** sanan Sosyal-Demokrasi'nin kuyrukcularından (Martinow'dan ve yeni **Iskra**'nın adamlarından) kesin olarak ayrılıyoruz. P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi, bu beyanıyla, Sosyal-demokratların geçici ihtilâlci hükümete katılmalarının Millerandizm'in (9) bir türü olduğunu, bunun prensip bakımından kabul edilemiyeceğini, çünkü böyle yapmakla, burjuva rejimini kabullenmiş olacağımızı iddia eden yeni Iskra'nın tezini kesinlikle reddetmektedir.

Fakat Sosyal-Demokrasi'nin, geçici ihtilâlci hükümete katılmasını, prensip olarak, kabul etmek, şüphesiz, böyle bir katılmanın uygun olup olmadığı meselesini gene de halletmiyor. Mücadelenin bu yeni veçhesi, [yani] Parti kongresince kabul edilen «yukardan eylem yoluyla» mücadele, hangi şartlarda uygun görülebilir? Anlaşılacağı gibi, kuvvetler ilişkisi (oranı) gibi somut

şartlardan, şimdiden söz etmek mümkün değildir. Aklı başında hiç kimse, bizi ilgilendiren bu konuda, şu anda hiçbir kehanette bulunamaz. [Geçici ihtilâlci hükümete] katılmamızın amacı (hedefi) ve mahiyeti tanımlanabilir ve tanımlanmalıdır da. Kongre kararında yapılan da budur; karar, bu katılmanın iki hedefini tesbit ediyor: 1) karşı-ihtilâlci teşebbüslerle amansız mücadele, ve 2) işçi sınıfının kendi öz menfaatlerinin savunulması. Liberal burjuvaların, ihtilâlci halkı yıldırmaya çalışarak ve otokrasi ile uzlaşmaya teşvik ederek irticaın psikolojisinden hararetle bahsetmeye koyulduğu bir sırada (**Osvobojdeni**e'nin 71. sayısında Struve'nin çok öğretici «açık mektubu»na bakınız) proletaryanın partisinin karşı-ihtilâle gerçek bir savaş açmanın zaruretini hatırlatması elbette ki yerindedir. Siyasî hürriyet ve sınıf mücadelesi [gibi] önemli meseleler, son tahlilde, ancak kuvvet kullanılarak halledilir ve biz kuvveti hazırlayıp örgütlemeye ve bunu aktif bir şekilde kullanmaya itina göstermeliyiz, bunu sadece savunma için değil, taarruza [geçmek] için de yapmalıyız. Paris Komünü'nden beri Avrupa'da hemen hemen kesintisiz bir şekilde hüküm süren uzun irtica dönemi, bizi, sadece «aşağıdan» eylemi gözönünde tutmaya, ve sadece savunucu bir mücadeleye aşırı bir şekilde alıştırmıştır. Hiç şüphe yok ki, bugün yeni bir döneme girdik; bir siyasî sarsıntılar ve ihtilâller dönemi başladı. Rusya'nın geçirmekte olduğu dönem gibi bir dönemde eski donmuş kalıplarla yetinemeyiz. Yukardan eylem fikrini yaymak, en enerjik eylemlere, taarruzlara hazırlanmak; bu eylemlerin şartlarını ve

tarzlarını incelemek gerek. Kongrenin kararı bu şartlardan ikisini belirtmektedir: biri, Sosyal-Demokrasi'nin, geçici ihtilâlci hükümete katılmasının şeklî yanı (Partinin, temsilcileri üzerinde sıkı kontrolü); diğeri de, bu katılmanın mahiyetidir (tam bir sosyalist hedefi bir an bile gözden uzak tutmamak).

Böylece, kongre kararı, partimizin «yukardan» eyleminin (şimdiye kadar hemen hemen hiç bilinmeyen bu yeni mücadele tarzının) bütün siyasî veçhelerini belirttikten sonra, «yukardan» eylemde bulunmanın mümkün olmadığı durumu da öngörmektedir. Her durumda, geçici ihtilâlci hükümet üzerinde aşağıdan etkide bulunabilmeliyiz. Aşağıdan baskıda bulunmak için proletarya silahlanmalı çünkü [bir] ihtilâl durumunda, olaylar hızla açık bir iç savaşa yolaçar ve Sosyal-Demokrasi tarafından yönetilmelidir.

Proletaryanın silahlı baskısının amacı ihtilâlin [elde ettiği] başarıları, yani proletaryanın kendi menfaatleri açısından, asgarî programımızın tümünü gerçekleştirmekten ibaret olması gereken başarıları «korumak, sağlamlaştırmak ve genişletmektir».

III. Kongre'nin geçici ihtilâlci hükümet hakkındaki kararını kısaca incelemiş olduk. Okurun da gördüğü gibi, bu karar bu yeni meselenin önemini, [yani] proletaryanın partisinin bu mesele karşısındaki tutumunu, Parti'nin, geçici ihtilâlci hükümetin hem içindeki hem de dışındaki siyasetini ortaya çıkarmaktadır.

Şimdi de «Konferansın» bu konudaki kararını görelim.

3

«İHTİLÂLİN ÇARLIĞA KARŞI KESİN ZAFERİ» NE DEMEKTİR ?

«Konferans»ın kararı «iktidarın ele geçirilmesi ve geçici hükümete katılma» meselesine hasredilmiştir (9a). Daha önce de işaret ettiğimiz gibi, meseleyi bu şekilde koymak karışıklığa (yanıltmaya) yol açmaktadır. Her şeyden önce, mesele dar görüşlülükle ortaya konmuştur. Partimizin, genellikle, geçici ihtilâlci hükümete karşı görevleri değil, sadece geçici hükümete katılmamız gözönünde tutuluyor. Öte yandan, mahiyeti bakımından, tamamen ayrı iki mesele, [yani] **demokratik** ihtilâlin safhalarından birine katılmamız ile **sosyalist** ihtilâl birbirine karıştırılmaktadır. Gerçekte, iktidarın Sosyal-Demokrasi tarafından «ele geçirilmesi», özellikle, sosyalist ihtilâldir ve bu kelimeler asıl ve alışılmış anlamda kullanıyorsa, bundan başka bir şey değidir. Ve eğer bu ke-

limeler, iktidarın sosyalist bir ihtilâl için değil de, demokratik bir ihtilâl için ele geçirilmesi şeklinde yorumlanıyorsa, o zaman, sadece geçici ihtilâlci hükümete katılmaktan değil, fakat, genellikle «iktidarın ele geçirilmesi»nden söz etmek neye yarar? Hiç şüphe yok ki, «konferansa katılanların kendileri» de gerçekte neden bahsetmeleri gerektiğini [yani] demokratik ihtilâlden mi yoksa sosyalist ihtilâlden mi bahsetmeleri gerektiğini pek iyi bilmiyorlardı. Bu konuyu incelemiş olanlar bilmektedirler ki, bu fikir karışıklığına, **iki diktatörlük** adlı o ünlü yazısıyla ilkin Martynov yoldaş sebep olmuştur: yeni-İskra'cılar, Martynov'un «kuyrukçuluğun» bir örneği olan bu yazısında (9 Ocak öncesinden (10) itibaren) meselenin ne şekilde ortaya konduğunu pek hatırlamak istemezler; bununla beraber, onun konferans üzerindeki ideolojik etkisinden şüphe edilemez.

Ama biz kararın başlığını bir yana bırakalım. Kararın muhtevası, çok daha derin ve vakim hataları ihtiva etmektedir. İşte kararın ilk kısmı

«İhtilâlin Çarlık üzerindeki kesin zaferi, ya muzaffer bir halk ayaklanmasından doğan geçici bir hükümetin kurulması şeklinde, ya da halkın doğrudan doğruya ihtilâlci baskısı altında millî bir kurucu Meclisi sağlamaya karar verecek olan herhangi bir temsilî kurumun ihtilâlci teşebbüsü şeklinde tezahür edebilir.»

Böylece, bize deniliyor ki ihtilâlin çarlık üzerindeki kesin zaferi ya muzaffer bir ayaklanma [şeklinde] ya da... temsilî bir kurumun kurucu

bir Meclisi toplantıya çağırmaya karar vermesi şeklinde tezahür edebilir. Ne demektir bu? Biz bunu nasıl anlamalıyız? Kesin zafer, kurucu bir Meclis'in toplanmasını sağlamaya karar vermek şeklinde tezahür edebilir?? Ve bu «zafer», «muzaffer bir halk ayaklanmasından doğan» geçici hükümetin kurulmasının yanısıra yer almaktadır!! Konferans, **muzaffer** halk ayaklanmasının ve geçici bir hükümet **kurulmasının**, ihtilâlin **bilfiil** zaferi [demek olduğunu], oysa kurucu bir Meclis'in toplanmasını sağlamaya karar vermenin, ihtilâlin, sadece **sözden ibaret** bir zaferi anlamına geldiğini farketmemiştir.

Yeni-**İskra**'cı Menşeviklerin Konferansı, liberal **Osvobojdenie**'cilerin mütemadiyen düştükleri hataya düşmüştür. Bu sonuncular (**Osvobojdenie**'ciler) Kurucu Meclis'in lâfını edip duruyorlar ama iktidarın ve otoritenin Çar'ın elinde olduğu gerçeğine kızara bozara göz yumuyorlar, ve «kurmak» için kuracak **güce** sahip olmak gerektiğini unutuyorlar. Konferans, kimlerden meydana gelmiş olursa olsun, temsilcileri tarafından kabul edilmiş bir «karar» ile bu kararın uygulanması arasında büyük bir fark olduğunu da unutmuştur. Konferans, Çar iktidara hâkim olduğu sürece, temsilcileri tarafından alınacak bütün kararların (bu temsilciler kimler olursa olsun), 1848 Alman ihtilâli sırasındaki ünlü Frankfurt parlamentosunun «Kararları» gibi, bir yığın gevezelikten başka bir şey olmayacağını da unutmuştur. İhtilâlci proletaryanın temsilcisi Marx, **Neue Rheinische Zeitung**'da (11), **Osvobojdenie**'ciler tipindeki Frankfurt liberallerini alaycı bir dille kı-

yasıya eleştiriyordu, çünkü onlar parlak sözler ettikleri, her türlü demokratik «kararları» aldıkları, hürriyetlerin her türlüsünü ilân ettikleri halde, gerçekte, iktidarı kıralın eline bırakıyorlar ve kralın emrindeki askerî kuvvetlere karşı silâhlı mücadeleyi örgütlemiyorlardı. Ve Frankfurtlu liberal **Osvobojdenie**'ciler, nutuk atarlarken, kıral uygun zamanı kolluyor, askerî kuvvetlerini artırıyordu, o kadar ki, gerçek bir kuvvete dayanan karşı-ihtilâl, bütün güzel «kararlarına» rağmen, demokratları tam bir yenilgiye uğrattı.

Konferans, kesin bir zafer ile, zaferi [sağlayacak] kesin şartın bulunmadığı bir durumu aynı şey olarak görmektedir. Partimizin cumhuriyetçi programını kabul eden sosyal demokratlar, nasıl oldu da, böyle bir hataya düşebildiler? Bu garip durumu anlamak için, III Kongre'nin Parti'nin hizipçi kanadı hakkındaki kararını gözönünde tutmamız gerekiyor. Bu kararın tam metni şöyle :

«Kongre, ekonomizme karşı girişilen mücadeleden beri, P.O.S.D.R.'nin bağrında, genellikle proletaryanın mücadelesindeki sınıf bilinci unsurunun önemini azaltmak (küçümsemek) ve bunu spontane unsura tâbi kılmak olan çeşitli derecelerde ve çeşitli veçhelerdeki ekonomizm eğilimlerinin görüldüğünü tespit etmiştir. Bu eğilimlerin temsilcileri, örgütlenme konusunda, teorik bakımdan, Parti'nin metotlu eylemine tekabül etmeyen süreç olarak örgütlenme ilkesini formüle ediyorlar; pratikte ise, çoğu durumlarda, parti disiplinini sistemli bir şekilde ihlâl ediyorlar. Bazı durumlarda da, Part'nin en az bilinçli unsurlarına hitap ederek, seçme (seçim) ilkesinin geniş ölçüde uygulanması yolunda propaganda yapıyorlar ve Rusya'daki hayatın objektif şartlarını hesaba katmaksızın, Parti'nin ör-

gütleri arasında, halihazırdaki mümkün biricik irtibat temellerini tahrip etmeye çalışıyorlar. Taktik meselelerde, şartlar ne olursa olsun, liberal burjuva partilere karşı son derece bağımsız bir taktik [uygulamasına], Partimizin, halk ayaklanmasında örgütleyici rol oynamak imkânından yararlanmasına ve Parti'nin geçici demokratik ihtilâlci hükümete katılmasına karşı çıkarak, Parti'nin faaliyet alanını daraltmak arzusunda olduklarını gösteriyorlar.

Kongre, Parti'nin bütün üyelerini, ihtilâlci Sosyal-Demokrasi'nin ilkelerinden bu kısmî sapmalara karşı, her yerde yoğun bir ideolojik mücadele vermeye çağırır; aynı zamanda, bu görüşleri şu ya da bu ölçüde paylaşan kişilerin, Parti'nin kongrelerini ve Parti'nin tüzüklerini kabul etmeleri, ve Parti disiplinine mutlak bir şekilde uymaları şartiyle, Parti'nin örgütlerine katılabilecekl'erini belirtir» (Lenin'in 1907 basımına eklediği not).

Bu karar, partimizde «ekonomizmle bağıntılı» çeşitli akımların (eğilimlerin) bulunduğu olgusu üzerinde durmaktadır. Konferansa katılan «beylerimiz» (ki gerçekte, Martynov'un ideolojik etkisi altında boşuna kalmamışlardır), vaktiyle ekonomistler siyasî mücadele ya da sekiz saatlik işgünü konusunda nasıl davrandılarsa, ihtilâl konusunda aynı şekilde davranıyorlar (tartışıyorlar). Ekonomistler, hemen «Safhalar teorisi»ni ileri sürüyorlardı 1) haklar uğruna mücadele; 2) siyasî ajitasyon; 3) siyasî mücadele ya da (a) on saatlik işgünü, (b) dokuz saatlik işgünü (c) sekiz saatlik işgünü. Bu «süreç-olarak-taktiğin» ne sonuçlar verdiği yeterince bilinmektedir. Şimdi, ihtilâli de, önceden, büyük bir dikkatle, üç safhaya ayırmamız teklif ediliyor; 1) Çar, temsilî bir kurumu toplantıya çağırıyor; 2) bu temsilî ku-

rum, «halkın» baskısıyla, bir kurucu Meclis'i teşkil etmeye karar veriyor; 3) üçüncü safha konusunda Menşevikler henüz kendi aralarında anlaşamamışlardır. Menşevikler, halkın ihtilâlci baskısının, Çarlığın karşı-ihtilâlci baskısı ile karşılaştığını böylece, «kararın» uygulanamadığını, ya da meselenin, bir kere daha, halk ayaklanmasının zaferine ya da yenilgisine bağlı olduğunu unuttular. Konferansın kararı, aynen ekonomistlerin şu düşünme tarzını hatırlatmaktadır: İşçilerin kesin zaferi ya sekiz saatlik işgününün ihtilâlci yoldan elde edilmesi ya da on saatlik işgününün kabul edilmesi ve dokuz saatlik işgününe geçilmesi şeklinde tezahür edebilir... (Değişen hiçbir şey yok) tamamen aynı şey.

Belki de, kararı kaleme alanların ayaklanmanın zaferi ile, Çar tarafından toplantıya çağrılan temsili bir kurumun «kararını» **aynı şey saymadıkları** (bir tutmadıkları); her iki durumda da sadece Parti'nin taktiğini öngördükleri ileri sürülerek bize itiraz edilecektir. Buna cevabımız şudur: 1) Kararın metni, temsilî bir kurumun **kararını**, «ihtilâlin Çarlık üzerinde kesin zaferi» diye açıkça nitelendiriyor. Belki de bu, kararın yanlış bir şekilde formüle edilmesinden ileri geliyordur? Belki de bunu tutanaklara göre tashih etmek gerekecektir ama tashih edilmediği sürece, bunun sadece bir tek anlamı olabilir, o da **Osvobojdenie**'nin anlayışından başka bir şey değildir. 2) Kararı kaleme alanların da katıldıkları **Osvobojdenie**'nin teşebbüsü (görüşü), yeni **Iskra**'cıların diğer yazılarındakinden son derece

daha belirgin bir şekilde tezahür etmektedir. Böylece, Tiflis komitesinin organı olan (ve Gürcü dilinde yayımlanan, üstelik de **İskra**'nın 100. sayısında göklere çıkarılan) **Sosyal - Demokrat** (12) «Zemski Sobor ve bizim taktiğimiz» adlı bir makalede, Zemski Sobor'u (13) eylemimizin mihrak noktası haline getiren «taktik» (kendi payımıza hemen hatırlatalım ki, onun toplantıya çağrılması konusunda henüz kesin hiçbir şey bilmiyoruz) silâhlı ayaklanma ve geçici bir ihtilâlci hükümetin kurulması «taktiğinden» **bizim için daha yararlıdır** [deniliyor]. İlerde bu makale üzerinde gene duracağız. 3) İhtilâlin zaferle sonuçlanması halinde olduğu gibi, başarısızlığa uğraması halinde de; ve ayaklanma ciddi bir güç haline gelemediği takdirde, Parti'nin taktiğinin önceden gözden geçirilmesine karşı hiçbir itirazda bulunulamaz. Çar hükümetinin, liberal burjuvazi ile uzlaşmak (pazarlığa girişmek) amacıyla temsilî bir meclisi toplantıya çağırmayı başarması mümkündür. Bu ihtimali gözönünde bulunduran III. Kongre'nin kararı, «ikiyüzlü siyaset»den, «sözde demokrasi»den ve Zemski Sobor türünden [temsilî] bir halk [Meclisi'nin] gülünç şekillerinden açıkça bahsetmektedir (13a). Ama kararda, geçici hükümet hakkında böyle şeyler söylenmediğini çünkü bununla bir ilişkisi bulunmadığını belirtelim. Sözünü ettiğimiz durum, ayaklanma meselesini ve geçici ihtilâlci bir hükümetin kurulması meselesini bir kenara bırakıyor ve bunu değiştiriyor. Söz konusu olan şey, ihtilâlin [izleyeceği] doğru yol meselesinde işçilerin kafalarını karıştırmanın, ve **Osvobojdenie**'nin yaptığı gibi, zafe-

rin temel şartının bulunmadığı bir duruma kesin zafer demenin bir Sosyal-Demokrat için asla kabul edilemiyeceğidir. Belki, sekiz saatlik işgününü bir hamlede sağlamayacağız, belki de buna ulaşmamız için uzun ve dolambaçlı bir yoldan geçmemiz gerekecektir ama proletaryayı, kendisine karşı girişilen oyalamalara, pazarlıklara, ihanete ve gericiliğe karşı koyamıyacak hale getiren bir güçsüzlüğü ve zaafı, işçilerin zaferi diye nitelendiren kimseye ne diyeceğiz? Belki de Rus ihtilâli, bir gün **Vperiod**'un (14a) dediği gibi, «ölü doğmuş bir anayasa» ile sonuçlanacaktır. Ama kesin mücadelenin arifesinde, ölü doğan bu çocuğu, «Çarlığa karşı kesin zafer» diye nitelendiren Sosyal - Demokrat'ı haklı gösterir mi bu? İşler sarpa sararsa, cumhuriyeti ele geçirmeyi başaramamamız ve hatta sadece «Çipov» vari (15) bir anayasa, [yani] bir anayasa hayaleti elde etmemiz mümkündür; ama bundan, bizim cumhuriyet şiarımızı ihmal eden Sosyal Demokrat'ı mazur görmemiz sonucu çıkar mı?

Hiç şüphe yok ki, yeni-**Iskra**'cılar henüz bu kadar azıtmadılar. Fakat ihtilâlci ruhu ne dereceye kadar yitirdiklerini, kısır bir lâf ebeliğinin mücadelenin bugünkü hedeflerini onların gözlerinden ne dereceye kadar sakladığını açıkça gösteren şey, kararlarında Cumhuriyet'in sözünü etmeyi **unutmuş** olmalarıdır. İnanılamıyacak ama gerçek bir şey bu. Konferansın aldığı çeşitli kararlar, fabrika yetkililerinin ve delegelerin işçiler tarafından seçilmesini unutmaksızın, Sosyal - Demokrasi'nin bütün şiarlarını doğruluyor, tekrar-

lıyor, yorumluyor, ayrıntılı olarak inceliyor da, geçici ihtilâlci hükümetle ilgili kararda Cumhuriyet'in adı bile anılmıyor! Bu «tedbirler», bu eylemler ile Cumhuriyet'in ele geçirilmesi arasındaki ilişkiye değinmeksizin, halk ayaklanmasının zaferinden ve geçici bir hükümetin kurulmasından söz etmek, proletaryanın mücadelesini yönetmek için değil, proleter hareketinin peşinden sürüklenmek için kararlar yazmak demektir.

Özetleyelim. Kararın ilk kısmı 1) Cumhuriyet uğruna mücadelede, bütün halkı gerçekten temsil eden ve gerçekten kurucu bir Meclis'in toplanmasının garanti [edilmesinde] geçici ihtilâlci hükümetin [taşıdığı] önem konusunda ışık getirmemiş; 2) ihtilâlin Çarlık üzerinde kesin zaferini, hakiki bir zaferin temel şartının bulunmadığı bir durum ile özdeş kılarak proletaryanın demokratik bilincinde gerçek bir karışıklığa yol açmıştır.

4

MONARŞİNİN TASVİYESİ VE CUMHURİYET

Bu kararın bir sonraki kısmına geçelim

«Her iki durumda da bu zafer, ihtilâl döneminin yeni bir safhasının başlangıcı olacaktır.

Sosyal gelişmenin objektif şartlarının bu yeni safhaya kendiliğinden yüklediği görev, burjuva toplumunun siyasî bakımdan hürriyetine kavuşmuş unsurlarının, kendi sosyal menfaatleri uğruna ve iktidarı doğrudan doğruya ele geçirmek için giriştikleri mücadele boyunca monarşik kastlar rejimini kesinlikle tasviye etmektir.

Bundan dolayı, tarihî karakteri bakımından burjuva olan bu ihtilâlin görevlerini yerine getirmeyi üzerine alan geçici hükümetin, kurtuluş yolundaki milletin antagonist sınıfları arasındaki mücadelede nâzım bir rol oynayarak, sadece devrimi ilerletmesi değil, kapitalist rejimin temellerini tehdit eden faktörlerle mücadele etmesi de gerekmektedir.»

Kararın ayrı bir kısmını teşkil eden bu pasaj üzerinde duralım. Yukarda belirttiğimiz pasajlardaki ana fikir Kongre kararının 3. noktasında açıklanan ana fikre uymaktadır. Ama iki kararın ihtiva ettiği bu pasajların karşılaştırılması, aralarındaki temel farkı hemen ortaya çıkarır. İhtilâlin ekonomik ve sosyal temelini kısaca tanımlayan Kongre kararı, dikkatleri sınıfların kesin başarılar elde etmek için yaptıkları belirli mücadele üzerinde toplamakta ve proletaryanın mücadele hedeflerini ön plâna koymaktadır. Konferans kararı ise, ihtilâlin ekonomik ve sosyal temelini karmakarışık bir şekilde ve uzun uzun anlatmakta, kesin başarılar elde etmek için [yapılan] mücadeleden pek belirsiz bir dille söz etmekte ve proletarya tarafından yürütülen mücadelenin hedeflerini mutlak bir karanlık içinde bırakmaktadır. Konferans kararı, eski rejimin, toplumun çeşitli unsurları arasındaki mücadele boyunca ortadan kaldırılmasından söz etmektedir. Kongre kararı, bizim, proletaryanın partisi [olarak] bu tasviyeyi gerçekleştirmemizi; demokratik bir cumhuriyetin kurulması için tek [çarenin] eski rejimi gerçekten tasviye etmek olduğunu; bu cumhuriyeti kurmamız gerektiğini, bu uğurda ve tam bir hürriyete kavuşmak için sadece otokrasiye karşı değil, bunları gerçekleştirmemizi engellemeye kalkıştığı takdirde (ki bunu mutlaka yapacaktır) burjuvaziye karşı da savaşacağımızı söylemektedir. Kongre kararı, belirli bir sınıfı, hemen erişilecek ve apaçık bir hedef göstererek, mücadeleye çağırmaktadır. Konferans kararı [ise] çeşitli kuvvetler arasındaki bir mücadeleden söz etmektedir.

İki karardan biri aktif mücadele psikolojisini, diğeri ise olaylara seyirci kalma psikolojisini dile getirmektedir. Biri sonuna kadar mücadeleye (faaliyete) çağırmakta, diğeri bir söz ebeliğinden (ukalâlıktan) öteye gitmemektedir. Her iki karar da, şu anda oluşan ihtilâlin, bizim için sadece bir ilk safha olduğunu, bunu bir ikinci safhanın izleyeceğini ilân etmekte; fakat biri, bundan, bu ilk safhayı daha çabuk atlatmamız, daha çabuk tasviye etmemiz, cumhuriyeti gerçekleştirmemiz, ve karşı-iktilâli amansızca ezerek bir sonraki safhaya yol açmamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Diğer karar, bu ilk safhayı uzun uzun tasvir ediyor ve fikrini söylemeksizin lâfı geveleyip duruyor (böyle bir deyim kullandığım için hoşgörün beni). Kongrenin kararı, (demokratik ihtilâlin burjuva karakteri [mahiyeti] hakkındaki) daima güncel olan eski marksist görüşlerden hareket ederek, aynı zamanda hem demokratik ihtilâl, hem de sosyalist ihtilâl için mücadele eden öncü sınıfın ilerici görevlerini ortaya koyuyor. Konferansın kararı [ise] bu konuda dönüp dolaşıp aynı lâfları tekrarlıyor.

Bu farklılık, rus marksistlerini, uzun zamandan beri iki kanada (kampa) ayıran farklılıktır: «Legal Marksizm» günlerinin [meseleleri üzerinde] kafa yoranlar ile militanlar kanadı (bu uğurda mücadele edenler) yani kitle hareketinin başlangıç döneminin ekonomistleri ile siyasîler kanadı. Marksizmin, genel olarak sınıf mücadelesinin ve özellikle de siyasî mücadelenin derin ekonomik kökleri hakkındaki reddedilemiyen önermesinden ekonomistler, siyasî mücadele-

ye sırt çevirmek, bunun gelişmesini frenlemek, kapsamını daraltmak ve hedeflerini sınırlandırmak gerektiği [yolunda] orijinal bir sonuç çıkarıyorlardı. Buna karşılık, siyasiler ise aynı önermelerden farklı bir sonuç çıkarıyorlardı, yani bugün mücadelemizin kökleri daha derindedir ve bu mücadele daha geniş, daha cüretli, daha kararlı ve daha enerjik olmalıdır [diyorlardı]. Bizden önceki aynı tartışmayla şimdi karşı karşıyayız, ama bu sefer yeni şartlar içinde ve bir başka şekilde karşımıza çıkmaktadır. Demokratik ihtilâlin henüz sosyalist ihtilâl olmadığı, bu ihtilâlin sadece «mülksüzleri» ilgilendirmediği, köklerinin burjuva toplumun tümünün zarurî ve hayatî ihtiyaçlarında olduğu önermelerinden biz şu sonucu çıkarıyoruz: Öncü sınıf, demokratik hedeflerini daha büyük bir cesaretle ortaya koymalı, bunları sonuna kadar daha büyük bir açıklıkla formüle etmeli, doğrudan doğruya cumhuriyet şiarını ortaya atmalı, geçici bir ihtilâlci hükümetin, ve karşı-ihtilâli amansızca ezmenin bir zaruret haline geldiğini daha çok kişiye kabul ettirmelidir. Oysa muhaliflerimiz, yani yeni-**Iskra'**cılar, bu aynı önermelerden demokratik istekleri (talepleri) sonuna kadar formüle etmek gerekmediği; «cumhuriyet» [kelimesinin] pratik şiarlar arasında yer almaması gerektiği, geçici bir ihtilâlci hükümetin kaçınılmaz hale geldiğini iddia etmek gerekmediği; Kurucu Meclisi toplantıya çağırma kararının [sadece bu kararın bile] kesin bir zafer olarak adlandırılabileceği; karşı-ihtilâl ile mücadeleyi acil bir görev olarak formüle etmek yerine, bunu «karşılıklı bir mücadele süreci» gibi

üstü kapalı bir şekilde formüle etmek (ki bunun yanlış bir nitelendirme olduğunu birazdan göreceğiz) gerektiği sonucunu çıkarıyorlar. Bu, siyasîlerin dili değil, kimbilir hangi evrak memurlarının dilidir.

Yeni-**Iskra**'nın kararındaki bazı formüllendirmeleri [nitelemeleri, deyişleri] ne kadar dikkatle incelerseniz, belirttiğimiz temel özellikleri o kadar iyi göreceksiniz. Meselâ, bize, «siyasî bakımdan kurtuluşuna kavuşmuş burjuva toplumunun unsurları arasındaki karşılıklı bir mücadele sürecinden» söz edilmektedir. Kararın konusunu (geçici ihtilâlci hükümet konusunu) hatırlayarak hayretle soruyoruz: Karşılıklı bir mücadele sürecinden bahsedildiğine göre, burjuva toplumunu siyasî bakımdan **köleleştiren** unsurları nasıl olur da sessizce geçiştirebilir? «Konferanscılar», ihtilâlin zafer [e ulaşacağını] umdukları için bu unsurların ortadan yok olduklarını mı sanıyorlar? Böyle bir düşünce, genellikle saçma, özellikle de, siyasî saflık ve siyasî miyopluk olur. İhtilâl tarafından yenilgiye uğratılmış karşı-ihtilâl ortadan kalkmıyacaktır; aksine, kaçınılmaz olarak, daha amansız yeni bir mücadeleye başlayacaktır. Kararımızda, ihtilâlin zaferinin bize yükleyeceği görevlerin tahlilini yaparken, karşı-ihtilâlci hücumları püskürtmenin zarureti üzerinde büyük bir dikkatle durmalıyız (Kongre'nin kararında yaptığımız da budur) ve mücadeleci bir partinin hemen yerine getirilmesi gereken bu çok acil görevlerini, bugünkü ihtilâlci dönemi ne gibi bir durumun izleyeceği ve «siyasî bakımdan **kurtulmuş** bir toplum» gerçekleşince ne olacağı hakkındaki

genel düşünceler içinde boğmaktan kaçınılmalıyız. Nasıl «ekonomistler» en acil siyasî görevleri anlayamamış olmalarını örtbas etmek için, siyasetin ekonomiye tâbi olduğu yolundaki beylik hakikatleri ileri sürüyorlardıysa, tıpkı bunun gibi, yeni-Iskra'cılar da, bu toplumun siyasî **kurtuluşunun** bize yüklediği en acil ihtilâlci görevleri anlayamamış olmalarını örtbas etmek için siyasî bakımdan **kurtulmuş** bir toplumun bağrında [girişilecek] mücadele ile ilgili beylik hakikatleri tekrarlayıp duruyorlar.

Şu söze bakın: «Monarşik kastlar düzenini kesin olarak tasviye etmek (ortadan kaldırmak)». Monarşinin kesin olarak tasviye edilmesi (ortadan kaldırılması) demek, düpedüz, demokratik cumhuriyetin kurulması demektir. Ama bu deyiş, bizim eşsiz Martynov'umuza ve hayranlarına son derece basit ve açık görünmektedir. Onlar [bunu] mutlaka daha derin bir şekilde ve «daha zekice» söylemek istiyorlar. [Böylece], bir yandan, daha «entellektüel» olmaya çalıştıkları [için] gülünç hale düşüyorlar, öte yandan, bir şiar ortaya atacakları yerde tariflere (tasvirlere) gömülüyorlar; ileriye doğru yürünmesi için yürekli bir çağrıda zünleniyorlar. Âdeta, karşımızdakiler, cumhuriyet uğruna bir an önce savaşmak isteyen canlı insanlar değil de, **ölümsüzlük (ebediyet) açısından** meseleyi **geçmiş zaman içinde** inceleyen taşlaşmış mumyalardır.

Devam edelim «... geçici hükümet, bu burjuva ihtilâlinin [gerektirdiği] görevleri yerine getirmeyi üstlenecektir». Açıkça görülmektedir

ki, «konferans'cılarımız» proletaryanın siyasî yöneticilerinin karşısına çıkan somut meseleyi teğet geçmişlerdir. Geçici ihtilâlci hükümet [meselesi gibi] somut bir meseleyi, anlar, genellikle, burjuva ihtilâlinin görevlerini yerine getirecek olan ve birbiri ardısıra gelen hükümetler meselesi olarak görmektedirler. Meseleyi «tarihî» açıdan incelemek istediğinizde, herhangi bir Avrupa ülkesi örneği size, burjuva ihtilâlinin tarihî görevlerini, hiç de «geçici olmayan» bir dizi hükümetin yerine getirdiğini; ve ihtilâli yenilgiye uğratmış hükümetlerin, yenik düşmüş ihtilâlin tarihî görevlerini, gene de yerine getirmek zorunda kaldıklarını gösterecektir. Ama «geçici ihtilâlci hükümet» denilen şey, sizin bahsettiğiniz hükümet değildir. «Geçici ihtilâlci hükümet» devrilen hükümetin yerine o saat geçen ve halktan doğan temsilî kurumlara değil, halk ayaklanmasına dayanan, ihtilâlci bir dönemin hükümetidir. Geçici ihtilâlci hükümet, ihtilâlin hemen zafere ulaşması için; karşı ihtilâlci teşebbüslerin bastırılması için [girişilen] bir mücadele[nin] organıdır. Geçici ihtilâlci hükümet, genel olarak burjuva ihtilâlinin tarihî görevlerini yerine getirecek bir hükümet değildir asla. Baylar, sizin ve bizim ya da şu veya bu hükümetin burjuva ihtilâlinin hangi görevlerini yerine getireceği [meselesini] tayin etmeyi müstakbel Ruska'ya Starina'nın (16) müstakbel tarihçilerine bırakalım; otuz yıl içinde elbette ki bu meseleyi tayin etmeye vakit olacaktır. Oysa bugün biz, cumhuriyet uğruna mücadele ve proletaryanın bu mücadeleye daha enerjik bir şekilde katılması konusunda şiarlar atmak, pratik yollar

(hal çareleri) göstermek zorundayız.

Kararın sözkonusu kısmının son hükümleri de aynı sebeplerden dolayı yetersizdir. Geçici hükümetin antagonist sınıflar arasındaki karşılıklı mücadelede «hakemlik etmesi» gerektiğini söylemek çok kötü ya da en azından çok beceriksizce bir sözdür: marksistler, sınıf mücadelesinde, bu mücadelenin [bir] aracı olacağı yerde «hakemlik» edecek hükümetlerin bulunabileceğini düşündüren **Osvobojdenie** tarzındaki böylesine liberal bir formülden (görüşten) yararlanmamalıdırlar. Hükümet, «sadece devrimi ilerletmekle yetinmemeli, kapitalist rejimin temellerini tehdit eden bu faktörlerle de mücadele etmelidir». Bu «faktör» proletaryanın ta kendisidir ve kararda «sözde» onun adına konuşulmaktadır. Proletaryanın, şu anda «ihtilâli nasıl ilerleteceğinden» (meşrutiyetçi burjuvazinin ihtilâle çizdiği sınırın ötesine nasıl geçileceğinden) bahsedileceği ve burjuvazi ihtilâlin elde ettiklerine karşı çıkınca (sırt çevirince) onunla mücadeleye hazırlanılması [yolunda] bir metod önerileceği yerde, **faaliyetimizin** somut hedefleri hakkında hiçbirşey söylemeksizin, bize sürecin genel bir tasviri yapılmaktadır. Yeni-**Iskra**'cıların düşüncelerini açıklayış tarzları bize, Marx'ın (Feuerbach hakkındaki ünlü «tezleri»nde) diyalektiğe yabancı eski materyalizm konusundaki değerlendirmeyi hatırlatıyor. Filozoflar diyordu Marx, dünyayı çeşitli tarzlarda **yorumlamaktan** başka bir şey yapmıyorlardı: oysa asıl söz konusu olan şey dünyayı **değiştirmektir** (17). Yeni-**Iskra'cılar** da gözleriyle gördükleri mücadeleyi oldukça iyi bir şe-

kilde anlatıp açıklayabliiyorlar ama bu mücadele içinde doğru bir şiar ortaya atamıyorlar. Yürümeye çalışıyorlar ama yönetimi gerçekleştiremiyorlar ve ihtilâlin maddî [objektif] şartlarının bilincine varmış ve öncü sınıfların başına geçmiş olan partilerin tarihte oynayabilecekleri ve oynamaları gerekli aktif, ve yönetici rolü kavrayamadıkları için materyalist tarih görüşünü gözden düşürüyorlar.

5

İHTİLÂLİ NASIL İLERLETMELİ ?

İşte karardan bir başka pasaj

«Bu şartlar içinde, Sosyal-Demokrasi, ihtilâli ilerletme imkânını en iyi şekilde sağlayacak, onu, burjuva partilerinin tutarsız ve çıkarcı şiarlarına karşı eli kolu bağlı bırakmıyacak ve burjuva demokrasisi içinde boğulmaktan koruyacak bir tutumu bütün bir ihtilâl süresi boyunca devam ettirmeye çalışmalıdır.

Bundan dolayıdır ki, Sosyal-Demokrasi, iktidarı ele geçirmeyi ya da geçici hükümette iktidarı paylaşmayı amaç edinmemelidir. Sosyal-Demokrasi, ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalmalıdır.»

İhtilâli ilerletmek imkânını en iyi şekilde sağlayan bir tutumu benimsemeyi öğütlemek son derece hoşumuza gitmektedir. Ancak bu güzel öğütün yanısıra, Sosyal-Demokrasi'nin şu anda,

[yani] mevcut siyasî durum içinde, millî bir [kurucu] meclisin toplanması hakkında yorumlar yapıldığı, tahminlerde bulunulduğu, konuşulduğu, tasarılar hazırlandığı bu dönemde ihtilâli ilerletme tarzı hakkında kesin birşey söylemesi çok daha iyi olurdu. **Osvobojdenie**'nin, halk ile Çar'ın «uzlaşmasını» sağlık veren teorinin tehlikesini anlamayan kurucu meclisi toplantıya çağırmak kararını, [özellikle] bu kararını bir zafer olarak niteleyen kimse, geçici bir ihtilâlci hükümet kurulması lehinde aktif bir propaganda yapmayan ve demokratik cumhuriyet şiarını ortaya atmayan (karanlıkta bırakan) kimse bugün ihtilâli ilerletebilir mi? Gerçekte, böyleleri, **pratik politika**'da «Osvobojdenie»nin **tutumu** seviyesinde kaldıkları için **ihtilâli geriletmektedir.** İhtilâl döneminde Parti'nin güncel ve yakın hedeflerini tanımlayan taktik kararda cumhuriyet uğruna mücadele şiarı yer almadıktan sonra, böylelerinin otokrasinin yerine bir cumhuriyet kurulmasını gerekli gören bir programı kabul etmeleri neye yarar. Bugün **Osvobojdenie** taraftarlarının, meşrutiyetçi burjuvazinin tutumunu karakterize eden şey, millî bir kurucu meclisin toplanması kararını kesin bir zafer olarak telâkki ettikleri [halde], geçici ihtilâlci hükümet ve cumhuriyet sözünü ağza almaktan dikkatle kaçınmalarıdır. İhtilâli ilerletmek için, yani onu monarşist burjuvazinin çizdiği sınırın ötesine geçirmek için, burjuva demokrasisinin «tutarsızlığını» **saf dışı eden** şiarları faal olarak desteklemek, belirtmek, ön plâna çıkarmak gerektir. Bu anda, bu şiarlar **sadece iki** tanedir: 1) geçici ihtilâlci hükümet ve 2) cumhuri-

yet. Çünkü millî kurucu meclis şiarı monarşist burjuvazi tarafından (Osvobojdenie Birliği'nin programına bakınız), özellikle de, tam zaferi önlemek ve burjuvazi ile Çarlık arasında bir anlaşma sağlayabilmek için ihtilâli baltalamak amacıyla tekrar ele alınmıştır. Konferans, ihtilâli ilerletebilecek bu iki şiardan birincisini yani cumhuriyet şiarını tamamen unutmakta ve geçici ihtilâlci hükümet şiarını Osvobojdenie'nin formüle ettiği millî kurucu meclis şiarı ile bir tutarak her ikisini de «ihtilâlin kesin zaferi» diye nitelemektedir.

Evet rus Sosyal-Demokrasisi'nin müstakbel tarihçisinin nirengi noktası olarak alacağından emin bulunduğumuz ve tartışma götürmez durum budur. Sosyal-Demokrat bir konferans, mayıs 1905'de demokratik ihtilâli ilerletmenin zarureti hakkında mükemmel şeyler söyleyen, fakat gerçekte, onu gerileten ve monarşist burjuvazinin demokratik şiarlarının ötesine geçmeyen bir karar kabul etmiştir.

Yeni-Iskra'cılar, proletaryanın, burjuva demokrasisi içinde erimek tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu kabul etmeyişimizi boyuna kınıyorlar. P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nce kabul edilen kararların metnine dayanarak bu kınamayı haklı göstermeye kalkışacak kim var ise görmek isterdik. Muarızlarımıza verilecek cevabımız şudur: burjuva toplumunun bağrında hareket eden Sosyal-Demokrasi, şu ya da bu özel durum içinde, burjuva demokrasisinin **yanında** yürümeksizin [yürümedikçe] politik hayata katılamaz. Ama aramızdaki fark şudur: biz, ihtilâlci ve cumhuriyetçi burjuvazinin yanında [fakat] onunla kaynaşmak-

sızın (onun içinde erimeksizin) yürüyoruz, oysa siz, **liberal ve monarşist** burjuvazinin yanında, onlara karışmasanız da, yürüyorsunuz. **Durum budur** (gerçek budur).

Konferans adına formüle ettiğimiz taktik şiarlarınız «demokrat-meşrutiyetci (anayasacı)» partinin, yani monarşist **burjuvazinin partisinin** taktik şiarlarına tıpa tıp uymaktadır. Ama siz bu uygunluğun farkında değilsiniz. Bunu anlamıyorsunuz, yani, aslında **Osvobojdenie**'cilerin kuyruğundan gidiyorsunuz.

P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi adına formüle ettiğimiz taktik şiarlarımız ise, ihtilâlci, demokratik ve cumhuriyetçi burjuvazi) nin taktik şiarları ile çakışmaktadır. Bu burjuvazi, [yani] küçük burjuvazi Rusya'da henüz halkın büyük çoğunluğunun partisi değildir (17a). Fakat bu partinin unsurlarının mevcudiyetinden şüphe etmek için, bugün Rusya'da olup bitenlerden hiçbir şey anlamamak gerektir. Niyetimiz (büyük rus ihtilâli başarıyla geliştiği takdirde) sadece, Sosyal-Demokrat parti tarafından örgütlenen proletaryayı değil, bizimle beraber gelebilecek olan bu küçük burjuvaziyi de yönetmektir.

Konferans, [böyle bir] karar almakla, bilincine varmaksızın [farkında olmaksızın] liberal ve monarşist burjuvazinin **seviyesine düşmektedir.** Parti Kongresi ise, aldığı kararla, ihtilâlci demokrasinin pazarlığa (uzlaşmaya) yanaşmayan mücadeleci unsurlarını **bilinçli bir şekilde** kendi seviyesine **yükseltmektedir.**

Bu unsurlar, özellikle, köylüler arasında çoktur. Önemli sosyal grupların siyasî eğilimlerine

göre dağılımı [sınıflandırılması] yapılırken ihtilâlci ve cumhuriyetçi demokrasiyi, vahim bir hataya düşmeksizin, köylü kitlesi ile özdeşleştirebiliriz, tabiî bunu, Sosyal-Demokrasi'nin işçi sınıfıyla özdeşleştirebilmesi anlamında söylüyoruz. Başka bir deyişle, vardığımız sonuçları şu şekilde formüle edebiliriz: Konferans, **bütün milletle ilgili siyasî** şiarlarıyla (17b) ihtilâl anında, farkında olmaksızın, **büyük toprak sahipleri kitlesinin seviyesine düşmektedir.** Parti Kongresi [ise], bütün milleti ilgilendiren siyasî şiarlarıyla, **köylü kitlelerini ihtilâl seviyesine yükseltmektedir.** [Vardığımız] bu sonuçlardan dolayı, bizi garip sözler söylemek eğiliminde olduğumuzu söyleyerek suçlamaya kalkışacak olanlara, cevabımız şudur: şu tezi çürütün öyleyse: eğer ihtilâli sonuna kadar yapacak (götürecek) gücümüz yoksa, eğer ihtilâl, **Osvobojdenie**'nin anladığı tarzda «kesin bir zaferle» sonuçlanacaksa, yani Çar'ın çağrısı üzerine toplanan ve sırf alay olsun diye adına kurucu meclis denilecek temsilî meclisin toplanması şeklinde «bir kesin zafer»le sonuçlanacaksa bu, **toprak sahiplerinin ve büyük burjuvazinin** ağır bastığı [üstünlük sağladığı] bir ihtilâl olacaktır. Buna karşılık, gerçekten büyük bir ihtilâl[i] yaşayacaksak, eğer **Tarih** bu sefer «ölü doğmuş» bir çocuğun dünyaya gelmesine müsaade etmeyecekse, eğer ihtilâli sonuna kadar götürecek gücümüz olacaksa, eğer **Osvobojdenie**'nin ve Yeni-**Iskra**'nın anladıklarından bambaşka bir kesin zafere [ulaşacak kadar] güç bulacaksak, o zaman, [böyle bir] ihtilâlde köylü ve proleter unsurlar ağır basacaktır [üstün gelecektir].

Belki de, bazıları bu üstünlük (ağır basma) fikrini kabul etme olgusuna [bakıp] yaklaşmakta olan ihtilâlin burjuva karakterinin inkâr edildiği görüşüne kapılacaklardır. **Iskra bir burjuva ihtilâli** fikrini kötüye kullandığı için bu pekâlâ mümkündür. Bundan dolayı, bu mesele üzerinde durmak hiç de gereksiz değildir.

6

TUTARSIZ BURJUVAZİYE KARŞI MÜCADELEDE PROLETARYANIN ELİ KOLU BAĞLI KALMASI TEHLİKESİ NEREDEN GELİYOR?

Marksistler, Rus ihtilâlinin burjuva karakterde [olacağına] kesinlikle inanmışlardır. Bu ne demektir? Bu, Rusya için bir zaruret haline gelen sosyo-ekonomik dönüşümler (reformlar) ile siyasî rejimdeki demokratik dönüşümler, kapitalizmi ve burjuvazinin hâkimiyetini kendiliğinden sarsmak şöyle dursun, aksine, Rusya'da, ilk defa olarak, Asya tipi değil, Avrupa tipi bir kapitalizmin geniş ölçüde ve hızla gelişmesine yol açacak ve bu ülkede burjuvazinin sınıf olarak hâkimiyetini ilk defa mümkün kılacak demektir. İhtilâlci sosyalistler bunu anlayamıyorlar, çünkü: emtia üretiminin ve kapitalist üretimin gelişme kanunları hakkında hiçbir şey bilmiyorlar ve köylü ayaklanmasının tam zaferinin ve bütün toprakların

köylülüğün menfaatlerine ve arzularına uygun bir şekilde yeniden dağılımının bile («Kara-bölüşüm» ya da buna benzer bir şey) kapitalizmi ortadan kaldırmayacağını, aksine, kapitalizmin gelişmesini yavaşlatacağını ve köylülük içinde sınıf farklılaşmasını hızlandıracağını görmüyorlar. Bu hakikati anlıyamamaları, ihtilâlci sosyalistleri küçük burjuvazinin bilinçsiz ideologları haline getirmektedir. Sosyal-demokrasi, hem teorik hem de pratik siyaset bakımından büyük bir önem taşıyan bu hakikat üzerinde ısrarla durmalıdır, çünkü: günümüzün «genel demokratik» hareketi içinde proletarya partisinin sınıf bağımsızlığını tam anlamıyla korumak zarureti buna bağlıdır.

Fakat bu, (ekonomik ve sosyal muhtevası bakımından burjuva-karakterde olan) **demokratik** ihtilâle proletaryanın büyük bir ilgi duymadığı anlamına gelmez. Bundan, demokratik ihtilâlin, özellikle büyük kapitalistler, büyük maliyeciler ve «uyanık» büyük toprak sahipleri için olduğu kadar köylüler ve işçiler için de elverişli bir şekle bürünmesinin mümkün olmadığı gibi bir sonuç çıkarmamak gerektir.

Yeni-**Iskra**'cılar, burjuva ihtilâli kavramının ifade ettiği şeyi ve kapsamını tamamen yanlış anlıyorlar. Burjuva ihtilâlinin ancak burjuvazinin işine yarayan bir sonuç verecek bir ihtilâl olduğu düşüncesini kafalarından bir türlü atamıyorlar. Oysa, bundan daha yanlış bir düşünce olamaz. Burjuva ihtilâli, burjuva ekonomik ve sosyal rejiminin, yani kapitalist rejimin sınırları içinde kalan [bunun dışına çıkamıyan] bir ihtilâldir.

Burjuva ihtilâli, gelişme halindeki kapitalizmin ihtiyaçlarını dile getirir, kapitalizmin temellerini yıkmak şöyle dursun, bunları genişletip sağlamlaştırır. Bundan dolayı, bu ihtilâl sadece işçi sınıfının menfaatlerini değil, bütün burjuvazinin çıkarlarını da ifade eder; kapitalist rejimde burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki hakimiyeti kaçınılmaz olduğundan, burjuva ihtilâlinin, proletaryanın menfaatlerinden çok burjuvazinin çıkarlarını dile getirdiği haklı olarak söylenebilir. Fakat proletaryanın menfaatlerini hiçbir şekilde ifade etmediği fikri tamamen saçmadır. Bu saçma fikir, burjuva ihtilâli, proletaryanın menfaatlerine aykırı olduğundan, burjuva siyasî hürriyetine ihtiyacımız yoktur şeklindeki eski popülist teoride, ya da burjuva siyasetine, burjuva ihtilâline, burjuva parlamentoculuğuna proletaryanın katılmasını kesinlikle reddeden anarşizmde ifadesini bulur. Teorik plânda bu, marksizmin, kapitalizmin gelişmesinin emtia üretimine dayandığı hakkındaki temel ilkelerini unutmaktır. Marksizm bize, emtia üretimi üzerine kurulmuş ve medenî kapitalist milletlerle mübadelelerde bulunan bir toplumun, gelişmesinin belirli bir safhasında, kapitalizm yolunu tutacağını öğretir. Marksizm, Rusya'nın kapitalist gelişmeye yan çizebileceği, kapitalizmin dışına çıkabileceği ya da kapitalist alanda ve kapitalizmin sınırları içinde [yapılması gereken] sınıf mücadelesinden apayrı bir yola başvurarak kapitalizmi aşabileceği hakkında popülistlerin ya da anarşistlerin ileri sürdükleri saçma görüşlere son vermiştir.

Marksizmin bütün bu tezleri, genel bir şe-

kilde, özellikle de Rusya konusunda, en ufak ayrıntılarına varıncaya dek tekrar tekrar ispat edilmiştir. Bu tezler, işçi sınıfının kurtuluşunu kapitalizmin gelişmesi dışında, başka bir yerde aramak fikrinin **gerici** bir fikir olduğunu göstermektedir. Rusya gibi ülkelerde işçi sınıfı kapitalizmden çok, kapitalizmin gelişmesindeki yetersizliklerden ıstırap çekmektedir. Demek ki, kapitalizmin en geniş, en hür, ve en hızlı bir şekilde gelişmesinde işçi sınıfının **kesin çıkarı** vardır. Kapitalizmin en geniş, en hür ve en hızlı bir şekilde gelişmesini köstekleyen bütün kalıntıları ortadan kaldırmak, kesinlikle işçi sınıfının kendi yararınadır. Burjuva ihtilâli, geçmişin kalıntılarını, feodalitenin (sadece otokrasiyi değil, monarşiyi de ihtiva eden) kalıntılarını kesinlikle ortadan kaldıran ve kapitalizmin en geniş, en hür ve en hızlı şekilde gelişmesini sağlayan bir ihtilâldir.

Burjuva **ihtilâlinin proletaryaya en büyük avantajları** sağlaması bundandır. Burjuva ihtilâli, proletaryanın menfaati için **mutlaka** gereklidir. Bu ihtilâl ne kadar tam, ne kadar kesin olursa, o kadar tutarlı olacak ve proletaryanın sosyalizm uğruna burjuvaziye karşı mücadele etmesini o kadar mümkün kılacaktır. Bu sonuç ancak bilimsel sosyalizmin cahili olan kimselere yeni, garip ya da aykırı bir düşünce gibi görünebilir. Demek ki bu sonuç, burjuva ihtilâlinin **belirli bir anlamda** burjuvaziden çok proletaryanın işine yaradığını göstermektedir. Bu iddia şu anlamda kesinlikle doğrudur: proletaryaya karşı [mücadelede] geçmişin bazı kalıntılarına, meselâ, monarşiye, muvazzaf (daimi) orduya dayanmak burju-

vazinin yararınadır. Burjuva ihtilâlinin geçmişin bütün kalıntılarını tamamen ortadan kaldırmaması, kalıntılarından bazılarını olduğu gibi bırakması, başka bir deyişle, ihtilâlin tam tutarlı olmaması, sonuna kadar gitmemesi, kararlı ve amansız olmaması, burjuvazinin işine gelir. Sosyal demokratlar, burjuvazinin kendi davasına, hürriyet davasına ihanet ettiğini, burjuvazinin, tutarlı bir demokratlığı sürdüremediğini söylemekle, bu fikri çoğu zaman biraz farklı bir şekilde ifade ederler. Burjuva demokrasisi yönündeki dönüşümlerin daha yavaş, daha tedrici, daha az azimli olması, ihtilâlle değil, reformlar yoluyla gerçekleşmesi; bu dönüşümlerin, feodalitenin «muteber» kurumlarına (mesela monarşiye) karşı mümkün olduğu kadar saygılı olması; ihtilâlci inisiyatife ve halkın, yani köylülüğün ve bilhassa işçilerin enerjisine mümkün olduğu kadar az yer vermesi, burjuvazi için daha yararlıdır. Çünkü, aksi halde, Fransızların dediği gibi, işçilerin silâhlarını «bir omuzdan bir omuza geçirmeleri» yani burjuva ihtilâlinin kendilerine sağlayacağı silâhları, getireceği hürriyetleri, feodaliteden temizlenmiş topraklar üzerinde doğacak demokratik kurumları burjuvaziye karşı çevirmeleri daha kolay olacaktır.

Buna karşılık, burjuva demokrasisi yönündeki zaruri dönüşümlerin reformlar yoluyla değil de, bilhassa, ihtilâl yoluyla gerçekleştirilmesi (elde edilmesi) işçi sınıfı için daha yararlıdır, çünkü: reform yolu oyalama yoludur, dolambaçlı yoldur, millî organizmanın gangrenli uzuvlarının yavaş yavaş ve ıstırap çekerek ölmesidir. Bu gangren-

den ilkin ve en çok ıstırap çekenler proleterler ile köylülerdir. İhtilâlci yol, proletarya için, en kestirme, en az ıstıraplı yoldur, gangrene olmuş uzuvların ameliyat edilmesidir, monarşiye, onun aşağılık, iğrenç, kokuşmuş ve gangrenli kurumlarına karşı en az taviz verdiği en az ihtiyatlı [davrandığı] yoldur.

Demek ki, liberal burjuva basınımızın, bir ihtilâl ihtimalinden hoşlanmaması, ihtilâlden dehşete düşmesi ve ihtilâl bostan korkuluğunu sallayarak Çar'ı korkutması, ihtilâli savuşturmaya uğraşması, önemsiz [birkaç] reform sağlamak umuduyla alçalması, yerlere kadar eğilmesi sadece sansürden çekindiği, mahkemeye düşmekten korktuğu için değildir. Bu, sadece **Ruskiye Viedomosti**'nin (18), **Sin Otoçestvo**'nun (19), **Naşa Jizni**'nin (20), **Naşi Dni**'nin (21) değil, hem gizli hem de serbestçe yayınlanan **Osvobojdenie**'nin görüşüdür. Burjuvazinin, sınıf olarak, kapitalist toplumda işgal ettiği yer, demokratik ihtilâlde daima tutarsız davranmasına yol açmaktadır. Oysa, proletarya, kapitalist toplumdaki pozisyonundan dolayı, sonuna kadar tutarlı olmak zorundadır. Demokratik ilerlemenin, proletaryayı güçlendireceğinden korkan burjuvazi, geçmişe bel bağlar. Proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur. [Buna karşılık], demokrasi sayesinde fethedeceği bütün bir dünya vardır. Bundan dolayıdır ki, burjuva ihtilâli, demokratik dönüşümlerinde ne kadar çok tutarlı olursa, sadece burjuvazi için yararlı olan demokratik dönüşümlerle o kadar az yetinir. Burjuva ihtilâli ne kadar tutlarlı olursa, demokratik ihtilâl de proletarya ve

köylülük için o kadar yararlı olacaktır.

Marksizm, proletere [proletaryaya] burjuva ihtilâlinden uzak durmayı, bu ihtilâle kayıtsız kalmayı ve burjuva ihtilâlinin yönetimini burjuvaziye bırakmayı değil, aksine, bu ihtilâle en enerjik bir şekilde katılmayı, tutarlı bir proleter demokrasisi için, ihtilâlin tamamlanması için, sonuna kadar mücadele etmeyi öğretir. Burjuva demokratik ihtilâlin çerçevesi dışına çıkamayız fakat bu çerçeveyi büyük ölçüde genişletebiliriz. Bu çerçeve içinde [kalarak] proletaryanın menfaatleri için, onun kısa vadeli ihtiyaçları için, kendini kesin zafere hazırlayabileceği şartları sağlamak için mücadele edebiliriz ve etmeliyiz de. Burjuva demokrasisinden, burjuva demokrasisine fark vardır. Bir yüksek Meclis'in kurulmasından yana olan ve bir yandan düzmece bir anayasa için Çar'la gizlice pazarlığa girişirken, öte yandan «genel oy [un ihdasını] talep eden» Zemstvo'ların bu monarşisti de bir burjuva demokrattır. Toprak sahiplerine ve devlet memurlarına karşı silah elde yürüyen ve «Çar'ın» alaşağı edilmesini isteyen «safdil cumhuriyetçi» köylü de bir demokrattır. Burjuva demokrasisi, Almanya'daki İngiltere'deki, Avusturya'daki ve Birleşik Devletler'deki, ya da İsviçre'deki gibi bir burjuva demokrasisi olabilir. Demokrasiler arasındaki derece ve şekil farklarını göremiyen ve bir «burjuva ihtilâli»nin ve bu ihtilâlin meyvelerini devşirmenin söz konusu olduğunu ispatlamak için «akıl yürütmekle» yetinen marksist pek yaman bir marksist olsa gerektir.

Yeni-**Iskra**'cılar, miyopluklarıyla övünen bu

akıldanelerin bize güzel bir örneğini vermektedirler. Onlar, demokrasiyi, yani: cumhuriyetçi ihtilâlci burjuva demokrasisi ile monarşist liberal burjuva demokrasisini ve tutarsız burjuva demokrasisi ile tutarlı proleter demokrasisini birbirinden ayırd etmeleri gerektiği bir anda ihtilâlin burjuva karakteri hakkında tartışmakla yetiniyorlar. Şu andaki ihtilâle demokratik bir yön vermek, bay Struve ve şürekâsının aldatıcı şiarlarının aksine **ilerici demokratik şiarlar** ortaya atmak; toprak sahiplerinin ve fabrikatörlerin liberal lafazanlığına karşılık, proletaryanın ve köylülüğün hakikaten ihtilâlci mücadelesinin kısa vadeli görevlerini (hedeflerini) açıkça ve dosdoğru göstermek söz konusu iken, onlar tıpkı Çehov'un «Atkılı Adam»ı(22) gibi, ömürlerini «antagonist sınıflar arasındaki mücadele süreci» hakkında melankolik sözler söylemekle geçiriyorlar. İhtilâlimiz gerçekten büyük bir zaferle mi yoksa sefil bir uzlaşma ile mi sonuçlanacaktır? Proletarya ile köylülüğün demokratik ihtilâlci diktatörlüğüne mi yol açacaktır ya da Çipov vari liberal bir anayasada «gücünü yitirecek midir?» işte meselenin sizin göremediğiniz özü budur beyler.

Bu meseleyi ortaya atmakla, ilk bakışta, konumuzun tamamen dışına çıktığımız sanılabilir. Fakat gerçekte, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongre'sinin sosyal demokrat taktiği ile yeni-**Iskra**'cıların konferansında tesbit edilen taktik arasında şimdiden açıkça ortaya çıkan prensip ayrılığının derin sebebi buradadır. Yeni-**Iskra**'cılar şimdi iki adım değil üç adım geri gitmiş oluyorlar. İşçi Partisi'nin son derece daha

karmaşık, daha önemli ve daha hayatî meselelerinde, yani bu partinin ihtilâl sırasındaki taktiği ile ilgili meselerinde ekonomizmin hatalarını yeniden ihta etmişlerdir. Bunun içindir ki bu meselenin tahlilinde son derece dikkatli olmalıyız.

Yeni-**Iskra**'cıların kararından aktardığımız pasajda, burjuvazinin tutarsız siyasetine karşı mücadelede, sosyal-demokrasinin eli kolu bağlı kalması ve burjuva demokrasisi içinde erimesi tehlikesine değinilmektedir. Bu tehlike fikri, yeni-**Iskra**'cılığın etkisinde kalan bütün yazılarda (eserlerde) bilhassa görülmektedir, ve hakikatte, partimizin içindeki bölünmede prensip ayrılıklarının mihveridir (bu bölünmede ekonomizme dönülmesi meselesi, şahsî anlaşmazlıklardan ağır bastığından beri bu böyledir). Biz de bu tehlikenin gerçek bir tehlike olduğunu ve bilhassa, rus ihtilâlinin son derece yoğunlaştığı şu sırada, özellikle vahim bir hal aldığını açıkça kabul ediyoruz. Bu tehlikenin gerçekte **hangi yandan** geldiğini araştırmak gibi acil ve büyük sorumlulukları gerektiren bir görev, biz sosyal demokrasinin teorisyenlerine ya da yazarlarına (ben, kendi payıma, ikinci sıfatı tercih ederim) düşmektedir. Çünkü, görüş ayrılıklarımızın kaynağı bu tehlikenin mevcut olup olmadığını bilmek meselesi değil, bunun «azınlığın» kuyrukculuğundan mı, yoksa «çoğunluğun» ihtilâciliğinden mi ileri geldiğini bilmek [meselesi] dir.

Her hangi bir yanlış yoruma ve yanlış anlamaya meydan vermemek için, bahsettiğimiz tehlikenin sübjektif değil, objektif olduğunu; sosyal demokrasinin mücadele boyunca takınacağı

şeklî tutuma değil, şu andaki ihtilâlin maddî sonucuna bağlı bulunduğunu hemen belirtelim. Mesele, sosyal-demokrat gruplarından herhangi birinin burjuva demokrasisi içinde eriyip erimeyeceğini ve bu eriyişin farkına varıp varmadığını bilmek meselesi değildir. Bu mesele söz konusu bile olamaz. Hiçbir sosyal-demokratın böyle bir arzu beslediğini sanmıyoruz. Zaten burada, arzular hiç de söz konusu değildir. Şu ya da bu sosyal-demokrat grubun bütün bir ihtilâl boyunca burjuva demokrasisi karşısında şeklî bağımsızlığını, kişiliğini, muhtariyetini koruyup korumayacağını bilmek de söz konusu değildir. Bu sosyal demokrat gruplar, sadece bağımsızlıklarını ilân etmekle kalmazlar, bunu şeklen de [olsa] koruyabilirler, ama burjuvazinin tutarsızlığına karşı mücadelede gene de eli kolu bağlı kalabilirler. İhtilâl siyasî bakımdan öyle sonuçlanabilir ki sosyal-demokrasi, hem şeklî «bağımsızlığını» hem de ayrı bir parti, ayrı bir teşkilât olarak kişiliğini korumuş olmasına rağmen, gerçekte olaylara kendi proleter bağımsızlığının damgasını vuramaz, bağımlı olur; ve o kadar güçsüz görünebilir ki, genellikle, son tahlilde, burjuva demokrasisi içinde «eriyip kaybolması» tarihî bir vakıa haline gelir.

Asıl tehlike budur. Şimdi, bizi tehdit eden bu tehlikenin nereden geldiğini görelim: bizim zannettiğimiz gibi, sosyal-demokrasi'nin, yeni-**Iskra** tarafından temsil edilen sağ-sapma'sı mı yoksa yeni-**Iskra**'cıların zannettikleri gibi, **Vperiod** tarafından temsil edilen sol-sapma mı bizi tehdit eden tehlikedir?

Bu meselenin çözümünü, yukarda da işaret ettiğimiz gibi, çeşitli sosyal güçlerin etkisinin objektif bileşimi belirler. Bu güçlerin mahiyeti, teorik bakımdan, Rusya gerçeğinin [Rus toplumunun] marksist tahlili ve, pratik bakımdan da, grupların ve sınıfların, ihtilâl boyunca giriştikleri açık eylemi tarafından belirlenir. İçinde bulunduğumuz dönemden çok önceleri, marksistler tarafından yapılmış olan bütün teorik tahliller ve ihtilâl olaylarının gelişmesi ile ilgili bütün pratik gözlemler bize, objektif şartlardan dolayı, Rusya'da ihtilâl için iki yolun, ve iki sonucun mümkün olduğunu göstermektedir: Rusya'nın ekonomik ve siyasî sisteminin burjuva demokratik [yönde] bir değişime uğraması kaçınılmazdır. Dünyada hiçbir kuvvet bu dönüşümü önleyemez. Fakat bu dönüşümü sağlayan gerçek [mevcut] güçlerin birlikte hareketi iki ayrı sonuç verebilir ya da iki ayrı şekle bürünebilir: 1) ya her şey ihtilâlin Çarlık üzerinde kesin bir zaferi ile son bulacaktır»; 2) ya da bu güçler kesin bir zafer sağlayamayacaklar ve her şey burjuvazinin en «tutarsız», en «bencil »unsurları ile Çarlık arasında bir uzlaşmayla son bulacaktır. Hiç kimsenin önceden tahmin edemiyeceği sonsuz çeşitli ayrıntılar ve kombinezonlar, netice itibariyle, bu iki sonuçtan birine indirgenir.

O halde, bu sonuçları önce sosyal anlamları bakımından, sonra da sosyal demokrasinin durumu bakımından (yani her iki halde «burjuva demokrasisi içinde eriyip erimiyeceği» ya da «eli kolu bağlı kalıp kalmıyacağı» yönünden) inceleyelim.

«İhtilâlin Çarlık üzerinde kesin zaferi» ne demektir. Yeni-Iskra'cıların, bu deyimi, kısa vadeli siyasî kapsamını bile kavramaksızın kullandıklarını gördük. Bu deyimin sosyal muhtevasını ise hiç kavramamaktadırlar. Şüphesiz, biz marksistler, şimdi, Gapon vari birçok ihtilâlci demokratın yaptığı gibi, kendimizi «ihtilâl» ya da «büyük rus ihtilâli» tarzındaki sözlere hiçbir şekilde kaptırmamalıyız. (Herkesin tam anlamıyla gerçek bir güç olarak kabul ettiği) «Çarlığın» karşısına dikilen ve ona karşı «kesin bir zafer» sağlayabilecek olan gerçek sosyal güçler hakkında tam bir fikir sahibi olmalıyız. Bu güçler, ne büyük burjuvazidir, ne büyük toprak sahipleridir, ne fabrikatörlerdir ne de **Osvobojdenie**'nin peşinden giden «sosyete»dir. Bunların, bu kesin zaferi istemedikleri açıkça görülmektedir. Bu güçlerin, sınıfî durumlarından dolayı, Çarlık'a karşı kesin bir mücadeleyi destekleyemiyeceklerini biliyoruz. Özel mülkiyet, sermaye ve toprak onların ayaklarında, kesin bir mücadeleye girmelerini köstekleyen, çok ağır bir prangadır. Proletaryaya ve köylülüğe karşı, çarlığa, onun polislerine, bürokratik cihazına, ve askerî kuvvetlerine öylesine muhtaçtırlar ki Çarlığı devirmeyi düşünmezler bile. Hayır, Çarlık üzerinde kesin bir zafer sağlayabilecek güç ancak ve ancak **halk**tır, yani temel büyük güçler ele alındığı ve (halkın bir kısmını teşkil eden) köy ve şehir küçük burjuvazisi de bu güçler arasında dağıtıldığı takdirde - proletarya ve köylülüktür. «İhtilâlin Çarlık üzerindeki kesin zaferi», **proletarya ve köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğüdür. Vperiod**'un u-

zun zamandan beri belirttiği bu sonuçtan yeni-Iskra'cılar kaçınamıyacaklardır. Başka hiç kimse Çarlık üzerinde kesin bir zafer kazanamaz.

Ve böyle bir zafer, özellikle diktatörlük olacaktır, yani «barışçı yolla», «legal olarak» meydana getirilmiş kurumlara değil, silaha, kitlelerin silahlanmasına, halk ayaklanmasına dayanmak zorunda kalacaktır. Bu ancak, bir diktatörlük olabilir çünkü proletarya ve köylülük için hemen [gerçekleşmesi] mutlak bir zaruret haline gelen dönüşümler, toprak sahiplerinin, büyük burjuvaların ve Çarlığın umutsuz bir direnişine sebep olacaktır. Diktatörlük olmaksızın (diktatörlüğe baş vurmaksızın) bu direnci kırmak, karşı-ihtilâlci teşebbüsleri başarısızlığa uğratmak imkânsızdır. Bununla beraber, bu, sosyalist bir diktatörlük değil, demokratik bir diktatörlük olacak ve (ihtilâl çeşitli ara safhalardan geçmeden önce) kapitalizmin temellerine dokunamıyacaktır.

Bu diktatörlük, olsa olsa, köylünün yararına köklü bir toprak dağıtımı yapabilecek, Cumhuriyetin ilân edilmesi de dahil olmak üzere, tam ve tutarlı bir demokrasi uygulayabilecek, sadece köy hayatından değil, şehir hayatından da, asya despotizminin kalıntılarını söküp atabilecek; işçilerin hayat şartlarını gerçekten düzeltmeye ve onların hayat seviyelerini yükseltmeye başlayabilecek ve nihayet, **eninde sonunda**, ihtilâlci yangını (ihtilâl yangınını) Avrupa'ya yayabilecektir. Bu zafer, henüz, bizim burjuva [demokratik] ihtilâlimizi asla bir sosyalist ihtilâl yapmayacaktır. Demokratik ihtilâl, burjuva sosyo-ekonomik ilişkiler çerçevesi dışına çıkmayacaktır. Fa-

kat gene de, Rusya'nın ve bütün dünyanın gelecekteki gelişmesi bakımından büyük bir önem taşıyacaktır. Hiçbir şey, Rusya'da başlamış bulunan ihtilâlin kesin zaferi kadar dünya proletaryasının ihtilâlci enerjisini kamçılayamaz ve dünya proletaryasının tam zafere giden yolunu, hiçbir şey, Rusya'da başlamış bulunan ihtilâlin bu kesin zaferi kadar, kısaltamaz.

Bu zaferin muhtemel [mümkün] olup olmadığı (ne ölçüde muhtemel olduğu) başka bir meseledir. Bu bakımdan, hiç de akılsızca bir iyimserliğe kapılacak değiliz. Bu görevin büyük güçlüklerle dolu olduğunu hiçbir şekilde unutmuyoruz. Fakat savaşa giderken amacımız zafer olmalı ve zafere giden doğru yolu göstermesini bilmeliyiz. Bizi bu zafere ulaştıracak eğilimlerin belirdiği (varolduğu) şüphesizdir. Etkimizin, proletarya kitlesi üzerindeki sosyal demokrat etkimizin henüz çok yetersiz olduğu doğrudur; köylü kitleleri üzerindeki ihtilâlci etki de son derece azdır. Proletarya, özellikle de köylülük, korkunç bir dağınıklık, kültürsüzlük, cahillik içindedir. Fakat ihtilâl, eğitici ve toparlayıcıdır. İhtilâlin her ilerleyişi kitleleri uyandırır ve onları, gerçek menfaatlerini, hayatî menfaatlerini tam ve tutarlı bir şekilde dile getiren ihtilâlci programa doğru karşı konulmaz bir kuvvetle çeker.

Mekaniğin bir kanunu etkinin tepkiye eşit olduğunu gösterir. Tarihte bir ihtilâlin yıkıcı gücü de, büyük ölçüde, hürriyet özlemleri üzerindeki baskının gücüne ve müddetine; toplumun köhnemiş «üst yapısı» ile zamanımızın canlı güçleri [emekçileri] arasındaki antagonizmanın

derinliğine bağlıdır. Milletlerarası siyasî durumun birçok bakımdan, rus ihtilâli için son derece elverişli olduğu görülmektedir. İşçiler ve köylüler şimdiden ayaklanmaya başlamıştır. Dağınık, güçsüz ve kendiliğinden bir ayaklanmadır bu, ama kesin bir mücadeleye girişebilmek ve kesin bir zafere doğru ilerleyen güçlerin varolduğunu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde göstermektedir.

Bu güçlerin yetersiz olduğu ortaya çıkarsa, Çarlık, hem bay Buligin'in, hem de Struve'nin çoktan hazırlamış oldukları pazarlığı [uzlaşmayı] sonuçlandıracak vakit bulacaktır. O zaman kuşa çevrilmiş bir anayasa ile ya da, en kötü bir ihtimalle, bir anayasa komedisi ile sonuçlanacaktır. Bu da bir «burjuva ihtilâli» olacaktır ama, sakat, piç, bodur bir ihtilâl olarak kalacaktır. Sosyal-demokrasi, kendini hayallere kaptırmıyor, burjuvazinin hainliğini bilmektedir. Umutsuzluğa kapılmıyarak, Çipov vari bir burjuva anayasasının [sağladığı] refahın (!) en kötü günlerinde bile, proletaryayı sınıf bilinciyle eğitmek için inatla, sabırla çalışmaya devam edecektir. Böyle bir sonuç, 19. yüzyıl Avrupa'sının hemen hemen bütün demokratik ihtilâllerinin sonucuna az-çok benzeyecek ve partimizin gelişmesi o zaman çetin, yorucu, uzun bir yolu, ama bilinen ve daha önceden geçilmiş bir yolu izleyecektir.

Şimdi de tutarsız ve çıkarcı bir burjuvazinin karşısında, Sosyal-demokrasinin, bu iki sonucun (ihtimalin) hangisinde eli kolu bağlı kalacağını ve hangisinde burjuva demokrasisi içinde gerçekten «eriyip ortadan silineceğini» ya da he-

men hemen buna benzer bir duruma düşeceğini görelim.

En ufak bir güçlük çekmeden cevap vermek için bu soruyu açıkça ortaya atmak yeter.

Burjuvazi, Çarlık'la bir uzlaşmaya vararak rus ihtilâlini başarısızlığa uğrattığı takdirde, Sosyal-demokrasi, tutarsız burjuvazi karşısında eli kolu bağlı kalacak, bundan dolayı da, burjuva demokrasisi içinde eriyecektir, yani proletarya, ihtilâle kendi damgasını iyice vurmayı, ve Çarlığın hesabını proleterce ya da Marx'ın deyimiyle, «**pleb**'ce» görmeyi başaramıyacaktır.

İhtilâl kesin bir başarıya ulaştığı takdirde, Çarlığın hesabını «**Jakoben**'ce» ya da isterseniz, **pleb**'ce göreceğiz. Marx 1848'de ünlü **Die Neue Rheinische Zeitung**'da, «Fransa'daki terörizm, burjuvazinin düşmanlarının, [yani] mutlakiyetçiliğin, feodalizmin ve küçük burjuva zihniyetinin hesabını «**pleb**'ce» görmekten başka bir şey değildi» diye yazıyordu. (Marx, **Nochlass**, Mehring basımı, cilt III, s. 211) (23). Demokratik ihtilâl devrinde rus sosyal-demokrat işçilerini «Jakobencilik» bostan korkuluğu ile korkutmak isteyenler Marx'ın bu sözlerini hiç düşündüler mi?

Çağdaş rus Sosyal-demokrasisi'nin Jirondenleri Yeni **Iskracı**'lar, **Osvobojdenie**'cilerle kaynaşmıyorlar fakat ortaya attıkları şiarlardan dolayı onların peşinden gidiyorlar. Liberal burjuvazinin temsilcileri olan **Osvobojdenie**'ciler ise, otokrasiye usulca, [yani] reformlar yaparak, tavizler vererek; aristokrasiye, asillere, saray erkânına dokunmadan, ihtiyatlıca, kırıp dökmeden, güleryüzle, kibarca (tıpkı Kanlı Nikola tarafından huzura kabul edilen «halkın temsilcileri»n-

den Petronkoviç'in bir başıbozuktan ödünç aldığı eldivenler gibi) beyaz eldivenler giyen asillere yaraşırcasına son vermek istiyorlar (**Proletari**'nin 5. sayısına bakınız: Lenin, **toplu eserleri**, cilt 8, s. 533-538).

Çağdaş Sosyal-demokrasi'nin Jakobenleri bolşevikler, **Vperiod** taraftarları, **Kongre** ya da **Proletari** taraftarları, -daha başka nasıl tanımlanır bilemiyorum-, ihtilâlci ve cumhuriyetçi küçük burjuvaziyi, özellikle de köylülüğü; bağımsız sınıf olma niteliğini tam olarak muhafaza eden proletaryanın tutarlı demokratik görüşü [seviyesine] kendi şiarları ile yükseltmek istiyorlar. Halkın yani proletarya ile köylülüğün; monarşinin ve aristokrasinin hesabını «**pleb**'ce» görmelerini [yani] hürriyet düşmanlarını hiç acımadan ortadan kaldırmalarını, onların direncini, köleliğin, asya barbarlığının ve insan onurunu ayaklar altına alanların lânetli mirascılarına hiçbir taviz vermeksizin, kuvvete başvurarak kırmasını istiyorlar.

Bu, ne pahasına olursa olsun, 1793 Jakobenlerini taklit edeceğiz, onların fikirlerini, programlarını, şiarlarını, eylem yöntemlerini benimseyeceğiz anlamına gelmez. Bizim programımız eski değil, yeni bir programdır. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin asgarî programıdır. Bizim yeni şiarımız: **proletarya ve köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğüdür.** İhtilâlin gerçekten zafere ulaştığını görecek kadar yaşarsak, tam bir sosyalist ihtilâli özleyen işçi sınıfının partisinin karakterine ve hedeflerine [amaçlarına] uygun yeni eylem metotlarımız da olacaktır. Bu kıyaslamayı yapmakla, sadece şunu açıklamak is-

tiyoruz: tıpkı 18. yüzyılın ilerici sınıfı burjuvazinin temsilcilerinin, Jirondenler ve Jakobenler diye ikiye bölünmesi gibi, 20. yüzyılın [en] ilerici sınıfı proletaryanın temsilcileri yani Sosyal-Demokratlar da oportünistler ve ihtilâlciler diye ikiye bölünmüştür.

Proletarya, ancak demokratik ihtilâlin tam bir zaferle sonuçlanması halinde, tutarsız burjuvaziye karşı mücadelesinde eli kolu bağlı kalmayacak, «burjuva demokrasisi» içinde erimeyecektir; aksine, devrimin tümüne kendi proleter damgasını ya da daha doğrusu, proleter ve köylü damgasını vuracaktır.

Tek kelimeyle, proletaryanın, tutarsız burjuva demokrasisine karşı verdiği mücadelede eli kolu bağlı kalmaması için, köylülüğü ihtilâlci bilince yükseltecek, onun taarruzunu yönetecek ve böylece, kendi başına, tutarlı bir proletarya demokrasisi uygulayacak kadar güçlü ve bilinçli olması gerektir.

Tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede hiçbir şey yapamıyacak durumda kalmamız tehlikesi (meselesi) Yeni **Iskracı**'ların bu kadar kötü bir şekilde hallettikleri bu mesele- ortaya böyle konulmalıdır. Burjuvazi daima tutarsız olacaktır. Gerçekleştiği takdirde, burjuva demokrasisinin halkın gerçek bir dostuymuş gibi kabul edilmesine yol açacak şartları ya da maddeleri (23 a) bir bir açıklamayı istemekten daha safdil ve kısır bir şey yoktur. Demokrasi uğruna, tutarlı bir şekilde, ancak proletarya mücadele edebilir. Ama proletarya, köylü kitleleri onun devrimci mücadelesine katıldıkları takdirde bu mücadelede galip gelebilir. Fakat proletarya yeteri kadar güçlü

değilse, demokratik ihtilâlin başına burjuvazi geçecek ve ona tutarsız, bencil bir nitelik verecektir. Bunu önleyebilecek tek şey, proletaryanın ve köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğüdür.

Böylece, şu inkâr edilemez sonuca varmış oluyoruz: özellikle, Yeni Iskra'nın takdiğidir ki, objektif anlamı bakımından [yani gerçekte] burjuva demokrasisinin (burjuva demokratların) **işine** gelmektedir.

İşte, plebisiti, uzlaşmaları kabul etmeye ve Parti'yi, parti yayınlarından koparmaya kadar vardıran bilinçsiz örgüt şekilleri önerilince, ayaklanmanın (isyanın) amaçları (hedefleri) küçümsenince, ihtilâlci proletaryanın genel (halka malolmuş) siyasî şiarlarıyla, monarşist burjuvazinin şiarları birbirine karıştırılınca, ihtilâlin «çarlık üzerindeki kesin zaferinin» şartları tahrif edilince, ister istemez, kuyrukculuk politikasına varılmış olur ki bu da, biricik zafer yolunu göstereceği, halkın bütün ihtilâlci ve cumhuriyetçi unsurlarını proletaryanın şiarı etrafında birleştireceği yerde, ihtilâlin şu anında, proletaryayı yönünden saptırmaktan, aklını karıştırmaktan, Sosyal-demokrasinin taktiğini alçaltmaktan başka bir şey değildir.

Kararın tahlili yoluyla ulaştığımız bu sonucu doğrulamak (pekiştirmek) için, aynı meseleye başka açılardan yanaşalım. Önce, Gürcistan Sosyal-Demokrasisi'nde safdil ama açık sözlü bir menşevikin, Yeni Iskra'nın taktiğini nasıl dile getirdiğini görelim. Sonra da, gerçekte, Yeni Iskra'nın şiarlarından, bugünkü ortamda kimin yararlandığını görelim.

7

«HÜKÜMETTEKİ MUHAFAZAKÂRLARIN TASVİYESİ» [KONUSUNDAKİ] TAKTİK

Tiflis menşevik «komitesi»nin organı Sosyal-Demokrat'ın 1. sayısında yayınlanan yukarda sözünü ettiğimiz yazı, «**Zemski Sobor ve Taktiğimiz**» başlıklı yazıdır. Yazar, programımızı henüz tamamen unutmamış, Cumhuriyet şiarını ortaya atıyor ama taktik konusunda şu fikirleri ileri sürmekten de [geri kalmıyor] :

«Bu hedefe (Cumhuriyete) ulaşmak için iki yol gösterilebilir: ya hükümet tarafından toplantıya çağrılan **Zemski Sobor** hiç umursanmaz ve hükümet silâh yoluyla yenilgiye uğratılıp ihtilâlci bir hükümet kurulur ve kurucu Meclis toplantıya çağrılır; ya da **Zemski Sobor**'un eylemimizin merkezi olduğu ilân edilir, onu teşkil edenler ve eylemi üzerinde silâhlı baskı yapılarak kendisini Kurucu Meclis ilân etsin diye zorlanır ya da Kurucu Meclis, **Zemski Sobor** aracılığı ile toplantı-

ya çağrılır. Bu iki taktik birbirinden tamamen farklıdır. Bizim için hangisinin daha elverişli olduğunu görelim.»

İşte bu tahlil etmiş olduğumuz kararda dile getirilen fikirleri Rusya'nın Yeni-**Iskracılar**'ı böyle açıklıyorlar. Bu satırların, Tsu-Şima(25) dan önce, henüz Buligin «tasarısı» ortaya atılmadığı bir sırada yazılmış olduğuna dikkatinizi çekeriz. Liberaller bile sabırsızlanıyorlar ve legal basın aracılığı ile güvensizliklerini belirtiyorlardı. Oysa, Yeni-**Iskracı** Sosyal-Demokrat [ın biri], liberallerden daha çok güven [beslediğini] göstererek: **Zemski Sobor** «toplanmak üzeredir» diyor ve Çar'a o kadar büyük bir güven duyuyor ki, henüz mevcut olmayan bu **Zemski Sobor**'un (belki de bir «devlet Dumasının», ya da istişari bir teşriî Meclis'in) eylemimizin merkezi haline getirilmesini teklif ediyor. «Konferans» tarafından kabul edilen kararı kaleme alanlardan daha tok sözlü ve daha dürüst olan Tiflisli militanımız erişilmez bir safdillikle açıkladığı iki «taktiği» özdeş olarak kabul etmiyor fakat ikincisinin «daha da yararlı (elverişli)» olduğunu söylüyor. Dinleyiniz :

«Birinci taktik. Bildiğiniz gibi, yaklaşmakta olan ihtilâl bir burjuva ihtilâlidir, yani bugünkü rejimde gerçekleştirmeye çalıştığı değişiklik, sadece proletarya tarafından değil, bütün burjuva toplumu tarafından da arzu edilmektedir. Kapitalistlerin kendileri de dahil olmak üzere bütün sınıflar hükümete karşıdırlar. Bir bakıma, militan proletarya ile militan burjuvazi birlikte yürüyorlar ve otokrasiye karşı, çeşitli yönlerden birlikte hücuma geçiyorlar. Hükümet, tamamen tecrid edilmiştir ve toplumun sempatisini tamamen yitirmiştir.

Bundan dolayı, onu devirmek çok kolaydır. Rusya proletaryası, ihtilâli henüz tek başına yapacak kadar bilinçli ve örgütlü değildir. Zaten yapabilecek olsaydı, bir burjuva ihtilâli değil, bir proletarya ihtilâli (sosyalist ihtilâl) yapardı. Demek ki, hükümetin müttefiksiz kalması, muhalefeti bölememesi, burjuvaziyi kendi tarafına çekerek proletaryayı tecrid edememesi bizim yararımızadır...»

Böylece, Çar hükümetinin proletaryayı burjuvaziden koparamaması, proletaryanın yararınadır. Bu gürcü gazetesinin, kendine Osvobojdenie diyeceği yerde Sosyal-Demokrat demesinde bir yanlışlık yok mudur? Şu eşsiz demokratik devrim felsefesine bakınız. Bu zavallı Tiflisli militanın, «burjuva ihtilâli kavramının ukalaca ve kuyrukçu bir yorumunu [yapmakla] iyice sapıttığını görmüyor musunuz? Demokratik ihtilâlde proletaryanın tecrid edilmesi ihtimali meselesini tartışırken, bir ayrıntıyı: köylülüğü unutuveriyor. Proletaryanın mümkün müttefikleri arasına Zemstvo'ların [sevgili] toprak sahiplerini katıyor da köylüleri katmıyor. Ve bunu Kafkasya'da yapıyor. O halde, yeni-Iskra, ihtilâlci köylüleri müttefiklerimiz seviyesine yükselteceği yerde, monarşist burjuvazinin seviyesine düşüyor demekte haklı değil miyiz?

«... Aksi halde, proletaryanın yenilgisi ve hükümetin zaferi kaçınılmazdır. Ve otokrasinin varmak istediği sonuç da budur. **Zemski Sobor**'una asillerin temsilcilerini, şehir[li]leri, üniversiteleri ve diğer burjuva kurumları kendi safına çekeceği şüphesizdir. Ufak tefek tavizlerle bunları yatıştırmaya, ve onlarla

kaynaşmaya çalışacaktır. Ve böylece, durumunu sağlamlaştırmış olan otokrasi, bütün darbelerini, tecrid edilmiş işçi kitlelerine yöneltecektir. Görevimiz böyle felâketli bir sonucu önlemektir. Ama böyle bir şey, birinci metodla başarılabilir mi? **Zemski Sobor**'u hiç umursamadığımızı, isyana kendi başımıza hazırlanmaya başladığımızı ve günün birinde silâhlanıp sokaklara döküldüğümüzü farzedelim. O zaman, karşımıza, bir yerine iki düşman çıkacaktır; hükümet ve **Zemski Sobor.** Biz hazırlanırken, onlar kendi aralarında bir anlaşma imzalayacak, kendi işlerine gelen bir anayasa hazırlayacak ve iktidarı paylaşacak vakit bulacaklardır. Bundan dolayı, açıkça hükümetin işine yarayacak böyle bir taktiği şiddetle reddetmeliyiz...»

Açıkça söylüyor işte! [Çarlığa karşı] ayaklanmaya hazırlık «taktiğine» kesinlikle karşı çıkın, çünkü hükümet «bu arada» burjuvaziyle uzlaşabilir. En koyu «ekonomizm»in eski yazdıklarında [bile] ihtilâlci Sosyal-Demokrasi'nin haysiyetini ayaklar altına alan böylesine bir şey bulunabilir mi? İşçiler ve köylüler arasında yer yer ayaklanmalar olduğu, kargaşalıklar çıktığı bir gerçektir. Zemski Sobor, Buligin'in bir vadinden başka bir şey değildir. Ve Tiflis'in Sosyal-Demokrat'ı, ayaklanmaya hazırlık taktiğini reddetmeye ve bir «eylem merkezi»ni, [yani] Zemski Sobor'u beklemeye karar veriyor.

«... Buna karşılık, ikinci taktik, **Zemski Sobor**'u denetimimiz altına alma, dilediği gibi davranmcsını **ve** hükümetle anlaşmasını önleme taktiğidir (25 a).

Zemski Sobor'u otokrasiyle mücadele ettiği ölçüde destekleriz ve otokrasiyle uzlaştığı ölçüde ona karşı

mücadele ederiz. Enerjik bir müdahaleyle ve kuvvet kullanarak milletvekillerini böleriz (25 b), böylece, radikalleri saflarımıza çekerek, muhafazakârları hükümetten uzaklaştırarak Zemski Sobor'un tümünü ihtilâlci yola sokarız. Bu taktik sayesinde, hükümet daima tecrid edilmiş halde kalacak, muhalefet güçlenecek ve demokratik rejimin kurulması büsbütün kolaylaşacaktır.»

Bu kadar olur yani! Yeni-Iskracı'ların «ekonomizmin» en bayasına yuvarlandıklarını söylemekle [gerçeği] abarttığımızı ileri sürebilir misiniz şimdi? Durumları, sinek tozu hikâyesinde anlatıldığı gibi: Sineği yakalayıp tozu gözüne serptiniz mi sinek geberir gider. **Zemski Sobor**'un milletvekillerini **zor kullanarak** böleceksiniz, «muhafazakârları hükümetten uzaklaştıracaksınız» ve böylece, **Zemski Sobor**'un tümü **ihtilâlci yola** revan olacak. Hem de bütün bunlar, «Jakoben'ce» bir silâhlı ayaklanma olmaksızın, efendice bir yoldan, **Zemski Sobor**'un üyelerini «baskı altında tutarak» hemen hemen parlamenter yoldan gerçekleşecek.

Zavallı Rusya! Daima Avrupa'nın rafa kaldırdığı modası geçmiş şapkaları giydiği söyleniyor. Henüz bir parlamentomuz yok, Buligin'in kendisi de bunu bize henüz vaad etmedi ama ortalıkta parlamenter budalalıktan bol bir şey yok (26).

«... Bu mücadele nasıl yapılmalıdır? Herşeyden önce, Zemski Sobor'un, genel, eşit, tek dereceli ve gizli oy'la seçilmesini talep edeceğiz. Tam bir seçim propagandası hürriyeti, yani toplantı, söz ve basın hürriyeti,

seçmenlerin ve adayların dokunulmazlığı, ve bütün siyasî suçluların serbest bırakılması, bu seçim sistemi ilân edileceği anda (26 a) kanunla tesçil edilmelidir (gerçekleştirilmelidir) (26 b). Halkı uyarmamız ve hazırlayabilmemiz için seçimler mümkün olduğu kadar ileri bir tarihte yapılmalıdır. Ve **Zemski Sobor**'un toplantıya çağrılmasıyla ilgili kararnamenin hazırlanması içişleri bakanı Buligin'in başkanlığındaki bir komisyona tevdi edildiğine göre, bu komisyonu ve komisyonun üyelerini de etkilemeliyiz (26 c). Eğer Buligin komisyonu taleplerimizi yerine getirmeyi reddederse (26 d), ve milletvekilleri seçme hakkını sadece mülk sahiplerine tanırsa, bu seçimlere müdahale etmemiz, ve seçmenleri **Zemski Sobor**'a ilerici adaylar yollamaya ve kurucu Meclis'in gerçekleşmesini ihtilâlci yoldan zorlamamız gerekir. Nihayet, bütün imkânlarımızı kullanarak, gösteriler, grevler düzenleyerek, gerekirse isyan ederek Zemski Sobor'u kurucu Meclisi toplantıya çağırmaya, ya da kendini kurucu Meclis olarak ilân etmeye zorlamalıyız. Silâhlı proletarya, kurucu meclisinin savunucusu olmalı ve ikisi birlikte (26 e) Demokratik cumhuriyete doğru yürümelidir.

İşte bize zaferi sağlayacak biricik Sosyal-Demokrat taktik budur.»

Okur, bu inanılmaz saçmalıkların sorumsuz ve yetkisiz birkaç Yeni-Iskracı'nın kaleminden çıktığını sanmasın. Hayır, bunlar, bütün bir yeni-**Iskracı** komitenin, Tiflis komitesinin **organı**'nda yazılmıştır. Bu kadarla kalsa iyi, dahası var. Bu saçmalıklar **«Iskra» tarafından açıkça onaylanmıştır.** İşte bu gazetenin 100. sayısında Sosyal-Demokrat hakkında yazılanlar :

«Birinci sayı canlı bir üslupla ve ustalıkla kaleme alınmış. Belli ki, aynı zamanda yazar olan bir redaktörün usta kaleminden çıkmış... Bu gazetenin, üzerine aldığı görevi parlak bir şekilde başaracağı kesinlikle söylenebilir.»

Evet, eğer bu görev, bütün herkese, yeni-Iskra'nın eğiliminin tüm ideolojik parçalanışını parlak bir şekilde göstermekse, gerçekten de, bu görev parlak bir şekilde yerine getirilmiştir. Yeni-**Iskracı**'ların liberal burjuva oportünizminin seviyesine düşmelerini, hiçkimse, «daha canlı, daha ustaca ve daha büyük bir yetenekle» dile getiremezdi.

8

OSVOBOJDENİE'NİN VE YENİ-İSKRA'NIN İDEOLOJİLERİ

Şimdi, yeni-Iskra'nın ideolojisinin siyasî anlamını açıkça ortaya koyan başka bir iddiayı ele alıyoruz.

Osvobojdeni'nin 71. sayısında yayınlanan «yönümüzü nasıl tayin edeceğiz» başlıklı ilginç, mükemmel ve mümkün olduğu kadar eğitici bir makalede bay Struve, en uçtaki muhalefet partilerimizin «program ihtilâlciliğine» ateş püskürmektedir. Bay Struve, bilhassa benden hoşlanmıyor (26 f). Bana gelince, bay Struve'den hoşlanmak ne kadar mümkünse, o kadar hoşlanıyorum. Yeni **Iskra**'nın yeniden canlanan ekonomizmine ve «ihtilâlci-sosyalistlerin» prensipsizliğine karşı mücadelede kendime ondan daha iyi bir müttefik bulamam. İhtilâlci-sosyalistlerin program tasarısında marksizme getirdikleri «ta-

dilâtın» gerici özünü bay Struve'nin ve **Osvoboj-denie**'nin pratikte ne tarzda ispatlamış oldukları-nı bir başka sefer göreceğiz. Yeni-Iskracıları, prensip bakımından her tasvip edişinde bay Stru-ve'nin bana tam bir iyi niyetle ve dürüstlükle yap-mış olduğu hizmetten daha önce bahsetmiş-tik (26 g). Bundan bir kere daha söz edeceğiz.

Struve'nin makalesi, son derece ilginç bir seri beyanı ihtiva etmektedir; bunlara burada ancak kısaca değinebileceğiz. Struve «sınıf müca-delesi üzerine değil, sınıfların işbirliği üzerine kurulmuş bir rus demokrasisi yaratmaya» hazır-lanıyor. «Toplum içindeki imtiyazlı aydınlar» (me-selâ, Struve'nin bir...uşak gibi yerlere kadar eği-lerek selâmladığı «kültürlü asiller») onun «sınıf-lar-dışı» [üstü] partisine «sosyal pozisyonlarının ağırlığını» (para cüzdanlarının ağırlığını) koya-caklardır. Struve, korkuya kapılan burjuvazinin proletaryaya ve hürriyet davasına ihanet etmiş olduğu hakkındaki «radikal beylik sözün» doğ-ru olmadığını gençliğe göstermeyi arzu ettiğini belirtiyor (Onun böyle bir arzu duymuş olmasına son derece seviniyoruz. Hiçbir şey Bay Struve'-nin ateş püskürmesi kadar bu marksist «beylik sözün» doğruluğunu ispat edemez. Bu muhteşem tasarınızı gerçekleştirin Bay Struve, çıkmaz ayın son çarşambasına bırakmayın).

Rus burjuvazisinin, bu kadar kesin bir siya-sî sezgiye sahip olan ve devrindeki en ufak de-ğişikliklerden nem kapan bu temsilcisinin hangi **pratik** şiarlara karşı çıktığını belirtmek, konumu-zu incelemek bakımından gereklidir. Onun karşı

çıktığı ilk şiar «cumhuriyet» şiarıdır. Struve bu şiarın, «halk kitlelerine yabancı olduğuna ve onlar tarafından anlaşılmayacağına» iyice inanmıştır (Burjuvazinin, bu şiarı pek âlâ anladığını fakat işine gelmediğini sözlerine eklemeyi Struve unutuyor).

Örgütlerimizdeki ve kitle toplantılarındaki işçilerin bay Struve'ye doğrusu ne gibi bir cevap vereceklerini görmek isterdik. Diyelim ki işçiler halktan sayılmaz. Ya köylüler? [onlar da mı halktan sayılmaz]. Struve'ye göre, köylüler «safdil bir cumhuriyetciliği» [Çar'ı devirmeyi] isteyebilirler fakat liberal burjuvazi bu saffil cumhuriyetçiliğin yerini bilinçli bir cumhuriyetçiliğin değil, bilinçli bir monarşinin alacağından emindir. Bu da gene şartlara bağlıdır, bay Struve. Nasıl işçi sınıfı köylülüğü desteklemekten başka bir şey yapamazsa, tıpkı bunun gibi Çarlık da, burjuvazi de, köylülerin durumunda toprak sahiplerinin zararına köklü bir değişikliğin gerçekleşmesine karşı koymaktan başka bir şey yapamaz. İkincisi, bay Struve, «iç savaşta ilk hücuma geçenin daima haksız olacağını» ileri sürmektedir. Bu fikir, yeni-Iskra'nın yukarda sözünü ettiğimiz eğilimleriyle yakından ilgilidir. Şüphesiz, iç savaşta hücuma geçmenin daima yararlı olduğunu söyleyecek değiliz. Hayır. Savunma taktiği, **belli bir müddet için** bazen gereklidir. Fakat bay Struve'ninkine benzeyen bir iddiada bulunmak ve bunu 1905 Rusyasına uygulamak («burjuvazinin korktuğu ve hürriyet davasına ihanet ettiği») yo-

lundaki «beylik söz»e bir nebze de olsa hak verildiğini gösterir.

Bay Struve, «yeraltı faaliyeti» şiarına ve («küçük çapta bir halk ayaklanması» olan) «isyan» şiarına da karşıdır. Bay Struve, her şiarı da «halka inmek» bakımından küçümsüyor. Aşırı «ihtilâlci» bir eser olduğuna inandığı **Ne Yapmalı?** adlı kitabımızda isyan propagandası yapıldığını gösterip gösteremiyeceğini bay Struve'ye sormak isterdik. Meselâ, «yeraltı faaliyeti» konusunda bay Struve ile aramızdaki fark o kadar büyük mü? Rusya'ya «gizli olarak» sokulan «illegal» bir gazetede **Osvobojdenie Birliği**'nin ya da P.O.S.D.R.'nin «gizli» grupları [okusunlar diye] ikimiz de yazı yazmıyor muyuz? İşçi kitleleri içinde yaptığımız toplantılar çoğu zaman «gizlidir», bu günahı itiraf edelim. Ya bu **Osvobojdenie**'cilerin toplantıları, bunlar gizli değil midir? Küçümsenen bir yeraltı faaliyetinin küçümsenen taraftarları karşısında ne diye böbürleniyorsunuz?

Gerçekte, kesinlikle gizli [yapılması gereken] bir faaliyet, varsa o da, işçileri silahlandırma faaliyetidir. Bu konuda bay Struve daha açık konuşmaktadır. İşte söyledikleri :

«Silâhlı ayaklanmaya ya da kelimenin teknik anlamıyla, ihtilâle gelince, genel silâhlı ayaklanmanın gerektirdiği sosyal ve psikolojik şartları ancak halk kitleleri içinde demokratik programın propagandasını yapmak, yaratabilir. Böylece, bugün kurtuluş için yapılan mücadelede silâhlı ayaklanmanın kaçınılmaz

olduğu görüşü [nü savunanlar için] bile ki bu görüş benim görüşüm değildir en zarurî temel mesele, demokratik dönüşüm fikirlerini halk kitlelerine yaymak [olmalı] dır.

Bay Struve, meseleyi geçiştirmeye çalışıyor. İhtilâlin zaferi için ayaklanmanın zaruri olduğundan bahsedeceğine, ayaklanmanın kaçınılmazlığından bahsediyor. Hazırlıksız, kendiliğinden ayaklanma zaten yer yer başlamış bulunmaktadır. Bunun genel ve tam bir silahlı halk ayaklanmasına yol açacağını kimse şimdiden iddia edemez. Çünkü bu, (ancak savaş boyunca tam olarak değerlendirilebilen) ihtilâlci kuvvetlerin durumuna, hükümetin, burjuvazinin tutumuna ve önceden tam olarak bilinmesi imkânsız başka faktörlere bağlıdır. Bay Struve'nin bahsettiği anlamda bir kaçınılmazlıktan, [yani, ortada somut bir olay varken] bunun **kaçınılmaz olduğundan** söz etmek gereksizdir. İhtilâlden yana iseniz, ihtilâlin **zaferi için** ayaklanmanın **zaruri** olup olmadığı, bunu aktif bir şekilde desteklemenin, bunun propagandasını yapmanın ve bunu geciktirmeksizin var gücüyle hazırlamanın zaruret haline gelip gelmediği meselesinden söz etmek gerekir. Bay Struve'nin bu farkı anlamaması imkânsızdır, çünkü Struve, mesela, zaruriliği her demokrat tarafından tartışmasız kabul edilen genel oy'u, bu genel oy hakkının elde edilmesinin, içinde bulunduğumuz ihtilâlde kaçınılmaz olup olmadığını bilmek [gibi] siyaset adamlarının hiçbiri için büyük bir önem taşımayan ve tartışma götürür bir meseleyle örtbas et-

meye kalkışmıyor. Ayaklanmanın zaruriliği meselesini geçiştirmekle, bay Struve, liberal burjuvazinin siyasî tutumunun en gizli yanlarını açığa vurmuş oluyor. Önce, burjuvazi, otokrasi ile anlaşmayı, otokrasiyi devirmeye tercih etmekte ve her halû kârda, silâhlı mücadeleyi işçilere bırakmaktadır. Bay Struve'nin bu kaçamak yola sapmasının gerçek anlamı budur. Bay Struve, ayaklanmanın zaruriliği meselesini geçiştirip, daha çok, ayaklanmanın «sosyo-psikolojik» şartları ve propaganda [meselesi] üzerinde durduğu içindir ki **gerilemektedir** [gerilerde kalmaktadır]. Tıpkı 1848'in Frankfurt Parlamentosu'ndaki geveze burjuvaların, hükümetin silahlı kuvvetlerini yenilgiye uğratmanın söz konusu olduğu; hareketin silâhlı bir mücadeleyi gerektirdiği; sözün (hazırlık döneminde son derece yararlı olduğu halde) eylemsizlikten ve burjuva korkaklığından başka bir şeyi ifade etmediği bir anda, kararlar, beyannameler, demeçler kaleme almakla, «kitle propagandası» yapmakla ve «sosyo-psikolojik şartları» hazırlamakla uğraşmaları gibi, bay Struve de ayaklanma meselesini **tumturaklı cümlelerle** geçiştirmektedir. Birçok sosyal-demokratın görmemekte inat ettiği şeyi, [yani] ihtilâl vaktinin, günlük, mutad vakitten, tarihin hazırlık devrelerinden farklı olduğunu, ihtilâl anlarında halk kitlelerinin duygularının, çoşkunluğunun, inancının eyleme dönüşmesi gerektiğini ve eyleme dönüştüğünü bay Struve bize apaçık göstermektedir.

Alelade ihtilâlcilik, sözün de bir eylem ol-

duğunu anlamaz. **Genel olarak** tarihe, ya da halk kitlelerinin açık siyasî eyleminin görülmediği ve bunun, «hükümet darbeleriyle» suni bir şekilde yaratılmadığı tarihî devirlere uygun düşen kesin bir hakikattir bu. İhtilâl saati çaldığı, eski sosyal «üst yapı» her yanından çatırdamaya başladığı, kendilerine yeni bir üst-yapı kurmakta olan sınıflar ve kitleler açıkça siyasî eylemde bulundukları zaman, iç savaş başladığı zaman, «eyleme» geçmek için **açık-seçik** bir şiar ortaya atmaksızın, eskiden olduğu gibi, [sadece] «söz» ile yetinmenin, böylece, «psikolojik şartlardan» ve genel olarak «propagandadan» bahsederek eyleme yan çizmenin ölü, kısır bir teoriye saplanıp kalmak, ahkâm kesmek ya da ihtilâle ihanet etmek demek olduğunu kuyrukcu ihtilâlciler anlamıyorlar. Frankfurt'un geveze burjuva demokratları bu ihanetin yada bu kuşbeyinliliğin tarihte unutulmaz bir örneğini vermişlerdir.

Alelâde ihtilâlcilikle, ihtilâlcilerin kuyrukculuğu arasındaki bu farkı Rusya'daki sosyaldemokrat hareketin tarihinden alınmış misallerle açıklamamızı istiyorsanız hemen başlayalım. Henüz o kadar yakın olduğu halde, bize çok uzak bir geçmiş gibi görünen 1901-1902 yıllarını hatırlayın. Sokak gösterileri başlamıştı. Alelade ihtilâlcilik «hücum» («**Raboçeye Dyelo**» **(28)**) diye bağırıyor (yanılmıyorsam Berlin'de), «kanlı beyannameler» dağıtılıyordu. Bir gazetenin edebî ve spekülatif kuruntularının bütün Rusya'da bir propaganda aracı olması yeriliyordu (Nadejdin(29)). Buna karşılık, kuyrukcu ihtilâlciler, si-

yasî ajitasyon yaratmanın en iyi yolu «ekonomik mücadele»dir diyorlardı. Peki, ihtilâlci sosyal-demokrasi ne gibi bir tutum aldı? Bu iki eğilimle mücadele etti. Hükümet darbesine ve «hücum» teranelerine karşı çıktı. Çünkü halk kitlesinin doğrudan doğruya mücadeleye girişmesinin henüz zamana bağlı olduğunu herkes açıkça görüyordu ya da hiç değilse görmeliydi. İhtilâlci sosyal-demokrasi kuyrukculukla mücadele etti, hatta bütün halkın silâhlı ayaklanması şiarını ortaya attı ama bu şiar doğrudan doğruya bir çağrı anlamında değildi (Bay Struve, bizim o zamanlar isyan çağrısında bulunduğumuzu söyleyemez) merkantil, şaşkın burjuvazinin temsilcilerinin bugün «hüzünle» ve hiç gereği yokken bahsettikleri bu aynı «sosyo-psikolojik şartların hazırlanması anlamında, zarurî bir sonuç, bir «program» olarak ortaya atılmış bir şiardı bu (Bay Struve bunu daha yeni hatırlıyor. Bu Struve de hep birkaç yıl geride kalır). Propaganda ve ajitasyon, ajitasyon ve propaganda **o zamanki** objektif şartlardan dolayı ön plânda geliyordu. Bütün ülkeye hitap eden ve haftada bir çıkması bile bir ideal olarak görünen siyasî bir gazetenin yayınlanması için yapılan çalışma o sırada, ihtilâl hazırlığın kilit taşı olabiliyordu (ve **Ne Yapmalı?**, meseleyi böyle koyuyordu). Doğrudan doğruya silâhlı eylemler yerine kitle ajitasyonu şiarı; hükümet darbesi yerine ayaklanma için gerekli sosyo-psikolojik şartların hazırlanması şiarı, o sırada, ihtilâlci sosyal-demokrasi'nin biricik doğru şiarıydı. Oysa şimdi olaylar bu şiarları aş-

mıştır. Hareket, bunları geride bırakmıştır. Bu şiarlar, olsa olsa, **Osvobojdenie**'nin iki yüzlülüğünü ve yeni-Iskra'nın kuyrukculuğunu örtbas etmeye yarayan eski püskü eşyalardır.

Ama belki de ben yanılıyorum. Belki de ihtilâl henüz başlamamış, sınıfların doğrudan doğruya eyleme geçmelerinin vakti henüz gelmemiştir. Belki de iç savaş henüz patlak vermiş değildir ve belki de silâhlı eleştirinin, henüz eleştiri silâhının yerine geçmemesi, onun **zaruri** ve kaçınılmaz bir sonucu olmaması gerekmektedir.

Bu sorulara cevap verebilmek için çalışma odanızdan çıkıp da etrafınıza bir bakın. Bizzat hükümet, kendi halinde ve silâhsız vatandaşları her yerde kurşunlayarak iç savaşa şimdiden başlamamış mıdır? Silâhlı Kara-Yüzler, yaptıkları müdahalelerle otokrasi «adına» hareket etmiş olmuyorlar mı? Burjuvazinin kendisi bile bir sivil milis [teşkilâtı] kurmanın zaruret haline geldiğini kabul etmemiş midir? Ağırbaşlı ve ılımlı bir insan olan bay Struve bile (ne yazık ki sırf bir şey söylemiş olmak için) ihtilâlci eylemlerin açık bir karaktere [bürünmesi], bugün halk kitlelerinin eğitilmesinin en önemli şartlarından biridir demiyor mu?

[Olayları görmesini bilen] bir kimsenin, silâhlı ayaklanma meselesinin ihtilâl taraftarlarınca ne tarzda ortaya konması gerektiği hususunda bir şüphesi olamaz. Halk kitlelerini, az da olsa, etkileyebilen hür basın organlarında bu meselenin **üç** tarzda ortaya konduğu görülmektedir.

Birinci tarz. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararı. Kararın tam metni şöyledir :

1) Proletaryanın, durumu gereği, en ileri ve tek tutarlı ihtilâlci sınıf olduğunu, bundan dolayı da, Rusya'da genel demokratik ihtilâlci hareket içinde yönetici bir rol oynaması gerektiğini;
2) Bu hareketin, şu anda, silâhlı bir ayaklanma ile sonuçlanmasının bir zaruret haline geldiğini;
3) Proletaryanın, bu ayaklanmada, kaçınılmaz olarak, en enerjik rolü oynayacağını ve Rusya'da ihtilâlin kaderini tayin edeceğini;
4) Proletaryanın, kendi mücadelesini hem ideolojik hem de pratik bakımdan yöneten Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin bayrağı altında tek ve bağımsız bir siyasî kuvvet olarak birleştiği takdirde, yönetici bir rol oynayacağını;
5) Bu rolün yerine getirilmesinin, burjuva demokratik Rusya'nın hakim sınıflarına karşı sosyalizm uğruna mücadelede proletaryaya en elverişli şartları sağlayacağını, gözönünde tutan P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi, otokrasiye karşı doğrudan doğruya silâhlı ayaklanma şeklinde yapılacak mücadelede proletaryayı teşkilâtlandırmanın, içinde bulunduğumuz ihtilâl döneminde, Parti'nin en önemli ve en acil görevlerinden biri olduğunu kabul eder. Bundan dolayı, Kongre bütün Parti teşkilâtını,
   a) Önümüzdeki silâhlı ayaklanmanın sadece siyasî anlamını değil, bunun teşkilâtlanma

bakımından taşıdığı önemi de propaganda ve ajitasyon yoluyla proletaryaya anlatmakla;

b) ayaklanmanın başlangıcında ve seyri sırasında önemli sonuçlar yaratabilecek olan toplu siyasî grevlerin rolünü açıklamakla;

c)- proletaryayı silâhlandırmak için, silâhlı ayaklanma ve bu ayaklanmanın yönetilmesi plânını hazırlamak için en enerjik tedbirleri almakla görevlendirir. Bu maksatla, ihtiyaç duyuldukça özel militan grupları teşkil edilecektir (Lenin'in 1907 basımına eklediği not).

Bu kararda, genel demokratik ihtilâlci hareketin, silâhlı bir ayaklanmayla sonuçlanmasının bir zaruret haline geldiği açıkça kabul edilmektedir. Proletaryanın ayaklanma amacıyla örgütlendirilmesi, Parti'nin temel ve **zarurî** görevlerinden biri olarak gündeme alınmıştır. Proletaryayı silâhlandırmak ve ayaklanmayı doğrudan doğruya yönetmek için **en enerjik tedbirler** alınacaktır.

İkinci tarzı (Avrupa burjuvazisinin çok nüfuzlu organı **Frankfurter Zeitung**'un(30) son sıralarda) «rus anayasacılarının önderi» dediği bay Struve'nin ya da ilerici rus burjuvazisinin lideri bay Struve'nin **Osvobojdenie**'de yayınlanan ilkeler bildirisi. Struve ayaklanmanın kaçınılmaz olduğu görüşüne katılmıyor. Yer altı faaliyeti ve isyan akılsızca bir ihtilâlciliğe özgü usullerdir. Cumhuriyetçilik insanı şaşkına çeviren **bir**

metotdur. Silâhlı ayaklanma, netice itibariyle, teknik bir meseleden başka bir şey değildir. Halk kitlelerinin bilinçlendirilmesi ve ihtilâlin sosyo-psikolojik şartların hazırlanması «en temel ve en acil» [meseledir].

Üçüncü tarz. Yeni Iskracıların konferansında alınan karar. Görevimiz ayaklanmayı hazırlamaktır. Ayaklanmanın plânlı bir şekilde yönetilmesi imkânı ortadan kalkmıştır. Hükümetin istikrarsızlığı, bizim ajitasyon faaliyetimiz ayaklanma için elverişli şartları yaratmıştır. «Savaşla ilgili teknik hazırlıklar ancak böylece az çok ciddî bir anlam kazanmış olur.»

Hepsi bu mu? [diyeceksiniz]. Evet hepsi bu. Proletaryanın yeni-ıskracı önderleri ayaklanmanın bir zaruret haline geldiğini henüz bilmiyorlar. Proletaryayı silâhlı mücadele için teşkilâtlandırmak hemen yerine getirilmesi gerekli bir görev midir? Bunu henüz açıkça göremiyorlar. En enerjik tedbirlerin alınmasını istemenin gereği yoktur; (1902'de değil, 1905'de) bu tedbirlerin «az çok ciddî» bir önem «kazanabilmesini» sağlayacak şartları genel hatlarıyla açıklamak çok daha önemlidir.

Martinovizme kaymanın sizi nerelere götürdüğünü görüyorsunuz yeni-Iskra'daki yoldaşlar. Siyasî felsefenizin **Osvobojdenie**'nin yeni baskısından başka bir şey olmadığını; (iradeniz dışında ve farkına varmaksızın) monarşist burjuvazinin peşine takıldığınızı anlamıyor musunuz? Bey-

lik sözleri tekrarlıya tekrarlıya ve ahkâm kesmekte ustalaşa ustalaşa Piotr Struve'nin unutulmaz makalesindeki o unutulmaz deyimlerle söyleyecek olursak «ihtilâlci **eylemlerin** açık bir karaktere [bürünmesinin] bugün halk kitlelerinin eğitilmesinde en önemli şartlardan biri olduğunu» gözden kaçırdığımızı anlamıyor musunuz?

9

İHTİLÂL SIRASINDA EN UÇ MUHALEFET PARTİSİ OLMANIN ANLAMI NEDİR?

Geçici hükümet hakkındaki karara dönelim. Yeni-Iskracı'ların taktiğinin, ihtilâli ilerletmek şöyle dursun - gene de kararlarında erişmek istedikleri amaç budur - gerilettiğini; tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede asıl bu taktiğin, sosyal-demokrasinin **elini kolunu bağladığını** ve burjuva demokrasisi içinde erimesini önlemediğini göslerdik. Karardaki yanlış öncüller, ister istemez, yanlış sonuçlara yol açmaktadır: «**Bundan dolayı, Sosyal-Demokrasi iktidarı ele geçirmeyi amaçlamamalı ya da geçici hükümete katılmayı düşünmemeli, [aksine] en uç ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalmalıdır**». Bu sonucun, erişilecek amaçlarla ilgili ilk yarısına bakınız. İhtilâlin, Çarlık üzerinde kesin zaferini, Yeni-Iskracılar, Sosyal Demokrasi'nin faaliyetinin amacı olarak kabul

ediyorlar mı? Evet [ama] kesin zaferin şartlarını doğru olarak formüle etmesini bilmiyorlar ve **Osvobojdenie**'nin formüllerini tekrarlıyorlar fakat gene de bu amacı gütmekten geri durmuyorlar. Ayaklanma ile geçici hükümet arasında bir bağ kuruyorlar mı? Evet, geçici hükümet «muzaffer halk ayaklanmasının sonucudur» derken, ayaklanma ile geçici hükümet arasında doğrudan doğruya bir bağ kuruyorlar. Ve nihayet, ayaklanmayı yönetmek niyetinde midirler? Evet ama, tıpkı bay Struve gibi, ayaklanmanın hemen gerçekleştirilmesinin bir zaruret haline geldiğini kabul etmekten kaçınıyorlar, aynı zamanda da, «Sosyal-Demokrasi, ayaklanmayı kendi **nüfuzu** ve **yönetimi** altına almak ve bunu işçi sınıfının yararına kullanmak istemektedir» diyerek bay Struve'den ayrılıyorlar.

Mantıkî değil mi bu? Proleter ve **gayrı proleter** kitlelerin ayaklanmasını nüfuzumuz altına almayı, yönetmeyi, ve bundan kendi menfaatlerimiz uğruna yararlanmayı amaç ediniyoruz. Demek ki, ayaklanma boyunca, hem proletaryayı, hem ihtilâlci burjuvaziyi hem de küçük burjuvaziyi («gayrı proleter grupları») yönetmeyi, yani ayaklanmanın yönetimini sosyal-demokrasi ve ihtilâlci burjuvazi arasında «paylaşmayı» amaç ediniyoruz. Ayaklanmanın zaferini [yani] («muzaffer halk ayaklanmasından doğan») geçici bir hükümetin kurulmasını sağlayacak zaferi amaç edindiğimize [göre] iktidarı ele geçirmeyi ya da geçici ihtilâlci hükümete katılarak iktidarı paylaşmayı da amaç edinmemiz gerekmez mi?

Dostlarımız tutarlı hareket etmiyorlar. A-

yaklanmayı reddeden bay Struve'nin görüşüyle, ayaklanmayı hemen yerine getirilmesi gerekli bir görev olarak kabul eden ihtilâlci Sosyal-Demokrasi'nin görüşü arasında bocalıyorlar. Geçici ihtilâlci hükümete katılmayı, prensip bakımından, proletaryaya ihanet olarak kabul eden anarşizm ile, Sosyal-Demokrasi'nin halk ayaklanmasında yönetici bir rol oynaması şartıyla bu katılmayı gerekli bulan marksizm arasında bir seçme yapamıyorlar (30 a). Kendi tutumlarını açıkça ortaya koyamıyorlar. Ne Çarlık ile bir uzlaşmaya [gidilmesini] isteyen, bundan dolayı da, ayaklanma meselesinde dolambaçlı yollara sapan bay Struve'nin tutumunu, ne de «yukardan» [gelecek] her harekete ve burjuva ihtilâline katılmayı reddeden anarşistlerin tutumunu benimsiyorlar. Yeni-Iskracılar, Çarlık'la uzlaşmayı ve Çarlık üzerinde bir zafer kazanmayı birbirine karıştırmaktadırlar. Burjuva ihtilâline katılmayı istiyorlar. Martynov'un «**İki Diktatörlük**»ünden bu yana bir ilerleme kaydettiler. Zaferden hemen sonra (ya da belki de, zaferden hemen önce) bu yönetimden çekilmek şartıyla, yani **zaferin meyvalarını devşirmeden ve bu meyvaların hepsini burjuvaziye** bırakarak, halk ayaklanmasını yönetmeyi bile kabul ediyorlar. Onların «halk ayaklanmasını işçi sınıfının yararına kullanmaktan» anladıkları işte budur.

Bu [karmakarışık] sözler üzerinde daha fazla durmanın gereği yok. Bunların **kökenini** «en uç ihtilâlci parti olarak kalmalı» [şeklinde ifade edilen] formülde aramak daha faydalıdır.

Bu formül, milletlerarası ihtilâlci sosyal-de-

mokrasi'nin bildiğimiz tezlerinden biridir, [üstelik] tamamen doğru bir tezdir. Parlâmentoyla yönetilen ülkelerde revizyonizmin ya da oportünizmin bütün muhaliflerinin kullandıkları «beylik bir söz» haline gelmiştir ve «parlamantarizm budalalığına», «Millerand»cılığa, Bernstein'cılığa(31), Turati vari italyan reformizmine karşı yerinde ve zaruri bir cevap olduğu herkesce kabul edilmiştir. Bizim yeni-Iskracılarımız bu mükemmel formülü ebzere biliyorlar ve bunu **hiç gereği yokken** büyük bir gayretkeşlikle uyguluyorlar ve parlamento diye bir şeyin bulunmadığı şartlar gözönünde tutularak kaleme alınmış kararlarda parlamenter mücadele kategorilerine yer veriyorlar. Hiç kimsenin, **halkın ayaklanmasından** ciddi bir şekilde söz etmediği siyasî bir durumun ifadesi ve yansısı olan «muhalefet fikrini (kavramını), ayaklanmanın **başladığı** ve ihtilâlden yana olan herkesin ayaklanmayı yönetmeyi düşündüğü ve bundan söz ettiği bir duruma uyguluyorlar. Eski metodlara **bağlı kalmak** arzusu, yani «aşağıdan» [tabandan gelen] eylemle yetinmek arzusu, ayaklanmanın zaferle sonuçlanması halinde, «yukardan» bir harekete girişmenin ihtilâl için bir zaruret haline geldiği **anda, tam böyle bir anda** tumturaklı bir şekilde ifade ediliyor.

Yeni-Iskracılar, hakikaten, talihsiz kişiler. Sosyal-demokrasi'nin doğru bir tezini formüle ettikleri zaman bile bunu doğru olarak uygulamasını bilmiyorlar. Parlâmentonun bulunmadığı, ihtilâlin başladığı, iç savaşın ve ayaklanmanın patlak verdiği bir dönemde parlâmenter mücadelenin terim ve kavramlarının [kendi] zıtlarına dö-

nüştüklerini düşünmüyorlar. Bu şartlar içinde tadil [tasarılarının] sokak gösterileri şeklinde teklif edildiğini, gensoruların silâhlı vatandaşların hücuma geçmesiyle yapıldığını ve hükümete muhalefetin de, hükümeti şiddet yoluyla devirerek gerçekleştirildiğini görmüyorlar.

Tıpkı halk masallarımızın, iyi öğütleri yerli yersiz tekrarlayan ünlü kahramanı gibi, Martynov'un hayranları da barış zamanındaki parlamentoculuğun derslerini, tam çarpışmaların başladığını görmeleri gerektiği bir sırada tekrarlıyorlar. «İhtilâlin kesin zaferi» ve «halk ayaklanması» diye başlayan bir kararda «en uç muhalefet» şiarını ciddi bir edayla formüle etmekten daha garip (gülünç) bir şey olamaz. Ama halkın ayaklandığı bir dönemde «en uç muhalefeti» teşkil etmenin ne anlama geldiğini bir düşünsenize baylar. Bunun anlamı hükümetin iç yüzünü ortaya koymak mıdır yoksa, hükümeti devirmek midir? Hükümet aleyhine oy kullanmak anlamına mı? yoksa hükümet kuvvetlerini savaş meydanında yenmek anlamına mı gelmektedir bu? Hükümetin kredi [taleplerini] reddetmek midir bu, yoksa ayaklanmanın [gerektirdiği] ihtiyaçları karşılayarak işçilerle köylüleri silâhlandırmak için, kurucu Meclisi toplantıya çağırmak için, Hazine'yi ihtilâl yoluyla ele geçirmek midir? «En uç muhalefet» kavramının, olumsuz eylemlerden, iç-yüzünü ortaya koymaktan, aleyhte oy kullanmaktan, reddetmekten başka bir şey ifade etmediğini hâlâ anlamıyor musunuz? Niçin mi diyorsunuz? Bu kavram ancak parlamenter mücadelede, o da, kesin zaferi henüz kimsenin kısa vadeli amaç ola-

rak benimsemediği bir dönemde geçerlidir. Siyasî bakımdan ezilmiş halk, zafer uğruna bütün cephelerde amansız bir taarruza geçtiği anda her şeyin kökten değiştiğini hâlâ anlamıyor musunuz?

Ayaklanmayı başlatmak için bütün gücümüzle çalışmamız gerekmiyor mu? diye; başlamış [olan] ayaklanmanın zaferle sonuçlanması için ne yapmalı? diye; zaferden nasıl yararlanmalı? diye, nasıl bir program uygulanabilir, hangi program uygulanmalıdır diye, işçiler bize soruyorlar. Yeni-Iskracılar, [bütün bu soruları] marksizmi derinleştirerek cevaplandırıyorlar: «en uç ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalmak». Bu şövalyelere «filistinizmin» [oportünizmin] üstatları demekte haksız mıymışız?

10

«İHTİLÂLCİ KOMÜNLER» VE PROLETARYA İLE KÖYLÜLÜĞÜN İHTİLÂLCİ DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni-**Iskracı**'ların konferansı, Yeni-**Iskra**'nın («tabandan» ve «yukardan» değil sadece «tabandan» gelen eylem [sonunda]) ulaşmış olduğu anarşist tutumu benimsemedi. Zaferin ve geçici ihtilâlci bir hükümete katılmanın mümkün [olduğunu] kabul etmeksizin bir ayaklanmanın mümkün olduğunu kabul etmenin saçmalığı açıkça görülüyordu. Bunun içindir ki, Konferansın kararı, meselenin Martynov ve Martov tarafından ileri sürülen hal çaresine (çözümüne) bazı kayıtlar ve sınırlamalar getirdi. Kararın aşağıdaki kısmında açıklanan bu kaydî ihtiyatları (sınırlamaları) inceleyelim :

«Şüphesiz, bu taktik («aşırı ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalma» taktiği), ayaklanmanın yayılmasına ve hükümetin parçalanmasına katkıda bulunmak şartıyla, ancak bu şartla, iktidarın kısmen [de olsa] ele geçirilmesinin ve şu ya da bu şehirde, şu veya bu bölgede ihtilâlci komünlerin kurulmasının yerinde olacağı [gerçeğini] hiç de ortadan kaldırmaz.»

Böyle olduğuna göre, «aşağıdan [tabandan] gelen eylem ilke olarak kabul edilen biricik eylem değildir ve yukardan eylem de kabul edilmektedir. Böyleyse eğer, Martinov'un söz konusu makalesinde (**Iskra**, s. 93) ortaya attığı tez (öneri), reddedilmekte, ve **Vperiod** gazetesinin, sadece «aşağıdan» değil, «yukardan» da [eylem] taktiği doğru olarak kabul edilmektedir.

Dahası var, (kısmî ve bir süre için de olsa) iktidarın ele geçirilmesi, hiç şüphe yok ki, harekete katılan güçlerin sadece Sosyal-Demokrasi'den ve proletaryadan ibaret olmadığını göstermektedir. Çünkü demokratik ihtilâlle ilgilenen ve bu ihtilâle fiilen katılan sadece proletarya değildir. Çünkü ayaklanma, incelemekte olduğumuz kararın başlangıcında da denildiği gibi, bir «halk ayaklanmasıdır» ve proleter olmayan gruplar («konferansçıların» ayaklanma ile ilgili kararında böyle dile getirilmektedir) - yani burjuvazi - de bu ayaklanmaya katılmaktadır. Demek ki, sosyalistlerin, küçük burjuvazi ile birlikte, geçici ihtilâlci hükümete katılmalarının her türlüsünün, işçi sınıfına ihanet olduğu ilkesi, **konferans tarafından terkedilmiştir.** Zaten **Vperiod**'un arzu ettiği de budur. Bir «ihanet» kısmî, geçici, bölgesel diye, ihanet olmaktan çıkmaz. Öyleyse, geçi-

ci ihtilâlci hükümete katılmayı alelade Jaures'çilikle bir tutmak (özdeşleştirmek) **Konferans tarafından itibar görmemiştir** (bir kenara bırakılmıştır). **Vperiod**'un da (32) isteği buydu. Bir hükümet, iktidarının birçok şehire değil, sadece bir tek şehre inhisar etmesinden, birçok bölgeye değil, bir tek bölgeye yayılmasından ötürü, ya da bu hükümet şu veya bu adı taşıyor diye hükümet olmaktan çıkmaz. Demek ki, yeni-**Iskra** tarafından önerildiği şekilde, **meseleyi, prensip meselesi** olarak ortaya koymayı Konferans kabul etmemiştir.

Konferansın, ihtilâlci hükümetlerin teşkili ve bu hükümetlere katılma konusundaki kısıtlamalarının rasyonel olup olmadığını görelim. «Bir süre için» kavramının, «geçici» kavramından farkı nedir bilemiyoruz. Burada yabancı ve yeni bir kelimenin fikirlerdeki açık-seçikliği maskelemekten başka bir şeye yaramadığını sanıyoruz. Görünüşte «derin» olmasına rağmen, gerçekte, daha karanlık ve daha karmaşık bir kavramdır bu. Bir şehirde ya da bir bölgede iktidarın kısmen «ele geçirilmesinin» uygunluğu (yerindeliği), bütün bir Devletin geçici ihtilâlci hükümetine katılmaktan neden dolayı farklıdır? Şehirlerarasında, 9 Ocak olaylarına sahne olan Petersburg gibi bir şehir yok mudur? Bölgeler arasında, birçok bölgelerden daha büyük olan Kafkasya gibi bir bölge yok mudur? Yeni-**Iskra**'yı vaktiyle rahatsız eden görevler- hapisaneler, polis teşkilâtı ve devlet Hazinesi meselesinin halledilmesi gibi görevler- değil bir bölgede, bir tek şehirde bile, «iktidar ele geçirildiği anda» bizim

de yerine getirmek zorunda kalacağımız görevler değil midir? Eğer kuvvetlerimiz yeterli değilse, eğer ayaklanmanın başarısı tam değilse, zafer kesin değilse, bazı şehirlerde kısmî geçici hükümetlerin kurulmasının mümkün olduğunu hiç kimse inkâr edemez. Ama söz konusu olan bu mudur baylar? Kararınızın başlangıcında «İhtilâlin kesin zaferinden», «muzaffer halk ayaklanmasından» bahsetmiyor musunuz? Sosyal Demokratlar ne zamandan beri anarşistlerin yerine oynuyorlar? Proletaryanın dikkatini dağıtmaya ve onu hedeflerinden saptırmaya ne zamandan beri çalışıyorlar? Amaçları, proletaryayı genel, biricik ve tam bir hedefe değil de kısmî hedeflere mi yöneltmek? Bir şehirde «iktidarın ele geçirileceğini» farzeredek, siz kendiniz, «ayaklanmanın» bir başka şehre, hatta bütün şehirlere «yayılmasından» bahsediyorsunuz. Umabilir miyiz bunu? Tüme varımlarınız beyler, pastülalarınız kadar iğreti, tesadüfî, çelişik ve karmakarışık. P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi, genel olarak geçici ihtilâlci hükümet meselesine tam ve kesin bir cevap vermiştir. Bu cevap, bütün kısmî hükümetler için de geçerlidir. Buna karşılık, konferansın önerdiği hal çaresi, meselenin [sadece] **bir kısmı** üzerinde sunî ve keyfî bir şekilde duruyor ve meselenin tümünü ele almaktan kaçınıyor (bunu da beceremiyor), ve böylece karışıklığa yol açıyor.

«İhtilâlci komünler» ne demektir? Bu fikir [kavram], «geçici ihtilâlci hükümet» fikrinden farklı mıdır? Farklıysa, neden dolayı farklıdır? Konferansçı beylerin kendileri de bilmiyorlar bu-

nu? Bulanık (karışık) ihtilâlci görüşleri, Çoğu zaman olduğu gibi, onları **ihtilâlci lâf ebeliğine** yöneltiyor. Evet, Sosyal-Demokrasi'nin temsilcilerinin bir kararında «ihtilâlci komün» teriminin kullanılması, ihtilâlci bir lâf ebeliğinden başka bir şey değildir. Marx, **tamamen geçmişe ait** çekici terimlerin, geleceğin hedeflerini maskelediği bu tür «çekici» cümleleri birçok kere yermiştir. Tarihte bir rol oynamış terim, ne kadar çekici olursa olsun, böyle bir durumda, lüzumsuz, zararlı, değersiz bir süs olur. **Niçin** geçici ihtilâlci bir hükümet kurmak istediğimizi, çoktan başlamış olan halk ayaklanmasının, iktidarı kesin bir şekilde etkilediğimiz takdirde, zaferle sonuçlanması halinde, **hemen** gerçekleştireceğimiz **dönüşümlerin özellikle ne gibi dönüşümler** olduğunu işçilere ve bütün halka, eveleyip gevelemeden apaçık bir şekilde anlatmak zorundayız. Siyasî yöneticileri ilgilendirmesi (meşgul etmesi) gereken meseleler işte bunlardır.

P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi, bu meseleleri (soruları) tam bir açıklıkla cevaplandırıyor; bu dönüşümlerin tam bir programını, [yani] partimizin asgarî programını veriyor. Oysa, «komün» kelimesi hiçbir cevap getirmemekte ve kulakları tırmalamaktan başka bir şeye yaramamaktadır. 1871 Paris Komünü, bizim için ne kadar değerliyse, hatalarını ve içinde bulunduğu özel şartları incelemeksizin ikide bir Paris Komünü'nden dem vurmak da o kadar yersizdir. Bu şekilde hareket etmek, Engels'in alaya aldığı ve (1874 «manifestolarında» komünün (33) en ufak eylemini [bile] göklere çıkaran **Blanqui**'cilerin saçma misalini

izlemek olur. Konferans'çı, kararda sözü edilen **bu** «ihtilâlci komün» hakkında kendisine soru soracak işçiye ne diyecektir? Ona söyleyebileceği bir tek şey vardır, o da şudur: tarih, adı bu olan ve kendi devrinde, demokratik ve sosyalist ihtilâllerin unsurları arasında ne bir ayrım yapmasını bilen ne de yapabilen ve Cumhuriyet uğruna mücadelenin görevleriyle, sosyalizm uğruna mücadelenin görevlerini birbirine karıştıran ve Fransa Bankasını ele geçirmemek gibi bir hata işleyen Versailles'a karşı enerjik bir askerî taarruzu gerçekleştiremeyen bir işçi hükümetinden bahseder. Kısacası, işçiye verdiğiniz cevapta, Paris Komünü'nden, ya da başka herhangi bir komünden söz edince şöyle demeniz gerekecektir: **Bizimkine benzememesi gereken bir hükümetti bu.** Güzel cevap doğrusu! Parti'nin pratik programını sükûtla geçiştirmek, bir kararda, gereksiz yere tarih dersleri vermek, yani bütün bunlar bir yorumcunun ukalâlığının ve ihtilâlci güçsüzlüğünün kanıtı değil midir? Bütün bunlar, boş yere bize yüklenmek istenen ve hiçbir «komünün» ayırdetmesini bilmediği demokratik ihtilâl ile sosyalist ihtilâli birbirine karıştırmaktan ibaret olan bir hatayı açığa vurmuyor mu?

Ayaklanmanın yayılması ve iktidarın parçalanması, (burada çok yersiz bir şekilde komün denilen) geçici hükümetin, sadece ve sadece böyle bir hükümetin «özgül» hedefleri (amaçları) olarak gösterilmiştir. Bu «özgül» terimi, tanımı gereği, diğer bütün görevleri bir kenara itmektedir ve «sadece aşağıdan gelme» [konusundaki] saçma teorinin bir kalıntısıdır. Böylece, bütün gö-

revleri bir kenara itmek, bir kere daha, miyopluğun ve akılsızlığın kanıtıdır. «İhtilâlci komün», yani ihtilâlci iktidar, bir tek şehirde kurulsa bile, (geçici de olsa, «kısmen ve kısa bir süre için de» olsa) devletin **bütün** görevlerini yerine getirmek zorundadır ve başını deve kuşu gibi kuma gömmek, akılsızlığın dikâlasıdır. Bu iktidar, sekiz saatlik işgününü konunlaştırmalı, parasız öğretimi mecburî kılmalı, yetkili devlet adamlarının seçimini gerçekleştirmeli, köylü komitelerini kurmalıdır; tek kelimeyle, mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir dizi reform vardır. Bu reformları, «ayaklanmanın yayılmasına katkı» şeklinde göstermek, kelimeler üzerinde oynamak ve apaçık olması gerektiği yerde karışıklığı (yanlış anlamayı, bulanıklığı) bile bile arttırmaktır.

Yeni-**Iskra**'nın kararının son kısmı, Partimizde yeniden hortlayan «ekonomizm» prensiplerini eleştirmemize yeni imkânlar [materyeller] sağlamamakla beraber, yukarda söylediklerimizi, farklı bir açıdan da olsa, pekiştirmektedir.

Bu son kısım şöyle :

«Ancak bir tek halde, Sosyal-Demokrasi, kendi insiyatifi ile iktidarı ele geçirmeye ve onu mümkün olduğu kadar uzun bir süre muhafaza etmeye çalışmalıdır. Bu da ancak, Batı Avrupa'nın, sosyalizmin gerçekleşmesi için gerekli şartların belirli (?) bir olgunluğa eriştiği ileri ülkelerinde olacaktır. Bu durumda, rus ihtilâlinin dar tarihî çerçevesi, büyük ölçüde genişletilebilecek ve sosyalist dönüşümler yoluna girmek mümkün olacaktır.

İhtilâl dönemi boyunca birbirinin yerine geçecek

olan bütün hükümetler karşısında, aşırı bir ihtilâlci muhalefet partisi olarak, bütün bir ihtilâl döneminde taktiğini Sosyal-Demokrasi'nin devam ettirilmesine dayandıraraktır ki Sosyal-Demokrasi, iktidarı ele geçirdiği (??) takdirde, bundan en iyi bir şekilde yararlanmaya kendini hazırlayabilir.»

Burada hâkim fikir, demokratik ihtilâlde, yani proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünde Sosyal-Demokrasi'nin tam zaferinden (Martinov gibi) korkmamalıyız, çünkü, bu zafer, Avrupa'yı ayaklandırmamızı (harekete geçirmemizi) sağlayacaktır ve Avrupa'nın sosyalist proletaryası, burjuvazinin boyunduruğunu kırdıktan sonra sosyalist ihtilâli gerçekleştirmemize yardım edecektir şeklinde defalarca **Vperiod** tarafından formüle edilen fikirdir. Fakat bu fikir, yeni-Iskra'cıların metninde ne kadar zavallı bir hale getirilmiş. Ayrıntılar üzerinde durmayalım [yani] iktidarın ele geçirilmesini zararlı bir taktik olarak gören bilinçli bir partinin, iktidarı armut devşirircesine «ele geçireceği» gibi saçma bir fikir üzerinde, Batı Avrupa'da, sosyalizm için gerekli şartların belirli bir olgunluğa değil sadece genel olarak olgunluğa eriştiği üzerinde; partimiz programının sosyalist dönüşümleri değil, sadece sosyalist ihtilâli kabul ettiği üzerinde durmayalım. **Vperiod**'un görüşüyle, kararın görüşü arasındaki esas, temel fark üzerinde duralım. **Vperiod**, Rusya'daki ihtilâlci proletaryaya faal bir görev yüklüyordu: demokrasi uğruna mücadelede galip gelmek ve ihtilâli Avrupa'ya yaymak için bu zaferden yararlanmak. Karar, kesin zaferimizle (yeni-Iskra'nın kastettiği anlamda de-

ğil), ihtilâlin Avrupa'ya yayılması arasındaki bu bağıntıyı anlamıyor. Bundan dolayı da, ne proletaryanın görevlerinden, ne onun zaferinin perspektiflerinden değil, sadece genel olarak, bir imkândan söz ediyor, yani «ihtilâl zafere ulaştığı takdirde» diyor. **Vperiod** ise «hükümet iktidarının» proletaryanın menfaatı uğruna ne tarzda kullanılabileceği ve kullanılması gerektiğini, sosyal gelişmenin bugünkü safhasında, hemen gerçekleştirilebilecek olan şeyi ve sosyalizm uğruna mücadelede, demokratik bir şekilde gerçekleştirilmesi gereken şeyi belirtiyordu - bu belirtmeler, P.O.S.R.D.'nin III. Kongresi'nin kararında yer almıştır Bu noktada da Konferans'ın kararı, «iktidar kullanılabilir», buna hazırlanmalıyız diyerek, fakat bunun nasıl yapılabileceğini, nasıl «hazırlanması», nasıl «kullanılması» gerektiğini söylemeksizin olayların peşinden sürükleniyor. Meselâ, Yeni-Iskra'cıların Parti içinde yönetici rolünü «kullanmaya hazırlanabileceklerinden» eminiz. Fakat hakikat odur ki, şimdiye kadar, onların bu «kullanma» konusundaki tecrübeleri, hazırlıkları, bu imkânın gerçek hale getirilmesi hususunda büyük bir şey vaad etmemektir.

Vperiod, «iktidarın muhafaza edilmesi imkânının» gerçekte neden ibaret olduğunu açık seçik söylemiştir: yani «iktidarın muhafaza edilmesi», proletaryanın ve köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğünde, bütün karşı-ihtilâlci güçler üzerinde zafer sağlayabilecek şekilde birlikte hareket ettikleri takdirde; **demokratik** dönüşümlerde (reformlarda) menfaatleri kaçınılmaz bir şekilde birbiriyle çakıştığı takdirde mümkün

olacağını söylemiştir. Bu noktada Konferans'ın kararı olumlu hiçbir şey getirmemekte, meseleyi örtbas etmektedir. Rusya'da iktidarı muhafaza etme imkânı, bizzat ülkedeki sosyal kuvvetlerin bileşimine, bizde oluş halindeki demokratik ihtilâlin faktörlerine bağlı değil midir? Avrupa'da proletaryanın zaferi (ihtilâlin Avrupa'ya yayılmasıyla proletaryanın zaferi arasında henüz bir hayli mesafe vardır), rus burjuvazisinin amansız bir karşı-ihtilâle [kalkışmasına] yol açmayacak mıdır? Yeni-**Iskra**'cıların kararı, P.O.S.D.R.'nin III. Kongre'sinde önemine işaret edilen bu karşı-ihtilâlci kuvvet hakkında tek kelime söylemiyor. Cumhuriyet ve demokrasi uğruna mücadelede proletaryanın yanısıra köylülüğe de dayanmasaydık «iktidarı muhafaza etmek» umutsuz bir teşebbüs olurdu. Ama durum böyle değilse [yani iktidarı muhafaza edebiliyorsak], eğer ihtilâlin Çarlığa karşı kesin zaferi» bize bu imkânı veriyorsa, biz bunu belirtmeliyiz; bunun gerçekleşmesine faal olarak katılmalıyız; ihtilâl sadece Avrupa'ya yayıldığı **takdirde** değil, aynı zamanda ihtilâli Avrupa'ya yaymak **için** de pratik şiarlar ortaya atmalıyız. Sosyal-Demokrasi'nin kuyrukcuları tarafından ileri sürülen kanıt [yani] «rus ihtilâlinin sınırlı (dar) bir tarihî çerçeve içinde [yer aldığı] şeklindeki» kanıt, onların bu demokratik ihtilâlin görevleri ve bu ihtilâlde proletaryanın öncü rolü hakkındaki dar görüşlülüklerini saklamaktan başka bir şeye yaramamaktadır.

«Proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğü» şiarına karşı ileri sürülen itirazlardan biri, bu diktatörlüğün «irade birliği-

ni» gerektirdiği (**Iskra**, sayı 95), oysa proletarya ile küçük burjuvazi arasında irade birliği olamayacağı iddiasıdır. Bu itirazın (iddianın) bir değeri yoktur, çünkü «irade birliği» [gibi] soyut, «metafizik» bir görüşe dayanmaktadır. Şu bakımdan bir irade birliği olabilir de, bir başka bakımdan olamaz. Sosyalizm meselelerinde ve sosyalizm uğruna mücadelede birliğin olmaması, demokrasi meselelerinde ve cumhuriyet uğruna mücadelede irade birliğinin olmayacağı anlamına gelmez. Bunu unutmak, demokratik ihtilâl ile sosyalist ihtilâl arasındaki mantıkî ve tarihî farkı unutmak demektir. Bunu unutmak, demokratik ihtilâlin «halkçı» karakterini unutmaktır: «halkçı karakteri», demokratik ihtilâl, özellikle, bütün bir halkın ihtiyaçlarını ve isteklerini karşıladığı ölçüde «irade birliği» demektir. Demokrasinin sınırları dışında, proletarya ile köy burjuvazisi arasında artık irade birliği söz konusu olamaz. Bu ikisi arasında sınıf mücadelesi kaçınılmazdır, fakat demokratik bir cumhuriyettedir ki bu mücadele, **sosyalizm uğruna** en geniş ve en köklü bir mücadele şekline bürünecektir. Proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğünün, yeryüzünde varolan her şey gibi, bir geçmişi ve bir geleceği vardır. Geçmiş, otokrasidir, toprak köleliğidir, monarşidir, imtiyazlardır. Bu geçmişe karşı mücadelede, [yani] karşı-ihtilâli [ezmek için] girişilen mücadelede, menfaat birliğinden dolayı, proletarya ile köylülüğün «irade birliği» mümkündür.

Geleceği ise, özel mülkiyete karşı mücadeledir, ücretli işçinin patrona karşı mücadelesidir,

sosyalizm için mücadeledir (33 a). Burada otokrasiden Cumhuriyete giden yolda değil, küçük burjuva demokratik cumhuriyetinden sosyalizme giden yoldayız.

Her somut (güncel) tarihî durum, hiç şüphe yok ki, geçmişe ve geleceğe ait unsurları ihtiva eder. [Bu] iki yol birbiriyle kesişir. Ücretli emek ve onun özel mülkiyete karşı giriştiği mücadele, otokraside de vardır. Hatta, [kökü] toprak köleliğine (Servaja) kadar uzanır. Ama bu, mantık ve tarih açısından, gelişmenin büyük safhalarını birbirinden ayırdetmemizi hiç de engellemez. Hepimzi burjuva ihtilâli ile sosyalist ihtilâli kıyaslamıyor muyuz? İstisnasız, hepimiz, bu ikisi arasında kesin bir ayrım yapmanın zarureti üzerinde ısrar etmiyor muyuz? Oysa, bu iki ihtilâlin kısmî unsurlarının tarih boyunca birbirine karıştığı inkâr edilebilir mi? Avrupa, da, demokratik ihtilâller devrinde çeşitli sosyalist hareketler ve teşebbüsler olmadı mı? Ve Avrupa'nın gelecekteki sosyalist ihtilâlinin, demokrasi yönünde (alanında) yapmak zorunda kalacağı pek çok şey olmayacak mı?

Bir Sosyal-Demokrat, ne kadar demokratik, ne kadar cumhuriyetçi olurlarsa olsunlar, proletaryanın burjuvaziye ve küçük burjuvaziye karşı sınıf mücadelesi vermesinin kaçınılmazlığını bir an bile unutmamalıdır. Apaçık bir gerçektir bu. Sınıf bilincine kesinlikle varmış ayrı ve bağımsız bir Sosyal-Demokrat Parti'nin mutlak bir zaruret [haline gelmesi] bundandır. Burjuvazi ile «birlikte hareket etmek ve «müttefiki bir hasım gibi» yakından izlemek mecburiyeti hakkındaki

tezlerimizin geçici bir nitelik [taşıması] bundandır. Bütün bunlar hiçbir şüpheye yer bırakmıyacak şeylerdir. Ama bunlardan, içinde bulunduğumuz şu dönemin, acil görevlerini (bu görevler geçici ve anlık da olsa) unutmamız, bilmezlikten gelmemiz ya da küçümsememiz gerekir sonucunu çıkarmak gülünç ve gerici bir davranış olur. Otokrasiye karşı mücadele, sosyalistler için anlık ve geçici bir görevdir ama bu görevi bilmezlikten gelmek, ya da küçümsemek sosyalizme ihanet etmek ve irticaın ekmeğine yağ sürmek olur. Proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğü, şüphesiz ki, sosyalistler için sadece anlık ve geçici bir görevdir ve demokratik ihtilâl döneminde bu görevi bilmezlikten gelmek (umursamamak) düpedüz gericilik olur.

Somut siyasî görevler, somut bir çevreye oturmalıdır. Her şey izafîdir, her şey geçer, her şey değişir. Alman Sosyal-Demokrasisi, programında Cumhuriyet talebinde bulunmamıştır. Almanya'daki durum öyledir ki bu meseleyi pratikte, sosyalizm meselelerinden ayırmak mümkün değildir (her ne kadar Engels, 1891'de, Erfurt Programı tasarısı hakkındaki notlarında (yorumlarında) Almanya'yı da Cumhuriyetin ve Cumhuriyet uğruna mücadelenin (34) rolünü küçümsemenin tehlikesine karşı uyarmışsa da, Rus Sosyal--Demokrasisi'nde, programından ve propaganda eyleminden Cumhuriyet talebini çıkarmak söz konusu bile olmadı, çünkü bizde, Cumhuriyet'le sosyalizm arasında kopmaz bir bağ bulunduğu söz konusu edilemez. Fakat 1848'de Cumhuriyet meselesini ön plâna koymayan bir

alman Sosyal-Demokratı, tabiî bir fenomendir, buna hayret etmemek, onu kınamamak gerekir. Oysa, Cumhuriyet meselesini 1848'de karanlıkta bırakan alman Sosyal-Demokrat düpedüz ihtilâle ihanet etmiş olurdu. Soyut hakikat yoktur. Hakikat daima somuttur.

Bir gün gelecek, otokrasiye karşı mücadele sona erecek ve Rusya için demokratik ihtilâl dönemi geçmiş olacaktır. O andan itibaren, proletarya ile köylülük arasında «irade birliği»nden, demokratik diktatörlükten söz etmek gülünç olacaktır. Biz o zaman doğrudan doğruya proletaryanın sosyalist diktatörlüğünü gözönünde tutacağız ve bundan ayrıntılı bir şekilde bahsedeceğiz. Ama bugün öncü sınıfın partisi, demokratik ihtilâlin Çarlığa karşı kesin zaferi uğruna var gücüyle hareket etmek durumundadır. Ve bu kesin zafer, proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğünden başka bir şey değildir.

Not (35)

1 — **Vperiod** ile giriştiği polemikte Iskra'nın, özellikle, Engels'in Turati'ye yazdığı ve İtalyan reformistlerinin (müstakbel) şefini, demokratik ihtilâl ile sosyalist ihtilâli birbirine karıştırmaması konusunda uyaran bir mektubundan (36) söz ettiğini okurlara hatırlatalım. Engels, bu ülkenin 1894'deki siyasî durumu hakkında şöyle yazıyordu: İtalya'da yaklaşan ihtilâl, sosyalist bir ihtilâl değil, küçük burjuva nitelikte, demokratik bir ihtilâl olacaktır. **Iskra, Vperiod**'u, Engels'in ortaya attığı ilkeden saptığı için kınıyor-

du. Bu kınama bir esasa dayanmıyordu. Çünkü Vperiod (sayı 14), Marx'ın, 19. yüzyıl ihtilâllerinin temel üç [sosyal] kuvveti arasında mevcut fark hakkındaki teorisinin doğruluğunu, tamamen kabul ediyordu. Bu teoriye göre: eski rejimin, aristokrasinin, feodalizmin, servajın karşısına 1) liberal büyük burjuvazi; 2) radikal küçük burjuvazi; 3) proletarya dikilmektedir. Birincisi, sadece meşruti bir monarşi için; ikincisi demokratik cumhuriyet için, üçüncüsü de sosyalist ihtilâl için mücadele eder. Tam bir demokratik ihtilâl için mücadeleyi, proletaryanın sosyalist ihtilâl için giriştiği mücadele ile birbirine karıştıran sosyalist siyasî bir iflâsa sürüklenir. Marx'ın bu uyarısı tamamen doğrudur. Ama özellikle bu sebepten dolayıdır ki «ihtilâlci komünler şiarı yanlıştır, çünkü tarihin kaydettiği komünler, özellikle, demokratik ihtilâlle sosyalist ihtilâli birbirine karıştırmışlardır. Buna karşılık, proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörüğü bizi böyle bir hataya düşmekten tamamen korumaktadır. Sadece demokratik bir ihtilâl çerçevesi dışına **doğrudan doğruya** çıkamayan bir ihtilâlin burjuva karakterini tartışmasız kabul eden şiarımız, bu ihtilâli **ileriye doğru itmekte**; bu ihtilâle, proletarya için en elverişli şekilleri [boyutları] vermeye çalışmakta; bundan dolayı da, proletaryanın ilerde sosyalizm için girişeceği mücadelenin başarısını sağlama bağlama amacıyla demokratik ihtilâlden azamî şekilde yararlanmaya bakmaktadır.

11

P.O.S.D.R.'NİN III. KONGRESİNİN VE «KONFERANS»IN BAZI KARARLARININ KISACA KARŞILAŞTIRILMASI

Geçici ihtilâlci hükümet meselesi şu anda Sosyal-Demokrasi'nin taktik meselelerinin başında gelmektedir. Konferans'ın diğer kararları üzerinde uzun uzadıya durmak ne mümkündür ne de gereklidir. P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nin ve Konferans'ın kararlarının taktik yönelimi konusunda yukarda incelenmiş olan prensip ayrılığını doğrulayan birkaç noktaya kısaca değinmekle yetineceğiz.

İhtilâl arifesinde hükümetin taktiği karşısındaki tutumu ele alalım. III. Kongre'nin kararında bir kere daha buna çok geniş bir cevap bulacaksınız. Bu karar, bu özel anın çeşitli şartlarının ve meselelerinin tümünü gözönünde tutmaktadır: hükümetin [verdiği] tavizlerin ikiyüz-

lülüğünün yerilmesi, «halkı temsil etmenin gülünç şekillerinden» yararlanılması, işçi sınıfının en acil isteklerinin (herşeyden önce sekiz saatlik işgününün) uygulanması ve nihayet Kara-Yüzler'e karşı direnme. Konferansın kararlarında, mesele birçok bölümlere dağılmış bulunmaktadır: «irticaın karanlık kuvvetlerine karşı direnme», ancak, diğer partilerin tutumu hakkındaki kararın sebebleri açıklanırken belirtilmiştir. Temsilî kurumlar için seçime katılma [konusu], Çarlığın burjuvaziyle «uzlaşmaları» [konusundan] ayrı olarak ele alınmıştır. 8 saatlik iş gününün ihtilâlci yoldan gerçekleştirilmesi için çağrıda bulunmak yerine, «ekonomik mücadele» başlığıyle ileri sürülen iddialı bir karar, («işçi sınıfının Rusya'nın sosyal hayatında işgal ettiği merkezî yerden» bahseden tumturaklı ve anlamsız kelimelerden sonra) «sekiz saatlik işgününün kanunî yoldan gerçekleştirilmesi» için [ortaya atılmış] eski ajitasyon şiarını tekrarlayıp duruyor. Bugün için aşılmış bulunan bu şiarın yetersizliği ve geçici karakteri, ispat etmemizi gerektirmeyecek kadar apaçıktır.

Açık siyasî eylem meselesinde III. Kongre, faaliyetimizin yakın bir gelecekte kökten değişeceğini gözönünde tutuyor. Çarlığa karşı yeraltı eylemini ve partinin illegal örgütünün geliştirilmesini hiçbir şekilde ihmal edemeyiz: böyle bir şey, polisin oyununa gelmek olur ve ancak hükümetin işine yarar. Fakat, şimdiden, açık bir eylemi de düşünmeden edemeyiz. Bu eylemin uygun şekillerini ve bu amaçla da, daha az illegal özel bir örgütü gecikmeksizin hazırlaması gere-

kir. Legal ve yarı-legal derneklerden, yararlanılmalı ve bunlar, imkânların elverdiği ölçüde, Rusya'nın gelecekteki Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin dayanak noktaları haline getirilmelidir.

Konferans, bu konuda da meseleyi, doğru (tam) hiçbir şiar formüle etmeksizin, dağıtıyor. Örgütlendirme komisyonu'na, legal yazarlardan yararlanılmasına göz kulak olmak gibi gülünç bir paye (yetki) verilmiştir. Düpedüz budalaca bir karar da, «işçi hareketini desteklemeye niyetli demokratik gazeteleri» bizim etkimiz altına almayı öneren karardır. Büyük çoğunluğu ile **Osvobojdenie** eğiliminde olan legal liberal gazetelerimizin hepsi de bu niyettedirler. **Iskra**'nın yazı kurulu, niçin kendi öğüdüne kendisi uymakla işe başlamaz da, **Osvobojdenie**'yi Sosyal-Demokrasi'nin etkisine tâbi kılarak bize örnek olmaz. Legal derneklerden, bu dernekleri Parti'nin dayanak noktaları haline getirmek için yararlanmak şiarı yerine, önce, bize (Parti üyelerinin katılmak zorunda oldukları) tamamen «meslekî» örgütlerle ilgili öğütler verilmekte, sonra da, «henüz iyice tanımlanmamış» ve «ihtilâlci işçi klüpleri de» denilen «ihtilâlci işçi örgütlerini» yönetmemiz önerilmektedir. **Allah** bilir nasıl «klüplerdir» bunlar (asıl metinde Allah kelimesi aynen kullanılmıştır) Partinin üst organından gelen açık-seçik ve belirli direktifleri yerine, bize yazarların kaleme aldıkları fikir müsveddeleri sunuluyor. Parti'nin, bütün faaliyeti için tamamen farklı bir temelden [hareket etmeye] başladığını gösteren hiçbir genel tablomuz yok.

«Köylü meselesi» Parti kongresi ve konferansı tarafından tamamen farklı bir şekilde ele alınmıştır. Kongre, «köylü hareketi karşısındaki tutum» hakkında konferans da «köylüler arasında çalışma» hakkında bir karar hazırlamıştır. Birinci durumda, bu geniş demokratik ve ihtilâlci hareketin, Çarlığa karşı milletin tümünün giriştiği mücadelenin menfaatleri ön plâna alınıyor. Diğerinde ise, sadece, halkın belirli bir tabakası içinde «çalışmak» söz konusudur. Birinci durumda, ajitasyonun temel pratik şiarı formüle ediliyor; bütün demokratik dönüşümlerin uygulanması için ihtilâlci köylü komitelerinin hemen örgütlendirilmesi. Diğerinde, Kurucu Meclis'ten, «komitelerin teşkilini» istemek söz konusudur. Niçin mutlaka bu Kurucu Meclis'i beklemek zorunda kalalım? Bu meclis, gerçekten kurucu bir meclis mi olacaktır? İhtilâlci köylü komiteleri önceden ve eşzamanlı olarak teşkil edilmezse, bu meclis daha mı sağlam (güçlü) olacaktır? Konferans bütün bu meseleleri gözden uzak tutmuş. Gerçekte, konferansın bütün kararları, çalışmalarının hepsinde rastladığımız şu görüşün (fikrin) damgasını taşımaktadır. Bu görüşe göre, biz burjuva ihtilâlinde, demokratik hareketin tümünü yönetmeye ve bu hareketin yönetimini bağımsız bir şekilde üstlenmeye kalkışmaksızın, sadece kendi özel çalışmamızı yapmalıyız. Nasıl iktisatçılar, ekonomik mücadeleyi Sosyal-Demokrasi'nin siyasî mücadeleyi liberallerin yapması eğiliminde idiyseler, tıpkı bunun gibi, yeni-**Iskra**'cılar da burjuva ihtilâlinde bize daima daha mütevazi bir yer ayırmayı, bu ihtilâlin fiilen gerçekleştiril-

mesini burjuvaziye bırakmayı düşünüyorlar.

Ve nihayet, diğer partilere karşı [izlenecek] tutum hakkındaki kararlar sessizce geçiştirilemez, P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nin kararı, burjuva kurtuluş hareketinin bütün dargörüşlülüğünü ve yetersizliğini ortaya koymanın ve kongreden kongreye, bu dar görüşlülüğün mümkün bütün tezahürlerini birbir sıralamak ve iyi burjuvalarla kötü burjuvalar arasında bir ayrım yapmak gibi safdilce bir iddiaya kalkışmamanın zarureti üzerinde durmaktadır. Starover'in işlediği hataya düşen konferans ise iyi burjuvalarla kötü burjuvalar arasındaki bu sınır çizgisini aramakta ayak diremekte ve o ünlü «turnusol kâğıdı» teorisini geliştirmektedir. Starover, çok mükemmel bir fikirden hareket ediyordu. Burjuvaziye en ağır şartları uygulamak. Ama unuttuğu bir şey vardı o da, tasvibe, desteklenmeye lâyık burjuva demokratları, buna lâyık olmayanlardan önceden ayırdetmeye kalkışmanın, bizi, olayların saf dışı etmekte gecikmeyecek ve proletaryanın sınıf bilincinde karışıklık yaratacak olan bir «formüle» götüreceği idi. Böylece, ağırlık noktası, mücadele içindeki gerçek birlikten (bütünlükten) demeçlere, vaadlere, şiarlara geçmektedir. Starover, genel, eşit, tek dereceli ve gizli oy'u bu temel şiarlardan biri sayıyordu. İki yıla kalmadan, «turnusol kâğıdı»nın işe yaramadığı anlaşıldı ve **Osvobojdenie** taraftarları, kendi paylarına, genel oy şiarına sarıldılar ama gene de Sosyal-Demokrasi'ye yaklaşmadılar, aksine, bu şiar onların işçileri yanıltmalarına ve sosyalizmden saptırmalarına yaradı.

Yeni-**Iskra**'cılar şimdi «daha da ağır» şartlar ileri sürüyorlar; «halkın kendi kendine silahlanmasına aktif olarak katılmak» dahil, «örgütlü proletaryanın tutarlı her eyleminin enerjik bir şekilde ve kesinlikle (?) desteklenmesini» Çarlığın düşmanlarından istiyorlar. Demek ki sınır hattı hissedilir derecede gerilere kaymış, ama **gene de** birdenbire işlemez **hale** gelmiştir. Mesela, niçin Cumhuriyet şiarı yok? Sosyal-Demokratlar'ın, burjuva demokratlardan «monarşik ve kastlar rejiminin bütün temellerine karşı» kıyasıya bir ihtilâlci savaş» uğrunda herşeyi istedikleri halde, cumhuriyet uğruna mücadeleyi istememelerini nasıl açıklamalı?

Gönül eylendirmek için eleştirmediğimizin, Yeni-Iskracı'ların hatasının hayatî bir anlam taşıdığının [en canlı] kanıtı «Rusya Kurtuluş Birliği'dir» (**Proletari**'nin 4. sayısına bakınız (36 a) . Çarlığın bu düşmanları Yeni-**Iskra**'nın ileri sürdüğü bütün «şartları» yerine getireceklerdir. Oysa biz, **Rusya Kurtuluş Derneği**'nin programında (ya da programsızlığında) **Osvobojdenie**'nin liberalizminin hüküm sürdüğünü, ve **Osvobojdenie** liberallerinin bu örgütü kolaylıkla peşlerinden sürükliyebileceklerini göstermiştik. Ama bununla beraber, Konferans, kararının sonunda «sosyal-demokrasinin, liberalizm ve demokrasi bayrağı altında birleştikleri halde proletaryanın ihtilâlci mücadelesini fiilen desteklemeyi reddeden bütün siyasî partilere karşı, [yani] halkın iki yüzlü dostlarına karşı mücadele edeceğini belirtmektedir. Ve **Rusya Kurtuluş Birliği**, buna katılmayı reddetmek şöyle dursun, aksine hararetle desteklemek-

tedir. Bu, liderlerinin, **Osvobojdenie**'ye taraftar olmalarına rağmen «halkın iki yüzlü dostları» olmadıklarının kanıtı mıdır?

Görüyorsunuz ki, önceden «şartlar» kaleme almakla ve gülünç «istekler»de bulunmakla, yeni-**Iskra**'cılar kendilerini komik bir duruma sokmuşlardır. İleri sürdükleri şartlar ve istekler, canlı realiteyi kucaklamak (kavramak) söz konusu olunca hemen yetersiz hale gelmektedirler. Formüller peşinde koşmaları umutsuz çabadır, çünkü hiç bir formül, burjuva demokrasisinin ikiyüzlülüğünün, tutarsızlığının ve dar görüşlülüğünün bütün belirtilerini kapsıyamaz. Söz konusu olan şey, ne «turnusol kâğıdı», ne yazılı ve basılı isteklerdir, ne de ikiyüzlü olan ya da olmayan «halkın dostları» arasında önceden ayırım yapmaktır. Söz konusu olan şey, mücadelede gerçek birliktir, bütün Sosyal-Demokratların burjuva demokrasinin attığı her «müteredd id» adımı boyuna eleştirmeleridir. «Demokratik dönüşümlerden yana olan bütün sosyal güçler arasındaki gerçek güçbirliği» kurmak için gerekli olan şey, konferansın kaleme almak için boşuna bir çaba sarfettiği «maddeleri» sıralamak değil, gerçekten ihtilâlci olan şiarları formüle etmeyi bilmektir. Bunun sağlanması için, proletaryanın hedeflerini monarşist burjuvazinin seviyesine düşüren şiarlar değil, ihtilâlci ve cumhuriyetçi burjuvaziyi proletaryanın seviyesine yükselten şiarlar gerektir. Bunun için, silâhlı ayaklanma gibi acil bir görevden kaçınanlar gibi ahkâm kesmek değil, ayaklanmaya en enerjik şekilde katılmak gerektir.

12

BURJUVAZİ DEMOKRATİK İHTİLÂLDEN YÜZ ÇEVİRİRSE, DEMOKRATİK İHTİLÂL ETKİSİNİ YİTİRİR Mİ?

Yeni-Iskra'cıların Kafkasya konferansında kabul edilen ve **Iskra**'da yayımlanan kararlarının bir sureti elimize geçtiğinde yukardaki satırlar yazılmış bulunuyordu. Doğrusu bundan daha iyi bir belge bulacağımızı ummazdık.

Iskra'nın yazarları yerinde bir belirtmeyle şöyle diyorlar: «Temel taktik meselesinde Kafkasya Konferansı, Rusya Konferansı'nın (yani yeni-**Iskra**'cıların varmış olduğu karara **benzer** (gerçekten de!) bir karar almıştır. Sosyal Demokrasi'nin geçici ihtilâlci hükümete karşı tutumu ile ilgili mesele, Kafkasyalı yoldaşlar, **Vperiod** grubu ve sözde Kongre'ye katılmış olan delegeler tarafından önerilen yeni metodun tamamen redde-

dilmesi şeklinde halledilmiştir. Konferans'ın, burjuva ihtilâlinde proletarya partisinin taktiği ile ilgili formülü tamamen yerinde bir formül olarak kabul edilmelidir.

Doğru söze ne denir? Hiç kimse, yeni-**Iskra**'cıların temel hatasını bundan daha iyi bir şekilde formüle edemezdi. Bu formülün tamamını, önce parantezler içinde çiçekleri [incileri] belirterek, sonra da meyvaları devşirerek aktarıyoruz:

Yeni-Iskra'cıların Kafkasya Konferansı'nın geçici hükümet konusundaki kararı şöyle :

«Görevimizin, proletaryanın Sosyal-Demokrat bilincini derinleştirmek için [elbette ki bunun için! Ama şunu eklemek gerekirdi: Martinov tarzında derinleştirmek için] ihtilâl döneminden yararlanmak olduğunu [sadece bilinci derinleştirmek için mi?, Cumhuriyeti kurmak için değil mi? Ne kadar da derin bir ihtilâl anlayışı] gözönünde tutan konferans, partinin, oluş halindeki burjuva devlet düzenini dilediği gibi eleştirme hürriyetini garanti eder [cumhuriyeti garanti etmek görevimiz değildir. İşimiz sadece eleştiri hürriyetini garanti etmektir.]. Anarşist fikirler anarşist bir dili gerektiriyor: «burjuva-devlet düzeni (!)». Konferans geçici bir Sosyal-Demokrat hükümetin kurulmasına, ve böyle bir hükümete katılmaya karşı olduğunu bildirir. [Engels'in belirttiği ve İspanya ihtilâlinden on ay önce kabul edilmiş olan Bakuninci'lerin kararını hatırlayınız! **Proletari**'nin 3. sayısına bakınız (37)] ve Devlet rejimini (sistemini) mümkün olduğu kadar de-

mokratlaştırmak amacıyla, geçici burjuva hükümet üzerinde dıştan [yukardan değil, aşağıdan] baskıda bulunmayı en rasyonel yol olarak kabul eder. Konferans, Sosyal Demokratlar tarafından bir geçici hükümet kurulmasının, ya da onların böyle bir hükümete katılmalarının, bir yandan, Sosyal-Demokrat Parti'yi, hayal kırıklığına uğratacağı geniş proleter kitlelerden koparacağı, çünkü Sosyal-Demokrasi, iktidarı ele geçirmiş olmasına rağmen, sosyalizm kurulmadığı sürece işçi sınıfının hayatî ihtiyaçlarını karşılayamayacağı [sanki Cumhuriyet hayatî bir ihtiyat değil. Yazarlar, burjuva ihtilâlini inkâr ediyorlarmışçasına, sırf anarşist bir dil kullandıklarını farkedemiyecek kadar saftırlar]; öte yandan, **burjuva sınıfların ihtilâlden yüz çevirecekleri ve böylece ihtilâlin etkisini [etki alanını] azaltacağı** görüşündedir.»

İşin püf noktası da bu ya! Anarşist fikirler (Batı'nın Berrıştein'cılarında sık sık görüldüğü gibi) tam bir oportünizmle içiçe geçiyor. Düşünsenize bir kere! Geçici hükümete katılmayacaksınız, çünkü katıldınız mı burjuvazi ihtilâlden yüz çevirecek böylece de ihtilâlin etki alanı daralmış olacak. Ama burada, yeni-**Iskra**'cı felsefenin en saf ve en mantıkî bir veçhesiyle karşılaşmıyor muyuz? İhtilâl burjuva [ihtilâli] olduğu için, burjuva yavanlığının önünde eğilelim ve onun yolundan çekilelim. Geçici hükümete katılmamız, burjuvazinin ihtilâlden yüz çevirmesine yol açar düşüncesine kendimizi kısmen de olsa, bir an için bile olsa kaptırdık mı, ihtilâlde üstünlüğü tamamen burjuva sınıflara tanımış olmaz mıyız? **Bur-**

juvazi ihtilâlden yüz çevirmesin diye, proletaryayı ılımlı, uysal davranmaya zorlarsak, onu tamamen burjuvazinin vesayetine teslim etmiş oluruz (tabiî, eleştiri hürriyetimizi mahfuz tutarak). Proletaryanın en hayat' ihtiyaçlarını, özellikle, ekonomistler tarafından hiçbir zaman iyi anlaşılmamış olan siyasî ihtiyaçlarını, [aman] burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin diye iğdiş ediyoruz. Demokrasinin proletarya için gerekli sınırlar içinde uygulanması uğruna, ihtilâlci mücadele alanından, burjuvazi ile pazarlık alanına geçiyoruz. Burjuvazi razı olsun, ihtilâlden yüz çevirmesin diye ilkelerimize ihanet ediyoruz, ihtilâle ihanet ediyoruz.

Kafkasya'nın yeni-Iskra'cıları, ihtilâle ihanet taktiğinin yani proletaryayı, burjuva sınıfların zavallı bir kuyrukçusu haline getirme taktiğinin bütün özünü birkaç satırla ifade etmesini bilmişlerdir. Yukarda Yeni-Iskra'nın hatalarından çıkarmış olduğumuz eğilim şimdi açık-seçik, belirli bir ilke olarak gözlerimizin önünde serili durmaktadır : Monarşist burjuvazinin dümen suyunda gitmek(!). Cumhuriyetin ilânı, burjuvazinin ihtilâlden yüz çevirmesine sebeb olacak diye (bunun örneğini Struve'nin şahsında şimdiden görmekteyiz) kahrolsun cumhuriyet uğruna mücadele diyoruz. Proletaryanın enerjik bir şekilde, bütün kapsamıyla dile getirdiği tüm demokratik talepler, yeryüzünün her yerinde burjuvazinin ihtilâlden yüz çevirmesine yol açacağı için, işçi yoldaşlar, deliklerinizden başlarınızı çıkarmayınız, sadece dışarda kalarak hareket ediniz, «burjuva-devlet sisteminin» araç ve gereçlerinden ihtilâl için ya-

rarlanmayı aklınızdan çıkarın ve «eleştiri hürriyetinizi» koruyunuz.

«Burjuva ihtilâli» kavramını anlayış tarzında bile temel hata burada açıkça görülmektedir. Martinov'un ve Yeni-**Iskra**'nın «burjuva ihtilâli» kavramını anlayış tarzı proletaryanın davasını doğrudan doğruya burjuvazinin ellerine teslim etmeye [kadar] götürmektedir.

Kim eski ekonomizmi unuttuysa, kim bunu incelemediyse ya da hatırlamıyorsa, bugün ortalığı saran küf kokusunu hissetmekte güçlük çekiyordur. Bernstein (38) vari **Credo**'yu (ilke'yi) hatırlayınız. **Credo**'nun yazarları, «salt proleter» görüş ve programlardan şu sonucu çıkarıyorlardı: ekonomizm, hakiki işçi eylemi, politika esnaflığının her türlüsünü eleştirme hürriyeti, Sosyal-Demokrat çalışmanın gerçek bir şekilde değerlendirilmesi biz Sosyal-Demokratların, siyaset ise liberallerin işidir. Tanrı bizi «ihtilâlciliğe» saplanmaktan korusun. Böyle bir şeye kalkışırsak, burjuvazi ihtilâlden yüz çevirir. **Credo**'yu ya da **Raboçaya Myst**'in (39) 9. sayısının ilâvesini (eylül 1899) baştan sona kim okusa akıl yürütmenin bu türlüsünü sonuna kadar izleyebilir.

Aynı şeyle (düşünce tarzıyla) gene karşılaşıyoruz, ama daha geniş ölçüde, ve bu sefer ne yazık ki, ortodoks filistinizmin (oportünizmin) teorisyenleri tarafından önceden pisletilmiş ve gülünç hale sokulmuş «büyük rus ihtilâli»ni değerlendirme için uygulanmış. Eleştiri hürriyeti, bilincin derinleştirilmesi, dıştan eylem biz liberallere vergi! Dilediğince eylemde bulunmak hürriyeti, ihtilâlci (yani liberal) yöneticilik, ve «reformları»

tepeden inme gerçekleştirme hürriyeti burjuva sınıflara vergi.

Marksizmi böylesine yavanlaştıranlar, Marx'ın şu sözleri üzerinde: eleştiri silâhının yerini silâhlı eleştirinin almasının zarureti (40) üzerinde hiçbir zaman düşünmemişlerdir. Marx'ın adına sığınıyorlar ama, gerçekten mutlakiyeti serbestçe eleştiren, demokratik bilinci derinleştiren fakat ihtilâlin, eylem demek olduğunu, üstelik hem aşağıdan hem de yukardan [girişilen] eylem demek olduğunu anlamıyan Frankfurtlu burjuva gevezelerinin zihniyetiyle taktik kararlar kaleme alıyorlar. Marksizmi, safsata derekesine düşürerek, en kararlı, en enerjik ihtilâlci sınıfın: ihtilâlci öncü sınıfın ideolojisini, güç ihtilâlci demokratik görevlerden kaçınan ve bu görevleri yerine getirme işini bay Struve'lere bırakan en az gelişmiş unsurlarının ideolojisi haline getiriyorlar.

Sosyal-Demokrasi, ihtilâlci hükümete katılırsa, burjuva sınıflar ihtilâlden yüz çevirirler ve onun [etki alanını] daraltırlarmış!

Rus işçileri, duyuyor musunuz? Eğer ihtilâl, Çarlığı yenmek değil, onunla uzlaşmak isteyen Struve'ler tarafından yapılırsa tabiî, Sosyal-Demokratlar Struveleri ürkütmedikleri takdirde - o zaman ihtilâlin etki alanı genişlemiş olacak. Bu ihtilâlin yukarda kısaca değinilen mümkün iki çözümünden birincisi gerçekleşirse, yani monarşist burjuvazi Çipov'vari bir «anayasa» üzerinde otokrasiyle anlaşmaya varırsa, ihtilâlin etki alanı (kapsamı) daha geniş tutulmuş olacak.

Partinin tümünün yönetimiyle ilgili karar-

«yerinde kararları» onaylayan Sosyal-Demokratlar, marksizmde canlı olan her şeyi yokeden bu safsatadan dolayı o kadar körleşmişlerdir ki, başka yerde söyledikleri çok doğru şeyleri, bu kararların nasıl lâfebeliğine dönüştürdüğünü farkedememektedirler. Iskra'nın herhangi bir makalesini, hatta, ünlü Martinov'umuzun o ünlü broşürünü okuduğunuzda **halk** ayaklanmasından, ihtilâli sonuna kadar götürmenin zaruretinden, tutarsız burjuvaziye karşı girişilen mücadelede **geniş halk tabakalarına** dayanmanın zaruretinden söz edildiğini göreceksiniz. Ama, burjuvazi yüz çevirdiği takdirde, «ihtilâlin etki alanının daralacağı» görüşünü kabul ettiğiniz ya da desteklediğiniz andan itibaren bütün bu güzel sözler bir lâf salatası haline gelir. Şu iki şeyden birini seçmek durumundayız baylar: ya, tutarsız burjuvaziye rağmen, ihtilâli bütün halkla birlikte gerçekleştirmeye ve Çarlığa karşı kesin bir zafer kazanmaya çalışacağız, ya da bu «rağmen»i kabul etmiyoruz, burjuvazinin ihtilâlden yüz çevirmesinden korkuyoruz ve bundan dolayı, proletaryayı ve halkı, tutarsız, bencil ve korkak bir burjuvaziye satıyoruz [diyeceğiz].

Söylemediğim şeyleri söyletmeyin bana. Bile bile ihanet etmekle suçlanıyoruz diye bağırmayınız. Hayır, her zaman, farkında olmadan çirkef çukuruna kaymışsınızdır ve şimdi de, «marksizmi derinleştirmeye» [çalıştıkları] yokuştan aşağı, cansız ve ruhsuz karşı-ihtilâlci «düşüncelere doğru» karşı konulmaz bir şekilde ve bir daha geriye dönmemecesine kaymış olan es-

ki ekonomistler gibi bu çirkef çukuruna dalıyorsunuz.

«İhtilâlin kapsamı» [etki alanı] hangi gerçek sosyal güçlere bağlıdır? Bunu hiç düşündünüz mü beyler? Şimdi, bizim için çok elverişli bir hale gelmiş olan milletlerarası kombinezonları, ve dış politika güçlerini bir yana bırakalım da, Rusya'nın iç güçlerini büyük bir dikkatle inceleyelim. Bu iç-sosyal kuvvetleri inceleyiniz. İhtilâle, otokrasi, saray, polis, devlet memurları, ordu ve bir avuç aristokrat karşı çıkmaktadır. Halkın nefreti ne kadar derin olursa, orduya o kadar az güvenilir, ve devlet memurlarındaki tereddüt daha da artar. Şimdi, burjuvazi, aslında, ordudan yanadır: hürriyet konusunda nutuk atmakta ve gitgide, halk adına hatta ihtilâl (40 a) adına konuşmaktadır. Ama biz marksistler, teorinin ve liberallerimizin yani hem Zemstvo'larımızın hem de **Osvobojdenie** taraftarlarının faaliyetlerini hergün her an gözlemlemenin bize öğrettiklerinden biliyoruz ki burjuvazi, ihtilâl için tutarsız, bencil ve korkak hareket etmektedir. Burjuvazi yığını, aşağılık ve bencil çıkarlarını tatmin eder etmez, tutarlı demokratizmden yüz çevirir çevirmez (zaten **şimdiden yüz çevirmektedir**) ihtilâle karşı, halka karşı irticaın, otokrasinin yanında yer alacaktır. **Geriye** «halk» kalıyor, yani proletarya ve köylülük kalıyor; ancak proletarya sonuna kadar kararlı bir şekilde gidebilir, çünkü gerçekten de demokratik ihtilâlin ötesine kadar gidecek olan odur. Bunun içindir ki, burjuvazinin muhtemel ihanetini hesaba katmak ve tutumunu buna göre ayarlamak yolundaki ahmak-

ça ve kendisine lâyık olmayan öğütleri şiddetle reddeden proletarya, cumhuriyet uğruna savaşta en önde yer almaktadır. Köylülük, küçük-burjuva unsurlarının yanısıra, yarı-proleter unsurları ihtiva etmektedir. Bu da onu istikrarsız kılmakta ve bundan dolayı proletaryanın tamamen belirli bir sınıf partisi içinde toplanmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Fakat köylülüğün istikrarsızlığı, burjuvazinin istikrarsızlığından tamamen farklıdır, çünkü, bugünkü durumda köylülük özel mülkiyetin mutlaka muhafaza edilmesinden çok, bu mülkiyetin temel unsurlarından biri olan büyük toprak mülkiyetlerine el konulmasından (kamulaştırılmasından) yanadır. Bu bakımdan, köylülük, sosyalist olmaksızın ve küçük-burjuvalığını devam ettirerek, demokratik ihtilâlin en kararlı, en köklü taraftarlarından biri olabilir. Ve kendisini eğiten ihtilâlci olayların seyri, burjuvazinin ihaneti ve proletaryanın yenilgisiyle çok kısa zamanda kesintiye uğramadığı takdirde, kaçınılmaz olarak ihtilâlin en kararlı taraftarlarından biri haline de gelecektir. Ancak bu şartladır ki, köylülük ihtilâlin ve Cumhuriyet'in mutlak bir savunucusu olacaktır, çünkü ancak tamamen muzaffer bir ihtilâl tarım reformları alanında **her şeyi** ona verebilecektir, yani «sosyalist ihtilâlcilerin zannettikleri gibi, kapitalizmin ortadan kaldırılması için değil, yarı-toprak köleliğinin zilletinden, köleliğin karanlıklarından kurtulmak için, hayat şartlarını, emtia ekonomisi çerçevesi içinde mümkün olduğu kadar düzeltmek için hayal ettiği ve kendisine gerçekten gerekli **her şeyi** köylülüğe verebilecektir.

Dahası var. Köylülüğü ihtilâle bağlayan şey, sadece köklü bir tarım reformu değil, genel hayatî menfaatlerinin de tümüdür. Proletaryaya karşı mücadelede bile köylülüğün demokrasiye ihtiyacı vardır. Çünkü ancak demokratik rejim onun **menfaatlerini** tam olarak dile getirebilir ve büyük bir çoğunluğu teşkil eder, ona üstünlük sağlayabilir. Köylülük kendini ne kadar eğitirse (ki Japon savaşından bu yana, eğitimi, okulda öğrenilenlerle ölçmeye kalkışanların çoğunun farkına varmadığı bir hızla kendini eğitmektedir), tam bir demokratik ihtilâl uğruna mücadelede o kadar tutarlı, o kadar kararlı olacaktır. Çünkü köylülük, burjuvazi gibi, halkın hâkimiyetinden korkmaz, aksine kendi çıkarını halkın hâkimiyetinde görür. Safdil monarşizminden kendini kurtardığı anda demokratik cumhuriyet onun ideali olacaktır, çünkü işbilir, aracı burjuvazinin bilinçli monarşizmi (yüce Meclisi ile, v.s. ile birlikte), köylülüğe gene aynı köleliği, aynı yoksunluğu, aynı cahilliği, ve avrupaî bir anayasa verniği ile cilâlanmış aynı baskıyı vaadetmektedir.

İşte bunun içindir ki, sınıf olarak ele aldığımızda burjuvazi, mahiyeti gereği, monarşist liberal partinin kanadı altına sığınmaktadır, oysa, köylülük ihtilâlci ve cumhuriyetçi partinin yönetimi altına girmektedir. Bundan dolayıdır ki burjuvazi, demokratik ihtilâli sonuna kadar götüremez, oysa köylülük, buna muktedirdir ve ona, bu işte, var gücümüzle yardım etmeliyiz.

Bana şöyle itiraz edilecektir: bunu uzun uzadıya ispatlamaya kalkışmanın ne gereği var? İşin elifbası'dır bu, ve her Sosyal-Demokrat bu-

nu bal gibi anlar. Hayır, burjuvazi yüz çevirirse, ihtilâlin kapsamının daralacağından dem vuranlar bunu anlamıyorlar. Böyleleri, tarım programımızdan ezberlenmiş cümleleri ne anlama geldiğini bilmeksizin tekrarlıyorlar. Çünkü aksi halde, bütün bir marksist dünya görüşünün ve programımızın zarurî sonucu olarak ortaya atılan görüşten, [yani] proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğü görüşünden çekinmezler; ve büyük Rus ihtilâlinin etki alanını, burjuvazinin katılacağı bir hareket alanı ile sınırlandırmaya kalkışmazlardı. Bu adamların anti-marksist ve karşı-ihtilâlci somut kararları, onların soyut marksist ve ihtilâlci cümlelerini gölgelemektedir.

Muzaffer Rus ihtilâlinde köylülüğün rolünü gerçekten anlayan bir kimse burjuvazi yüz çevirdiği takdirde, ihtilâlin etki alanının daralacağını asla söyleyemez. Çünkü, ancak burjuvazi ihtilâlden yüz çevirince ve köylülük, ihtilâlde proletaryanın yanında aktif olarak yer alıncadır ki, rus ihtilâlinin hakiki atılımı gerçekten başlamış olacak ve ihtilâl, burjuva demokratik bir hareket çerçevesi içinde mümkün en geniş kapsamına gerçekten kavuşmuş olacaktır. Tutarlı bir şekilde sonuna kadar gidebilmek için, demokratik ihtilâlimiz, burjuvazinin kaçınılmaz tutarsızlığını felce uğratabilecek (onu «ihtilâlden yüz çevirmeye» yani **Iskra**'nın Kafkasyalı taraftarlarının kendi saflıkları yüzünden korktukları şeyi yapabilecek) kuvvetlere dayanmalıdır.

Proletarya, otokrasinin direncini zor kullanarak kırmak ve burjuvazinin istikrarsızlığını (tu-

tarsızlığını) felce uğratmak için köylü kitlesini kendi safına alarak demokratik ihtilâli sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direncini zor kullanarak kırmak, köylülüğün ve küçük burjuvazinin istikrarsızlığını (tutarsızlığını) felce uğratmak için, nüfusun yarı-proleter unsurları kitlesini kendi safına alarak sosyalist ihtilâli sonuna kadar götürmelidir. Proletaryanın görevleri, hatta yeni-**Iskra**'cıların, ihtilâlin kapsamı ile ilgili bütün kanıtlarında ve bütün kararlarında kuşa çevirdikleri görevleri [de] işte bunlardır.

«İhtilâlin kapsamı» incelenirken çoğu zaman gözden kaçırılan bir şarta (duruma) değinmeyi unutmaktan kaçınalım. Yani burada meselenin güçlüğünü değil, meselenin kimin yönetiminde halledileceğinin araştırılıp bulunmasının söz konusu olduğunu unutmaktan kaçınalım. İhtilâli güçlü ve yenilmez kılmanın kolay ya da zor olup olmadığını bilmek değil, bu sonuca ulaşmak için ne şekilde hareket edilmesi gerektiğini bilmek söz konusudur. Anlaşmazlık, özellikle faaliyetlerimizin temel karakteri, ve bu faaliyetlerin yönetimi konusundadır. Bu nokta üzerinde [özellikle] duruyoruz, çünkü dikkatsiz ya da kötü niyetli kişiler, iki farklı meseleyi çoğu zaman birbirine karıştırıyorlar: tutulacak yol hangisidir, yani iki ayrı yoldan hangisi seçilmelidir meselesi ve seçilen yoldan yüründüğü [takdirde] hedefe [erişmenin] kolay olup olmadığı, ya da hedefin yakın olup olmadığı meselesidir.

Yukardaki açıklamamızda bu son meseleye hiç değinmedik, çünkü bu mesele parti içinde

anlaşmazlıklara, görüş ayrılıklarına yol açmadı. Ama hiç şüphe yok ki, bu meselenin kendisi son derece önemlidir ve bütün Sosyal-Demokratların bu mesele üzerine büyük bir dikkatle eğilmeleri gerekmektedir. Sadece işçi sınıfı kitlelerini değil, onunla birlikte, köylü kitlelerini de hareket e geçirmenin ne kadar güç olduğunu unutmak affedilmez bir iyimserlik olur. Demokratik ihtilâli sonuna kadar götürmek için sarfedilen çabaları çoğu zaman başarısızlığa uğratan da bu güçlüklerdir. Bu güçlükler, esas itibariyle, tutarsız ve haris burjuvazinin zaferine, onun halka karşı mücadelede monarşinin desteğini sağlamasına ve liberalizmin yani **Osvobojdenie** akımının «masumiyetini kurtarmasına» yol açmıştır. Fakat, güçlük, imkânsızlık demek değildir. Önemli olan, doğru yolu seçtiğinden emin olmaktır. Bu kesinlik, mucizeler yaratabilecek ihtilâlci enerji ve coşkunluğu yüz misli arttırır.

Kafkasyalı Yeni-**Iskra**'cıların kararı ile Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararını kıyaslamak, günümüz Sosyal-Demokratları arasında izlenecek yol meselesi üzerindeki anlaşmazlığın [ne kadar] derin olduğunu hemen gösterir. Kongre kararında şöyle deniyor: burjuvazi tutarsızdır, ihtilâlin sağladığı başarıları elimizden koparıp almanın yollarını araştıracaktır. Bunun için, işçi yoldaşlar, mücadeleye enerjik bir şekilde hazırlanın; silâhlanın, köylülüğü saflarınıza katın. İhtilâlci başarılarımızı haris burjuvaya, savaşmadan, teslim etmeyeceğiz. Kafkasyalı yeni-**Iskra**'cıların kararı ise şöyle diyor: Burjuvazi tutarsızdır, ihtilâlden yüz çevire-

bilir. Bunun için, işçi yoldaşlar, geçici hükümete lütfen katılmayın, çünkü o zaman burjuvazi ihtilâlden gerçekten yüz çevirecek ve bundan dolayı ihtilâlin etki alanı (kapsamı) daralacaktır.

Bir yandan; tutarsız burjuvazinin karşı koymasına ya da pasif tutumuna rağmen, ihtilâli sonuna kadar götürünüz deniyor.

Öte yandan; ihtilâli sonuna kadar götürmeyi düşünmeyiniz; çünkü o zaman, tutarsız burjuvazi, ihtilâlden hemen yüz çevirecektir deniyor.

Birbirine taban tabana zıt iki yol karşısında bulunmuyor muyuz? Bu iki taktikten birinin diğeri ile çeliştiği, birinci taktiğin ihtilâlci Sosyal - Demokrasi'nin biricik doğru taktiği olduğu, ikinci taktiğin ise, aslında, halis bir **Osvobojdenie** taktiği olduğu açıkça görülmüyor mu?

13

SONUÇ. YENMEYİ GÖZE ALABİLECEK MİYİZ?

Rus Sosyal-Demokrasisinin durumu hakkında yalınkat bir bilgisi olanlar yada ekonomizm döneminden beri parti içinde [verdiğimiz] mücadelenin tarihini iyice bilmeden Sosyal-Demokrasi hakkında dışardan hüküm verenler çoğu zaman özellikle, III. Kongre'den bu yana şimdi tamamen su yüzüne çıkmış olan taktik ayrılıklar karşısında her Sosyal-Demokrat harekette bulunan tabiî, kaçınılmaz ve birbiriyle bağdaşabilir iki eğilim üzerinde durmakla yetiniyorlar. Bu eğilimlerden birinin, alelade, mutad günlük faaliyetin önemine, propaganda ve ajitasyonu geliştirmek, hareketi hazırlamak, derinleştirmek zaruretine işaret ettiği; diğerinin ise, mücadelenin hedefleri üzerinde, hareketin genel siyasî hedef-

leri ile ihtilâlci hedefleri üzerinde durduğu; silâhlı ayaklanmanın zaruret haline geldiğini ilân ettiği, ihtilâlci demokratik diktatörlük ve geçici ihtilâlci hükümet şiarlarını formül ettiği söylenmekte; her iki yönde de aşırılıklara kaçılmaması gerektiği, her iki durumda da (aslında dünyanın her yerinde) aşırılıkların zararlı olduğu belirtilmektedir.

Bununla beraber, hiç şüphe yok ki, sağduyunun (ve de «siyasî» duyunun ileri sürülen bu tür kanıtlarda görülen bayat hakikatlerinin altında çoğu zaman, Parti'nin en önemli, en acil ihtiyaçlarının anlaşılmadığı gerçeği saklıdır. Rus Sosyal-Demokratlarının bugünkü taktik ayrılıklarını ele alınız. Açıkça görülmektedir ki, Yeni-**Iskra**'nın taktik ile ilgili kanıtlarında yaptığı gibi, özellikle günlük, mutad faaliyetin önemine işaret etmenin hiçbir tehlikesi olamaz ve taktik şiarlar konusunda hiçbir görüş ayrılığına yol açmaması gerekir. Ama bu görüş ayrılığını ortaya koymak için Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararları ile Konferans'ın kararlarını kıyaslamak yeter.

O halde, söz konusu olan nedir? Söz konusu olan şey, hareket içinde iki akımın bulunduğunu ve her türlü aşırılığın tehlikeli olacağını genel ve soyut terimlerle belirtmenin yetersizliğidir. Şu anda, bu hareketin zararlı yanı nedir ve parti için bugün gerçek siyasî tehlike neden ibarettir, bunu somut bir şekilde bilmek gerekir. İkincisi, taktik şiarların ya da taktik şiarların olmayışının gerçek siyasî kuvvetlerden hangisinin ek-

meğine yağ çaldığını bilmek gerekir. Yeni-**Iskra'**cıları dinlerseniz şu sonuca varırsınız: Sosyal-Demokrat Parti propaganda ve ajitasyonu, ekonomik mücadeleyi, ve burjuva demokrasisini eleştirmeyi bir yana bırakmak, aşırı bir askerî hazırlığa, silâhlı saldırılara, iktidarı ele geçirmeye kalkışmak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Oysa, gerçekte, Parti bambaşka yönden [gelen] bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Hareketin durumunu yakından bilen, dikkatle ve aklını kullanarak gözlemleyen bir kimse, Yeni-**Iskra**'nın korkularının gülünçlüğünü hemen farkediverir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partişi, bütün faaliyetine sağlam ve değişmez bir yön (veçhe) vermiştir: Propaganda ve ajitasyon için var gücüyle çalışmak, toplantılar, kitle gösterileri düzenlemek, beyannameler, broşürler dağıtmak, ekonomik mücadeleyi, ve bu mücadele ile ilgili şiarları desteklemek. Partinin tek bir komitesi yoktur ki, tek bir semt komitesi, tek bir militan grup, tek bir fabrika grubu yoktur ki dikkatinin, gücünün ve vaktinin yüzde doksan dokuzunu, aşağı yukarı 1895 den beri yerine getirilen bu fonksiyonların gerçekleştirilmesi için sarfetmiş olmasın. Bunu, ancak, harekete tamamen yabancı kalmış olanlar bilmeyebilirler. Yeni-**Iskra**'cıların bu kadar ciddi bir edayla söyledikleri tekerlemeleri ancak saf-dil ya da hiçbir şeyden habersiz insanlar önemseyebilirler.

Hakikat odur ki, bizde, ayaklanmanın görevleriyle, genel siyasî şiarlarla, halk ihtilâlinin tümünün yönetimi meseleleriyle aşırı derecede uğraşmak şöyle dursun, özellikle bu bakımdan

geç [bile] kalınmaktadır. Gözle görülen bir hakikattir bu ve bizim en zayıf yanımızdır, ve - yer yer soysuzlaşan hareketin, gerçek ihtilâlci bir hareketten sözde ihtilâlci harekete dönüşerek soysuzlaşmak tehlikesi de buradadır. Parti çalışmalarını gerçekleştiren yüzlerce örgüt, çevre ve grup arasında, Yeni-**Iskra**'cı bilgelerin, yeni hakikatler keşfetmiş insanların edasıyla bize bahsettikleri günlük faaliyeti, kuruluşundan beri devam ettirmeyen bir tek kuruluş bile yoktur.

Buna karşılık, silâhlı ayaklanmanın gerektirdiği görevlerin bilincine vararak, bu görevleri yerine getiren ve Çarlığa karşı girişilen halk ihtilâlini bütünüyle yönetmenin ve bu amaçla, falan ilerici şiarları değil de, filan ilerici şiarları formüle etmenin zaruretini kavramış grup ve çevreler parmakla sayılacak kadar azdır.

Bizi bekleyen ilerici görevlerimizi, asıl ihtilâlci görevlerimizi yerine getirmede inanılmayacak kadar gecikmiş durumdayız; henüz birçok durumda bu görevlerin bilincine varmış değiliz. İhtilâlci burjuva demokrasisinin, bizim bu alandaki gecikmemizden yararlanarak yer yer güçlenmesine imkân verdik. Ama olaylara ve güncel zaruretlere sırt çevirmiş olan Yeni-**Iskra**'nın yazarları, eski görevlerinizi unutmayınız! Yeni görevlerin peşinden sürüklenmeyiniz diye tekrarlayıp duruyorlar. Konferans'ın aldığı bütün temel kararların değişmez nakaratı budur, oysa, Kongre'nin kararlarında daima şunları okuyorsunuz: eski görevlerimizin bilincine vararak (fakat, özellikle eski oldukları, yazılarımızda, karar-

larımızda incelendikleri, tecrübelerimizin sözgecinden geçtikleri için tekrarlamakla yetinmeksizin) yeni bir görev üstleniyoruz, bütün dikkatimizi bu görev üzerinde topluyoruz, yeni bir şiar formüle ediyoruz, gerçekten ihtilâlci olan Sosyal-Demokratlardan bu şiarı hemen uygulamaya geçmelerini istiyoruz.

Sosyal-Demokrasi'nin taktiği [konusunda] iki akım meselesinin içyüzü aslında budur. İhtilâlci dönem, ancak körlerin göremediği yeni görevler getirmiştir. Ve bu yeni görevleri kesinlikle kabul eden, bunları gündeme koyan bazı Sosyal-Demokratlar, silâhlı ayaklanma kaçınılmazdır, buna vakit geçirmeden, enerjik bir şekilde hazırlanın, bunun kesin zafer için gerekli olduğunu unutmayın, Cumhuriyet, geçici hükümet ve proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğü şiarlarını formüle edin diyorlar. Diğer Sosyal-Demokratlar ise, şiarlar ortaya atacaklarına, geriliyorlar, yerinde sayıyorlar, önsözler kaleme alıyorlar; yeni görevleri belirtmek ve onaylamak yerine eski hedefleri bıkıp usanmadan tekrarlayıp duruyorlar, kesin bir zaferin şartlarını saptamasını bilmeksizin, topyekün bir zafer kazanmak arzusunu dile getirecek biricik şiarları ortaya atmaksızın yeni hedeflerden kaçınmaya çalışıyorlar.

Bu kuyrukçuluğun siyasî sonucu gözle görülebilmektedir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin ihtilâlci burjuva demokrasisine yaklaşması masalı, hiçbir siyasî olgunun, «bolşeviklerin» yetkili hiçbir kararının, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin hiçbir eyleminin

doğrulamadığı bir masal olarak kalmaktadır. Oysa, **Osvobojdenie** tarafından temsil edilen oportünist ve monarşist burjuvazi, yeni-**Iskra**'nın «ilkeci» eğilimlerini uzun bir zamandan beri için için kutlamakta, ve yeni-Iskra'nın bütün şiarcıklarına, onların «Konspirasyon» ve «ayaklanma» aleyhindeki, ihtilâlin «teknik yanının» abartılması aleyhindeki, silâhlı ayaklanma şiarının dosdoğru formüle edilmesi aleyhindeki, aşırı taleplerin «ihtilâlciliği» aleyhindeki bütün fikirlerine [dört elle sarılarak] şimdi bunları düpedüz kendi değirmenini döndüren su diye kullanmaktadır. «Menşevik» Sosyal-Demokratların Kafkasya Konferansı tarafından kabul edilen ve yeni-**Iskra**'nın yazı kurulunca da onaylanan karar bütün bu politikanın dökümünü apaçık ortaya koymaktadır. Proletarya, ihtilâlci demokratik diktatörlüğe katıldığı takdirde, yeter ki burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin. Apaçık işte. Proletaryanın, monarşist burjuvazinin kanadı altına girmesi böylece tescil edilmiş oluyor. Yeni-Iskra'nın kuyrukculuk **politikasının kapsamı**, bütün bir eğilim tarafından bilinçli bir şekilde onaylanan bir kararla, böylece ispatlanmış oluyor.

Bu olgular (gerçekler) üzerinde düşünen bir kimse, Sosyal-Demokrat hareket içindeki iki akımın, iki eğilimin hakiki anlamını kavrayacaktır. Bu eğilimleri geniş ölçüde incelemek için Bernsstein'cılığa bakınız. Bernsstein'cılar da, proletaryanın hakiki ihtiyaçlarını, proletaryayı güçlendirmenin, çalışmayı derinleştirmenin, yeni toplumun unsurlarını hazırlamanın, propaganda ve ajitasyonun zaruretini sadece kendilerinin anla-

dıklarını iddia ediyorlar. «Nihaî amacı» olmayan hareketi, sadece savunma taktiğini, «aman burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin» korkusunu dile getiren taktiği öneren Bernstein, gerçeğin açıkça kabul edilmesini istiyoruz diyor. Bernstein'cılar da, ihtilâlci Sosyal-Demokratların «jakobenciliği» karşısında, «işçi insiyatifini» anlamayan yazarlar karşısında feryadı basıyorlar. Gerçekte, herkesin bildiği gibi, ihtilâlci Sosyal-Demokratlar günlük ayrıntıyı, kuvvetlerin hazırlanmasını ihmal etmeyi hiçbir zaman düşünmediler. İstekileri tek şey, nihaî amacın tamamen bilincine varılması, ihtilâlci görevlerin kesin bir şekilde belirlenmesiydi. Yarı-proleter ve yarı küçük-burjuva tabakaları, «yeter ki burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin» türünden oportünist görüşler seviyesine düşürmeyi değil, proletaryanın ihtilâlci seviyesine yükseltmeyi istiyorlardı. Yenmeyi göze alabilecek miyiz? **(dürfen wir siegen?)** sorusu, Parti'nin oportünist aydın kanadı ile ihtilâlci kanadı arasındaki görüş ayrılığını belki de daha belirgin bir şekilde dile getiriyordu. İlk bakışta garip gibi görünen bu soru sorulmuştur ve sorulması da gerekirdi, çünkü oportünistler zaferden korkuyorlardı, proletaryayı yıldırarak zaferden yüz çevirmesini sağlamaya çalışıyorlardı. Zaferin meşum sonuçlarını önceden ilân ediyorlar, zaferi dile getiren şiarları alaya alıyorlardı.

Oportünist aydın eğilimi ile proletaryanın ihtilâlci eğilimi şeklinde beliren aynı köklü bölünme bizde de var, ancak şu temel farkla ki bizde söz konusu olan şey, sosyalist bir ihtilâl değil, demokratik bir ihtilâldir.

İlk bakışta saçma gibi görünen «yenmeyi göze alabilecek miyiz» sorusu bizde de sorulmuştur. İyi hazırlanmamız ve iyi sonuçlandırmamız gereken bir ayaklanmanın meşum sonuçlarını önceden haber veren Martinov da **İki Diktatörlük** adlı eserinde aynı soruyu sormuştur. Bu soru, Millerand'ın bir oportünist burjuva hükümetine katılmasını, Varlain'in (41) ihtilâlci küçük burjuva hükümete katılmasıyla bir tutma gayretkeşliğini göstermekte kusur etmeyen yeni-**Iskra**'nın geçici ihtilâlci hükümet konusundaki bütün yazılarında ortaya atılmıştır. Bu soru, «yeter ki burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin» kararıyla tesçil edilmiştir. Şimdi de mesela, Kautsky, geçici ihtilâlci hükümet konusundaki tartışmalarımız, öldürülmemiş ayının postunu paylaşmaya benziyor diye alay ediyor ama, bu alay, aydın ve ihtilâlci Sosyal-Demokratlarımızın bile, kulaktan dolma bildikleri şeylerden bahsettikleri zaman nasıl bir yanlış tutum içinde bulunduklarını gösterir sadece. Alman Sosyal-Demokratlar, henüz ayıyı öldürecek (yani sosyalist ihtilâli yapacak) duruma gelmemiştir ama ayıyı öldürmeyi göze alıp alamıyacağımız konusundaki tartışma hem siyasî hem de pratik ilke[ler] bakımından çok büyük bir önem taşımaktadır. Rus Sosyal-Demokratları da henüz ayıyı öldürecek (yani demokratik ihtilâli yapacak) durumda değildirler. Fakat ayıyı öldürmeyi göze alıp almayacakları sorusunun Rusya'nın bütün bir geleceği için, rus Sosyal-Demokrasisi'nin geleceği için çok büyük bir önemi vardır. Ve yenmeyi göze alacağımıza inanmadıkça, bir ordunun kurulması

hem de bu ordunun başarılı bir şekilde kurulup yönetilmesi söz konusu olamaz.

Eski «ekonomistlerimiz»[in haline] bakınız. Onlar da muarızlarının yeraltı eyleminde bulunduklarını, aşırı ihtilâlci olduklarını (**Robotçeya Dielo**'ya, özellikle 10. sayısına, ve II. Kongre'de program tartışmaları sırasında Martynov'un konuşmasına bakınız), politikaya atılmakla kitlelerden uzaklaştıklarını, işçi sınıfı hareketinin temelini unuttuklarını, «işçilerin insiyatifini» hesaba katmadıklarını bas bas bağırıyorlardı. Oysa aslında, «işçilerin insiyatifi»nin taraftarlığını yapanlar proletaryanın görevleri [konusundaki] dar ve oportünist görüşlerini işçilere empoze eden oportünist aydınlardı. Gerçekte, ekonomizmin hasımları eski Iskra örneği bunun bir kanıtıdır - Sosyal-Demokrasi'nin faaliyetinin hiçbir veçhesini ne ihmal etmişler, ne de reddetmişlerdir; ekonomik mücadeleyi hiçbir zaman unutmamışlar ve aynı zamanda, en gerekli en acil siyasî meseleleri ortaya koymuşlar ve böylece, İşçi Partisi'nin, liberal burjuvazinin bir «ekonomik» kuyruğu (uzantısı) haline gelmesine muhalefet etmişlerdir.

Ekonomistler, politikanın ekonomik bir temele dayandığını ezberlemişler, ve bunu siyasî mücadeleyi ekonomik mücadele seviyesine indirmek gerektiği şeklinde «anlamışlardı». Yeni-**Iskracı**lar ise, demokratik ihtilâlin ekonomik temellerinde burjuva ihtilâlinin yattığını ezberlemişler ve bunu, proletaryanın demokratik görevlerini burjuva ılımlılığı seviyesine indirgemek gerektiği ve bu sınır aşıldı mı «burjuvazinin ihtilâlden yüz çevireceği» şeklinde anlamışlardı. Çalışmalarını

derinleştirmeyi, işçilerin insiyatifini ve saf sınıf politikasını bahane eden ekonomistler, gerçekte, işçi sınıfını liberal burjuva politikacıların kucağına atıyorlardı, yani Parti'yi objektif bakımdan bu sonuca götürecek bir yola sevkediyorlardı. Aynı bahaneleri ileri süren yeni-**Iskra**'cılar ise, gerçekte demokratik ihtilâlin proletaryaya sağlıyacağı menfaatları burjuvaziye bırakmakta, yani Parti'yi, objektif bakımdan bu sonuca götüren yola sevketmektedirler. Ekonomistler, siyasî mücadeledeki yönetici rolün, Sosyal-Demokratlara değil de, liberallere ait olduğunu sanıyorlar, yeni-**Iskracı**'lar ise, demokratik ihtilâli Sosyal-Demokratların değil, demokratik burjuvazinin gerçekleştireceğine, çünkü proletaryının yöneticiliğinin ve geniş ölçüde katılmasının ihtilâlin «kapsamını daraltacağına» inanıyorlar.

Tek kelimeyle, yeni-**Iskracı**'lar hem Parti'nin II. Kongresi'ne kadar uzanan kökenleri, hem de bugün demokratik ihtilâlde proletaryanın taktik hedeflerini tayin etme tarzları bakımından ekonomizmin taklitçileridirler. Onlar Parti'nin oportünist aydın kanadını teşkil etmektedirler. Örgüt alanında anarşist bir aydın ferdiyetçiliği ile başlayıp, Konferans tarafından kabul edilen «Kurallar'da» (42) Parti yayınlarıyla Parti örgütü arasındaki bağların koparılmasını, neredeyse dört dereceli seçimleri ve demokratik seçim yerine bonapartçı plebisit sistemini ve nihayet parça ile bütün arasında «anlaşma» ilkesini yerleştirerek, «örgütü dağıtma» süreci ile bitirdiler. Parti'nin taktiği konusunda da aynı kaypak eğilimi gösterdiler. «Zemstvolar'ın kampanyası sırasında»,

Zemstvolar huzurunda yapılan gösterilerin «Üstün nitelikli bir gösteri» olduğunu ilân ediyorlardı, siyaset sahnesinde (9 ocak arifesinde) faaliyet gösteren (aktif) iki kuvvet görüyorlardı: hükümet ve demokrat burjuvalar (burjuva demokrasisi). Silâhlanma gibi acil bir görevi, silâhlanma arzusu yaratmaya yönelik doğrudan doğruya ve pratik bir çağrı ile «derinleştiriyorlardı». Şimdi de, resmî kararlarında silâhlı ayaklanma, geçici hükümet ve ihtilâlci demokratik diktatörlük meselelerini, mahiyetlerini değiştirip köreltmektedirler. «Yeter ki burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin», onların son kararının bu son nağmesi Parti'yi sürüklemeye çalıştıkları yolu açıkça göstermektedir.

Rusya'daki demokratik ihtilâl, sosyo-ekonomik niteliği bakımından bir burjuva ihtilâlidir. Bu doğru marksist tezi sadece tekrarlamak yetmez. Bunu anlamak ve siyasî şiarlara uygulamasını bilmek gerektir. Genellikle, her siyas' hürriyet, bugünün üretim ilişkileri üzerine, yani kapitalist ilişkiler üzerine kurulduğundan, bir burjuva hürriyetidir. Hürriyet isteği, her şeyden önce, burjuvazinin çıkarlarını dile getirir. Bu isteği (talebi) ilk formüle edenler burjuvazinin temsilcileridir. Burjuvazinin taraftarları, elde edilen hürriyetten diledikleri gibi yararlanmışlar, bunu burjuvaziye yaraşır ılımlılık normlarına uygun hale getirerek, ihtilâlci proletaryaya karşı, barış zamanında en ince, karışıklık döneminde ise en kaba şekilde [uygulanan] baskıyla birleştirmişlerdir.

Ama, bundan, ancak Narodnik (popülist)

isyancılar, anarşistler ve «ekonomistler» hürriyet mücadelesinin inkâr edilmesi ya da küçümsenmesi [gerektiği] sonucunu çıkarabilirlerdi. Bu oportünist aydın doktrinleri, proletaryaya ancak kısa bir süre için ve istemediği halde kabul ettirilmiştir. Proletarya siyasî hürriyete muhtaç olduğunu her zaman sezgisiyle kavramış ve bu hürriyet her ne kadar burjuvaziyi güçlendirmiş ve doğrudan doğruya onun örgütlenmesine yaramışsa da, kendisinin buna herkesten çok muhtaç olduğunu hissetmiştir. Proletarya, kurtuluşunu, sınıf mücadelesinden vazgeçmekte değil, bu mücadelenin gelişip yayılmasında, bu yolda bilinçlenip örgütlenmede ve karar sahibi olmada görür. Siyasî mücadelenin görevlerini küçümseyen kimse Sosyal - Demokrat [militanı], bir işçi-birliği (trade-Union) sekreteri haline getirmiş olur. Burjuva demokratik ihtilâlinde proletaryanın görevlerini küçümseyen kimse, halk ihtilâlinin önderi Sosyal-Demokratı bir hür işçi sendikasının lideri durumuna düşürür.

Evet **halk** ihtilâli [dir söz konusu olan]. Sosyal-Demokrasi halk kelimesinin burjuva demokrasisi tarafından kötüye kullanılmasına haklı olarak karşı çıkmıştır. Sosyal-Demokrasi, bu kelimenin artık, halkın bağrındaki sınıf antagonizmalarının anlaşılmasını önlemek için kullanılmamasını istemektedir. Sosyal-Demokrasi proletaryanın partisi için tam bir sınıf bağımsızlığının kaçınılmaz bir zaruret olduğu üzerinde ısrar etmektedir. Gerçi Sosyal-Demokrasi «halkı» «sınıflara» bölmektedir ama bunu öncü sınıf kendi içine kapansın, kendini sınırlandırsın, ve dünya

ekonomisine hükmedenler benden yüz çevirirler korkusuyla faaliyetini iğdiş etsin diye değil; ara sınıfların istikrarsızlığından, kararsızlığından ve tutarsızlığından kurtulacak olan ilerici sınıf, bütün halkın önünde, halkın davası için daha büyük bir enerji ve coşkunlukla mücadele etsin diye yapar.

İşte, demokratik ihtilâldeki aktif siyasî şiarların yerine, değişik tarzlarda ve değişik tonlarda ciddî bir edayla tekrarladıkları «sınıf» kelimesini koymaya kalkışan günümüz yeni-**Iskra**'cıların çoğu zaman anlamadıkları şey budur.

Demokratik ihtilâl, mahiyeti gereği, burjuvadır. Cahil ve köleleştirilmiş olmalarına rağmen aydınlığı ve mutluluğu tutkuyla arayan köylü kitleleri arasında en yaygın bir şiar olan genel toprak dağıtımı ya da toprak ve hürriyet şiarları burjuva sloganlarıdır. Fakat biz marksistler proletarya ve köylülük için burjuva hürriyeti ve burjuva iliericiliğinden başka hakiki bir hürriyet yolu olmadığını olamıyacağını bilmek zorundayız. Sosyalizme yaklaşmak için, bugün tam bir siyasî hürriyetten, demokratik bir cumhuriyetten, proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğünden başka bir yol olmadığını ve olamayacağını unutmamalıyız. Öncü sınıfın [yani] kayıtsız şartsız ve sonuna kadar biricik ihtilâlci sınıfın temsilcileri olarak, demokratik ihtilâlin meselelerini mümkün en geniş şekilde, ve açık yüreklilikle, bütün halkın gözleri önüne sermeliyiz. Bu meseleleri küçümsemek, teori alanında marksizmi gülünç bir duruma düşürmek, onun mahi-

yetini, oportünistçe değiştirmektir; siyasî pratikte ise bu, ihtilâlin tutarlı bir şekilde gerçekleştirilmesinden mutlaka yüz çevirecek olan burjuvazinin eline ihtilâl davasını teslim etmek demektir. İhtilâlin tam bir zaferle [sonuçlanmasını] engelleyecek çok büyük güçlükler karşısındayız. Ellerinden gelen her şeyi yaptıkları halde bütün çabaları irticaın direnci, burjuvazinin ihaneti ve kitlelerin cehaleti yüzünden boşa giderse hiç kimse proletaryanın temsilcilerini kınayamaz. Ama demokratik ihtilâlin ihtilâlci enerjisini azalttığı takdirde, yenmeyi göze alamadığı, ve burjuvazinin ihtilâlden yüz çevirmesinden korktuğu için ihtilâlci coşkunluğu körelttiği takdirde herbirimiz en başta bilinçli proletarya olmak üzere Sosyal - Demokrasiyi kınayacağız.

İhtilâller, diyordu Marx, tarihin lokomotifleridir (43). İhtilâl, ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramıdır. Halk kitlesi, yeni düzenin kurulmasında, hiçbir zaman ihtilâl dönemindeki kadar yaratıcı (aktif yaratıcı) olamamıştır. Bu ihtilâl dönemlerinde halk mucizeler yaratabilir. Fakat böyle zamanlarda ihtilâlci partilerin yöneticileri de görevlerini en geniş, en cüretli bir şekilde formüle etmesini bilmelidirler, onların ortaya atacakları şiarlar, daima kitlelerin ihtilâlci insiyatifinin ilerisinde olmalı, kitlelere ışık tutmalı, demokrasi ve sosyalizm idealimizi bütün yüceliği ve bütün güzelliği ile onlara açıklamalı, ve tam, mutlak ve kesin zafere giden en kısa, en kestirme yolu göstermelidir - İhtilâlden ve doğru yoldan ödleri kopan **Osvobojdenie**'nin oportünist burjuvaları, sapa yollar, uzlaşmazlar hayal ede dursunlar -

Bizi bu sapa, bu açmaz yollara zorla sürüklemeye kalkışsalar da, biz bu mütevazi günlük çalışmada görevimizi hakkıyla yapmalıyız. Önce, amansız bir mücadeledir izlenecek yolu tayin eden. Doğru yola ve kesin yola [ulaşmak] için yılmadan mücadele etmek amacıyla, sevinç içindeki kitlelerin bu enerjisinden, bu ihtilâlci coşkunluktan yararlanmasını bilmezsek, korkak insanlar, ihtilâle ihanet eden insanlar haline geleceğiz. Oportünist burjuvalar, müstakbel irticaı büyük bir korkuyla (alçakçasına) seyrededursunlar. İşçiler, ne irticaın dehşetinden, ne de burjuvazinin yüz çevirmesinden ürkeceklerdir. İşçiler uzlaşmalara bel bağlamıyorlar, sadaka istemiyorlar; işçiler gerici güçleri amansızca ezmek, yani **proletarya ve köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğünü kurmak** istiyorlar.

Hiç şüphe yok ki, Partimizin gemisi, liberal ilerlemenin turistik geziler yaptığı sakin havalardan çok, sömürücülerinin, işçi sınıfını insafsızca sömürdükleri fırtınalı havalarda daha büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. İhtilâlci demokratik diktatörlüğün görevleri, hiç şüphesiz, «aşırı muhalefetin» ve sadece parlamenter mücadelenin görevlerinden çok daha ağır ve çok daha karmaşıktır. Ama, bu ihtilâl anında, sakin turistik geziyi ve «muhalefetin» tehlikesiz yolunu tercih eden kimse, bayram sona erip günlük çalışma başlayınca, günlük ve sınırlı görüş tarzı, öncü sınıfın görevlerinin artık böylesine aşağılık bir nağmesi, böylesine korkunç bir tahrifatı olmaktan çıkınca, bir süre için Sosyal-Demokrat faali-

yetinden, ihtilâlin sonunu beklemekten vazgeçerse daha iyi yapmış olur.

Bütün halkın ve özellikle köylülerin başında tam hürriyet için, tutarlı bir demokratik devrim için, Cumhuriyet için! Bütün işçilerin ve bütün sömürülenlerin başında sosyalizm için! İşte, pratikte, ihtilâlci proletaryanın politikası bu olmalıdır. Devrim sırasında işçi partisinin bütün taktik meselelerini halletmesi, bütün pratik faaliyetleri yönetmesi ve tayin etmesi gereken sınıf şiarı işte budur.

SONSÖZ

GENE OSVOBOJDENİE'NİN İDEOLOJİSİ GENE YENİ - ISKRA'NIN İDEOLOJİSİ

Osvobojdenie'nin 71-72'nci ve **Iskra**'nın 102-103'üncü sayıları, broşürümüzün 8. bölümünde incelediğimiz meseleyi aydınlatan yeni belgelerle doludur. Burada bu zengin belgelerin hepsinden yararlanmak mümkün olmadığı için sadece esas veriler üzerinde yani: önce, sosyal-demokrasi'nin **Osvobojdenie** tarafından göklere çıkarılan «gerçekçiliğinin» nasıl bir gerçekçilik olduğu ve bu gerçekçiliği niçin övmek zorunda kaldığı; sonra da ihtilâl kavramı ile diktatörlük kavramı arasındaki ilişki üzerinde duracağız.

I. BURJUVA LİBERAL GERÇEKÇİLERİN SOSYAL-DEMOKRAT «GERÇEKÇİLER»DE ÖVDÜKLERİ ŞEY

Liberal burjuvazinin temsilcileri, **Osvobojdenie**'nin 72. sayısında yayınlanan «Rus sosyal-demokrasisinde bölünme» ve «Sağ-duyunun zaferi» başlıklı makalelerde sosyal-demokrasi hakkında, bilinçli proleterler için büyük değer taşıyan bir hüküm vermektedirler. Her sosyal demokratın bu makaleleri sonuna kadar okumasını ve her cümlesi üzerinde **uzun uzun düşünmesini** ne kadar sağlık versek azdır. Önce bu iki makaledeki başlıca tezleri [n neler olduğunu] görelim :

> «**Osvobojdenie**, meseleleri bilmeyen bir gözlemci için sosyal demokrat Parti'nin iki fraksiyona ayrılmasına yol açan görüş ayrılıklarının gerçek siyasî anlamını kavramak oldukça güçtür diyor. Her halde, «çoğunluğun» dava uğruna bazı uzlaşmaları kabul eden «azınlıktan» daha radikal ve daha uzlaşmaz olduğunu söylemek ne tamamen doğrudur ne de yeterlidir. Bununla

beraber, marksist ortodoksluğun geleneksel dogmalarına, azınlık fraksiyonu, belki de Leninci fraksiyondan daha büyük bir gayretle riayet etmektedir. Bundan dolayı, şu tanımlama bize daha doğru görünüyor: siyasette «çoğunluğu» nitelendiren şey, bilhassa ihtilâlciliktir, isyan zihniyetidir; halk kitlelerini ayaklandırmak için her çareye başvurmak ve bu kitleler adına iktidarı hemen ele geçirmek arzusudur. Bu, «Leninciler»i bir dereceye kadar ihtilâlci sosyalistlere yaklaştırmakta ve Rusya'da bir halk ihtilâli fikri, onların bilincinde sınıf mücadelesi fikrinden ağır basmaktadır. Öte yandan, «Leninciler», pratikte, sosyal-demokrat doktrinin dar görüşlülüğünü reddetmekle, ihtilâlciliğin dar görüşlülüğünü benimsemiş olmaktadırlar. «Leninciler», ayaklanmayı hemen başlatmanın dışında her türlü pratik faaliyeti reddediyorlar; onlar legal ve yarı-legal bütün ajitasyon formlarını ve diğer muhalefet partileri ile, yararlı uzlaşma şekillerinin tümünü, prensip olarak, bilmezlikten geliyorlar. Oysa, azınlık, marksist dogmaya dört elle sarılmakla, aynı zamanda marksist dünya görüşünün gerçekçi unsurlarını kurtarmaktadır (muhafaza etmektedir). Bu fraksiyonun hâkim fikri, «proletarya»nın menfaatlerinin burjuvazinin çıkarlarıyla çatıştığıdır. Ama bu fraksiyon, öte yandan, - tabii, sosyal-demokrasinin değişmez dogmalarının gerektirdiği (emrettiği) sınırlar içinde proletaryanın mücadelesini gerçekçi bir gözle görmekte ve bu mücadelenin bütün şartlarının ve somut görevlerinin bilincine varmaktadır. Yaratıcı, ideolojik ve siyasî çalışmalarında (eserlerinde) Leninciler, en azından, bazı ihtilâlci sosyalistler gibi

hakiki isyancılar haline gelmelerini! Iskra'cılar» da işçi sınıfının siyasî hareketinin pratik klavuzu olmalarını engelleyen sosyal-demokrat akaitinin (catéchisme) kesin formüllerine bağlı kaldıklarından, her iki fraksiyon da temel görüşlerini şaşmaz bir tutarlılıkla uygulayamamaktadır.

Osvobojdenie'nin yazarı, [Kongre ve Konferans'ın] başlıca kararlarının muhtevasını özetledikten sonra, kendi genel «fikirlerini» bazı somut belirtmelerle açıklamaktadır. Bu yazara göre, azınlığın konferansının silâhlı ayaklanma karşısındaki tutumu, III. Kongre'ninkinden tamamen farklıdır. «Geçici hükümet hakkındaki kararların farklı oluşu silâhlı ayaklanma karşısındaki tutumdan ileri gelmektedir. «Aynı anlaşmazlık, işçi sendikalarına karşı takınılan tutumda da görülmektedir». «Leninciler», işçi sınıfının siyasî eğitimi ve teşkilâtlandırılması gibi temel bir hareket noktasına kararlarında bir kere bile değinmemişlerdir. Oysa, azınlık, bu konuda çok ciddi bir karar hazırlamıştır. [Sözde] her iki fraksiyonun da liberaller konusundaki tutumu aynı olduğu halde, III. Kongre, liberallere karşı takınılacak tutum hakkında Plekhanov'un II. Kongre'de kabul edilen kararını hemen hemen kelimesi kelimesine tekrarlamakta ve Starover'in aynı kongrede kabul edilen ve liberaller için daha uygun (elverişli) olan kararını reddetmektedir. Gerçi Kongre'nin ve Konferans'ın köylü hareketi hakkındaki kararları, bir bütün olarak, aşağı yukarı birbirine benzemektedir ama «çoğunluk», malikânelerin ve diğer toprakların ihtilâl yoluyla müsadere edilmesi fikri üzerinde durmakta, «azınlık» ise, idarede ve devlet'te demokratik

reformların gerçekleştirilmesi talebini hareketinin temeli haline getirmek istemektedir,»

Ve nihayet **Osvobojdenie,** Iskra'nın 100. sayısında yayınlanan bir menşevik kararını zikretmektedir. Bu kararda şöyle denmektedir :

«Şu anda sadece yeraltı faaliyetinin kitlelerin Parti'ye yeteri kadar katılmasını sağlamadığını, belirli bir ölçüde, bu kitlelerin, illegal bir teşkilât olan Parti'ye karşı bir tutum almalarına yol açtığını gözönünde tutarak Parti, legal alanda işçilerin sendika hareketinin yönetimini ele almalı ve bunu sosyal demokrasinin görevlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmelidir.»

Ve **Osvobojdenie,** «sağduyunun zaferi ve sosyal-demokrasinin bir kısmının taktik konusunda doğru yolu gördüğünün belirtisi olan bu kararın kabul edilmesini sevinçle karşılıyoruz» diye haykırmaktadır.

Okur şimdi **Osvobojdenie**'nin bütün temel görüşlerini öğrenmiş bulunuyor. Tabii, bu görüşlerin objektif hakikate uygun olduğunu düşünmek çok büyük bir hata olur. Her sosyal-demokrat, bu görüşlerde birçok yanlış bulacaktır. Bütün bu değerlendirmelerin liberal-burjuvazinin çıkarlarını ve görüşlerini tam olarak yansıttığını; bu bakımdan, bu değerlendirmelerin taraf-sız ve maksatsız olduğunu unutmak safdillik olur. Bunlar sosyal-demokrasinin fikirlerini tıpkı bir içbükey ya da dışbükey aynanın objeleri yansıtması gibi yansıtmaktadırlar. Fakat, burjuvazinin arzusuna göre deforme edilmiş olan bu yargıların, son tahlilde, sosyal-demokrasinin hangi eği-

limlerinin kendisine yararlı, yakın, sempatik olduğunu ve hangilerinin kendisine zararlı, yabancı ve antipatik göründüğünü şüphesiz çok iyi bilen burjuvazinin hakiki çıkarlarını ifade ettiğini unutmak daha da büyük bir hata işlemektir. Burjuva filozof ya da yazar, ne menşevik, ne de bolşevik sosyal-demokrasiyi hiçbir zaman iyi anlamayacaktır. Ama biraz anlayışlı ise, sınıf sezgisi onu aldatmıyacak ve olayları tersine de gösterse sosyal demokrasi içinde görünen çeşitli eğilimlerin burjuvazi için taşıdığı anlamı daima doğru olarak kavrayacaktır. Bunun içindir ki her bilinçli proleter, düşmanımızın sınıf sezgisi, sınıf yargısı üzerinde büyük bir dikkatle durmalıdır.

O halde, **Osvobojdenie** taraftarlarınca dile getirilen rus burjuvazisinin sınıf sezgisinin bize demek istediği nedir? Bu [sınıf sezgisi] Yeni-Iskracılık'ın eğilimlerinden duyduğu hazzı tam bir açıklıkla belirtmektedir. Yeni-Iskracılık'ın gerçekçiliğini, açık görüşlülüğünü, sağduyusunu, kararlarındaki ciddiyeti, taktik konusundaki uyanıklığını, pratik zihniyetini övmekte ve dargörüşlülüğünü, ihtilâlciliğini, isyan zihniyetini, pratik bakımdan yararlı uzlaşmalara yanaşmamasını yerdiği III. Kongre'nin eğilimlerinden hoşlanmadığını göstermektedir. Burjuvazinin sınıf sezgisi, en yeni verilere dayanarak yazılarımızda defalarca ispatladığımız şeyi, yani Yeni-Iskracıların, oportünist kanadı; hasımlarının da bugünkü rus sosyal-demokrasisinin ihtilâlci kanadını teşkil ettiklerini onun kulağına fısıldamaktadır. Liberaller, birincilerin eğilimlerini sempati ile karşılama-

dan, ikincilerin eğilimlerini de yermeden edemezler. Burjuvazinin ideologları olan liberaller, işçi sınıfının «pratik duygusunun, açıkgörüşlülüğünün ve ciddiyetinin» yani, onun hareket sahasının kapitalizm çerçevesi içinde kalmasının, reformlarla, sendikal mücadele ile [yetinmesinin] burjuvazinin işine geldiğini çok iyi bilmektedirler. Burjuvazi için tehlikeli ve korkunç olan şey, proletaryanın «ihtilâlci dargörüşlülüğü» ve kendi sınıf menfaatleri adına Rusya'da halk ihtilâlinde yönetici bir rol oynamak arzusudur.

Osvobojdenie'ye göre, «gerçekçilik» kelimesinin anlamı aslında budur. Vaktiyle **Osvobojdenie**'nin ve Struve'nin bu kelimeyi aynı anlamda kullanmış olmaları da bunu göstermektedir. **Osvobojdenie**'nin övdüğü «gerçekçiliğin» bu anlama geldiğini **Iskra**'nın da kabul etmiş olması gerekir. Meselâ, Iskra'nın 73-74. sayısının ilâvesinde yayınlanan «zamanıdır» başlıklı makaleyi hatırlatmak isteriz. Bu makalenin yazarı (ki Rus sosyal-demokrat İşçi Partisi'nin II. Kongresinde «marais»nin görüşlerinin tutarlı bir yorumcusudur) «Akimov Kongre'de oportünizmin hakiki temsilcisi olmaktan çok, oportünizmin hayaleti idi» görüşünü açıkça ortaya atınca Iskra'nın yazı kurulu, «zamanıdır» başlıklı makaleyi yazanın sözlerini hemen düzeltmek gereğini duydu ve aşağıdaki açıklamayı yaptı :

> «Bu görüşe katılmamız imkânsızdır. Akimov yoldaşın program meseleleri konusundaki görüşleri açıkça oportünizm damgasını taşımaktadır. **Osvobojdenie**'nin eleştirmeni de, son sayı-

lardan birinde, Akimov yoldaş «gerçekçi» (siz bunu revizyonist diye okuyun) eğilimine mensuptur derken bunu kabul etmekteydi.»

Böylece, **Osvobojdenie**'nin gerçekçiliğinin oportünizmden başka bir şey olmadığını Iskra çok iyi bilmektedir. Iskra'nın (sayı 102) bugün «liberal gerçekçiliğe» hücum ettiği halde, kendi gerçekçiliğini liberallerin nasıl övdüklerini geçiştirmesi, yani, bu sessizlik, böylesine övgülerin bütün yergilerden daha kötü olduğunu gösterir. (**Osvobojdenie** tarafından ne tesadüfen ne de ilk defa söylenen bu övgüler) liberal gerçekçilik ile Yeni-Iskracıların her kararında, bütün taktik tutumlarının yanlışlığından dolayı, görülen sosyaldemokrat «gerçekçilik» (siz bunu oportünizm diye okuyun) arasında bir ilişki olduğunu gösterir.

Gerçekte, rus burjuvazisi, halk ihtilâlindeki tutarsızlığını ve bencilliğini, bay Struve'nin düşünceleriyle, liberal gazetelerin edası ve muhtevasiyle, Zemstvo üyelerinin ve aydınlarının, özellikle de Trubetskoy, Petrunkeviç, Rodiçev ve kumpanyası taraftarlarının siyasî eyleminin niteliği ile adamakıllı ispatlamıştır. Şüphesiz, burjuvazi meseleyi, her zaman bütün açıklığı ile anlamıyor, ama genellikle sınıf sezgisi sayesinde pek güzel anlıyor: bir yandan, proletarya ve «halk», burjuvazinin **kendi** ihtilâli için otokrasiye karşı bir siper olarak kullanılmıştır, ama öte yandan, proletarya ve ihtilâlci köylülük, «Çarlığa karşı kesin bir zafer» kazandıkları ve demokratik ihtilâli sonuna kadar götürdükleri takdirde, burjuvazi için son derece tehlikeli olacaktır. Bun-

dan dolayı, burjuvazi proletaryanın, ihtilâlde «mütevazi» bir rol oynamakla yetinmesi, daha kanaatkâr, daha pratik, daha gerçekçi olması ve eylemini, «yeter ki burjuvazi ihtilâlden yüz çevirmesin» ilkesi üzerine kurması için büyük bir çaba harcıyor.

Burjuva aydınlar, işçi hareketini tasviye edemiyeceklerini çok iyi bilmektedirler. Bu yüzden de, proletaryanın bu sınıf mücadelesinin karşısına düşman olarak çıkmaktan kaçınıyorlar. Hayır, hatta, grev hakkını, medenî sınıf mücadelesini [bile] saygıyla karşılıyorlar; işçi hareketini, Brentano ve Hirsch Duncker vari sınıf mücadelesini anlayışla karşılıyorlar. Başka bir deyişle, (işçilerin, gerçekte, kendi mücadeleleriyle elde etmiş oldukları, grev ve örgütlenme hakkını işçilere taviz olarak «vermeye» hazırdırlar, yeter ki işçiler «isyan düşüncesinden», «dar ihtilâlciliklerinden», «pratik bir yararı olan uzlaşma»ya karşı düşmanlıktan, «rus halk ihtilâline» **kendi** sınıf damgalarını vurmaktan, proletaryanın uzlaşmazlık, tutarlılık ve «pleb'ce jakobenciliğinin» mührünü basmak iddiası ve özleminden vazgeçsinler. Bundan dolayıdır ki, Rusya'nın bütün [kültürlü] aydınları binlerce çareye başvurarak - kitaplar (bakınız, Prokopoviç, **Rusya'da İşçi Meselesi**) konferanslar, sohbetler, v.s. işçilere «burjuva» kanaatkârlığını (ılımlılığını), pratik (liberal) düşünceyi, gerçekçiliği («oportünizmi»), («Brentano vari») sınıf mücadelesini, («Hirsch - Dunker vari») sendikal örgültenmeyi (44) aşılamaya çalışıyorlar, «meşrutiyetçi demokrat» partinin, ya da **Osvobojdenie**'nin burjuvalarına son iki şiar

özellikle yaraşmaktadır, çünkü bunlar görünüşte (sözde) marksist şiarlarla bağdaşmaktadır, çünkü bunları Sosyal-Demokrat şiarlarla karıştırmak, hatta bazen Sosyal-Demokrat şiarlar diye yutturmak için ufacık bir rötuş, ufak bir tahrifat yeter. Böylece, liberallerin legal organı **Rossvet (Proletari**'nin okurlarına yakında bu gazete hakkında daha ayrıntılı bir bilgi vereceğiz), çoğu zaman, sınıf mücadelesi üzerinde, proletaryanın burjuvazi tarafından aldatılabileceği ihtimali üzerinde, işçi hareketi, ve proletaryanın insiyatifi üzerinde durmakta ve öyle «cüretli» şeyler söylemektedir ki dikkatsiz okuyucu ve yeterince bilinçlenmemiş işçi bu gazetenin «Sosyal-Demokratcılığını» ciddiye alabilir. Oysa bu, gerçekte Sosyal-Demokratcılığın bir burjuva taklitciliğinden, sınıf mücadelesi fikrinin oportünistce bir tahrifatından başka bir şey değildir.

Bu büyük burjuva tahrifatcılığının (sahtekârlığının), (kitleler üzerindeki etkisinin kapsamı bakımından) işçi hareketini esas itibariyle bir sendika hareketine indirgemek onu bağımsız siyasetin (yani demokratik diktatörlüğe yönelmiş siyasetin) her türlüsünden uzak tutmak, işçilerin bilincindeki Rusya halk ihtilâli fikri yerine sınıf mücadelesi fikrinin ağır basmasını sağlamak eğilimi yatmaktadır.

Okurların da gördüğü gibi **Osvobojdenie**'nin ortaya attığı formülün içyüzünü açıkladık. Bu formül demokratik ihtilâlde proletaryanın rolü hakkındaki iki görüşü: burjuva görüş açısıyla, Sosyal-Demokrat görüş açısını mükemmel bir şekilde dile getiren bir formüldür. Burjuvazi, pro-

letaryanın sendikal hareketin sınırları dışına çıkmamasını ve tıpkı **Credo**'nun Bernstein'ci yazarlarının işçilerin kafasındaki siyasî mücadele fikri yerine «salt» işçi hareketi fikrini aşılamaya çalıştıkları gibi, «böylece, proletaryanın kafasına Rusya halk ihtilâli fikri yerine Brentano vari sınıf mücadelesi fikrini yerleştirmek istiyor. Oysa, Sosyal-Demokrasi, proletaryanın sınıf mücadelesini, proletarya rus halk ihtilâlinde yöneticiliği üstlenene kadar, yani bu ihtilâli proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğüne ulaştırana kadar geliştirmek amacındadır.

Burjuvazi, proletaryaya, bizim ihtilâlimiz bütün halkın ihtilâlidir diyor. Bundan dolayı, sen, ayrı bir sınıf olarak, sınıf mücadelesiyle yetinmelisin; «sağduyu» adına, bütün dikkatini, esas itibariyle sendikalar üzerinde, sendikaların legal bir nitelik kazanması üzerinde toplamalısın; bu sendikaları «senin siyasî eğilimin ve örgütlenmen» için temel hareket noktası olarak kabul etmelisin; ihtilâlin şu anında, özellikle, yeni-**Iskra**'cılar tarzında «ciddî» kararlara varmalısın; «liberallere daha elverişli olan» kararlar almaya özen göstermelisin; «işçi sınıfının gerçek politik hareketinin pratik liderleri» olmak eğilimindeki yöneticileri yeğlemelisin (eğer, «bilimsel olmayan» bu kateşizmin «kesin (sert) formüllerine» kapılmak mutsuzluğuna uğramışsan) hiç olmazsa «marksist dünya görüşünün gerçekçi unsurlarını kurtarmalısın.»

Sosyal-Demokrasi, proletaryaya bizim ihtilâlimiz bütün halkın ihtilâlidir diyor. Bundan dolayı, en ilerici ve sonuna kadar biricik ihtilâlci sı-

nıf olarak, bu ihtilâle var gücünle katılmakla kalmamalısın, aynı zamanda ihtilâlde yönetici bir rol oynamalısın. Bunun içindir ki, çok dar düşünülmüş bir sınıf mücadelesinin sınırları içine kapanıp kalmamalısın, tam tersine, sınıf mücadelesinin çerçevesini ve muhtevasını öyle genişletmelisin ki bu, sadece bugünkü rus ihtilâlinin, demokratik halk ihtilâlinin **bütün** görevlerini değil, **aynı zamanda bunu izleyecek sosyalist devrimin görevlerini de kapsayabilsin.** Bunun için, sendikal hareketten vazgeçmeksizin ve en ufak bir legalite imkânından [bile] yararlanmayı reddetmeksizin, ihtilâl döneminde, halkın Çarlık üzerindeki tam zaferine, demokratik bir cumhuriyetin kurulmasına ve hakiki bir siyasî hürriyetin elde edilmesine giden biricik yol olan silâhlı ayaklanmanın, ihtilâlci bir ordu ve ihtilâlci bir hükümet kurma görevlerini ön plâna almalısın.

Yanlış «çizgi»lerinden ötürü, Yeni-**Iskracı**'ların, bu meseleyle ilgili kararlarında kabul ettikleri kaypak (belirsiz), tutarsız ve bundan dolayı da, burjuvaziye şirin görünen tutumları üzerinde daha fazla durmanın gereği yok.

II. MARTİNOV YOLDAŞ MESELEYİ YENİDEN «DERİNLEŞTİRİYOR»

Martinov'un **Iskra**'nın 102 ve 103. sayılarındaki makalelerine geçelim. Şüphesiz ki, Engels'in ve Marx'ın eserlerinden aktardığımız çeşitli pasajlarla ilgili yorumlarımızın yanlış, kendisinin yaptığı yorumların ise doğru olduğunu ispatlamaya kalkışan Martinov'un iddialarına cevap verecek değiliz. Bu teşebbüsler ciddi olmaktan o kadar uzak ki, Martinov'un kurnazlıkları o kadar belli ve mesele o kadar açık ki, bu konuya bir kere daha dönmenin ilginç bir yanı kalmamıştır. Özellikle, Engels'in **Bakuninciler işbaşında** ve Marx'ın **Merkez Komitesi'nin komünistler ligası'na mektubu** (Mart 1850) adlı broşürlerinin (45) **Proletari**'nin yazarlarından bir grup tarafından yapılmış tam bir çevirisi yayınlandığı zaman Martinov'un bütün cephe boyunca giriş-

tiği kaba ricat manevraları aklı başında her okur tarafından farkedilecektir. Ricat hareketini okurlara bütün açıklığı ile göstermek için, Martinov'un makalesinden bir pasajı buraya aktarmamız yeter:

Bu gazetenin 103. sayısında Martinov şöyle yazıyor: «**Iskra**, geçici bir hükümetin kurulmasını, ihtilâlin gelişmesinin mümkün ve doğru yollarından biri olarak kabul etmekte, [fakat] Sosyal-Demokratların, özellikle sosyalist ihtilâl için devlet mekanizmasının ilerde ele geçirilmesi amacıyla, geçici **burjuva** hükümetine katılmalarının yararını inkâr etmektedir». Başka bir deyişle, **Iskra**, ihtilâlci hükümette Hazine ve bankaları yönetmek [gibi] bir sorumluluğun kendisine verdiği bütün korkuların saçmalığını ve «hapisanelere» el atmanın imkânsızlığını şimdi kabul etmektedir. Bununla beraber, **Iskra** demokratik diktatörlükle sosyalist diktatörlüğü birbirine karıştırmaktadır. Bu ricati gizlemek için Martinov'un ortalığı bulandırması kaçınılmazdır.

Ama **Iskra**'nın kafası bulanık yazarları arasında, Martinov, birinci sınıf, tabir caizse, yetenekli bir yazar olarak sivriliyor. Meseleyi «derinleştirecem» diye büsbütün karışık hale getirerek, hemen her zaman, tutumunda yanlış olarak ne varsa hepsini iyice açığa vuran yeni formülleri «döktürmeyi» başarmaktadır. Ekonomizm zamanında Plehanov'u nasıl «derinleştirdiğini» ve «patronlar ve hükümete karşı ekonomik mücadele» formülünü imal ettiğini hatırlayınız. Ekonomistlerin yazıları arasında bu eğilimin yanıldıklarını daha yerinde dile getiren bir deyim

bulmak zordur. Bugün de durum aynı. Martinov, yeni-**Iskra**'da gayretle çalışıyor ve her ağzını açtığında yeni-**Iskra**'nın yanılgılarını değerlendirmemize yarayan yeni ve mükemmel belgeler sunuyor. Şimdi de bu gazetenin 102. sayısında Lenin'in «ihtilâl ve diktatörlük kavramlarını hissettirmeden birbirinin yerine kullandığını» söylüyor (s. 3, sütun 2).

Yeni-**Iskra**'cıların bize yönelttikleri bütün suçlamaları buna indirgemek mümkün. Ve bunu formüle ettiği için Martinov'a büyük bir şükran borçluyuz! Baş suçlamasını bu eşkilde formüle etmekle, yeni-**Iskra**'nın ideolojisine karşı mücadelede, bize paha biçilmez bir hizmette bulunmaktadır! Gerçekten biz, **Iskra** yazı kurulundan, Martinov'u proletaryaya karşı hücumları «derinleştirmekle» ve **Proletari**'nin tutumunu «salt ilkeler açısından» eleştirmekle görevlendirerek üzerimizde daha sık salmasını rica etmeliydik. Çünkü Martinov, ilkeleri derinleştirmeye çaba gösterdiği ölçüde başarısı azalıyor, yeni-**Iskra**'nın düşüncesizliklerini (yanılgılarını) açığa vurduğu ölçüde kendisi ve dostları üzerinde **reductio absurd**um'un yararlı pedagojik etkilerini sağlamış oluyor. (Yeni-**Iskra**'nın ilkelerinin abese indirgemiş oluyor.)

Vperiod ve **Proletari**, ihtilâl ve diktatörlük kavramlarını birbirinin yerine kullanıyormuş. **Iskra** böyle bir «değişikliğe» razı değil. İşte pek saygıdeğer Martinov yoldaş! farkında olmadan büyük bir gerçeği ifade etmiş oldunuz. **Iskra**'nın ihtilâlin peşinde sürüklendiği, **Osvobojdenie**'ninkine benzer görevleri tanımlamaya kalkıştığı, **Vpe-**

riod ile **Proletari**'nin ise demokratik ihtilâle kılavuzluk eden şiarlar attıkları yolunda iddiamızı yeni formülle doğruladınız.

Bunu kavramıyor musunuz Martinov yoldaş? Meselenin öneminden dolayı bunu size bütün derinliğiyle açıklamak zahmetine katlanacağız.

Demokratik ihtilâlin burjuva karakteri, başka şeylerin yanısıra, özel mülkiyeti ve meta üretimini tam olarak kabul eden ve bu sınırların dışına çıkamayan çeşitli sınıfların, çeşitli grup ve sosyal çevrelerin, olayların zoruyla, otokrasinin ve bir bütün olarak feodal düzenin işe yaramazlığını kabul etmeleri ve hürriyet talebine katılmaları gerçeğinde ifadesini bulur. «Toplum»un gerekli kıldığı ve toprak sahipleriyle kapitalistler tarafından bir sürü kelimeyle (yalnız kelimelerle!) savunulan bu hürriyetin burjuva karakteri, gittikçe daha açık seçik belirmektedir. İşçilerin hürriyet uğruna mücadelesi ile burjuvaların aynı uğurda mücadelesi arasındaki fark, ve proleter demokrasisi ile liberal demokrasi arasındaki fark gittikçe daha göze çarpmaktadır. İşçi sınıfı ve onun bilinçli temsilcileri, bu mücadeleyi sonuna kadar vardırmaktan korkmaksızın ve hatta demokratik ihtilâlin en son sınırlarının çok ötesine geçmeyi özleyerek ilerliyorlar ve mücadeleyi ileriye doğru itiyorlar. Tutarsız ve çıkarcı burjuvazi ise özgürlük şiarlarına sadece kısmen ve içinden pazarlıklı bir şekilde katılıyor. Hürriyete âşık burjuvaların ikiyüzlülüğünün ya da tabir caizse, burjuva dostları tarafından hürriyete karşı ihanetin başladığı sınırı (meselâ Starover'in kararındaki, ya da konferansın kararındaki türden bir sınırı) özel bir çiz-

giyle, özel olarak düzenlenmiş «maddeler, hükümler»le saptama yolundaki bütün çabalar, ister istemez başarısızlığa uğrayacaktır, çünkü iki taraf arasında kalmış olan (otokrasiyle proletarya arasında kalmış olan) burjuvazi, kendisini bazen biraz daha sola, bazen de biraz daha sağa kaydırarak her zaman pazarlıklara, uzlaşmalara girişip tutumlarını ve şiarlarını binbir şekilde ve binbir yolla değiştirebilir. Proleter demokrasisinin görevi, bu çeşit ölü doğmuş «hükümler» icadetmek değildir; onun görevi, gelişme süresince, siyasî durumu bıkıp usanmadan eleştirmek ve burjuvazinin her gün yenilenen ve önceden kestirilemeyen tutarsızlıklarının ve ihanetlerinin içyüzünü göstermektir.

İllegal yayınlarda Bay Struve'nin siyasî gösterilerinin hikâyesini, sosyal-demokratların ona karşı açtıkları savaşın hikâyesini hatırlarsanız proleter demokrasisinin savunucusu bir Sosyal-Demokrasinin, bu görevin nasıl üstesinden geldiğini daha iyi anlamış olacaksınız. Bay Struve, tamamen Çipov'un nabzına göre bir şiarı formüle etmekle işe başladı: «haklar ve yetkili Zemstvo» (**Zarya**'daki «Zemstvo'lara zulmedenler ve liberalizmin Annibal'leri» (45 a) başlıklı yazıma bakınız). Sosyal-Demokrasi, bu tutumu yerdi ve onu açıkça meşrutiyetçi bir programa itti. Bu «iteklemeler», ihtilâl olaylarının bu kadar çabuk gelişmesi yüzünden etkilerini gösterdikten sonra, genel olarak bir anayasayla yetinmemek ve mutlaka eşit, tek dereceli ve gizli genel oy'u sağlamak şeklindeki bir demokratizme yöneldi. «Otokrasinin» bu mevzilerini de «zaptettikten» sonra

(ve genel oy'a dayanan **hürriyet** âşıkları tarafından kabul edildikten sonra) iki meclis sisteminin ikiyüzlülüğünü **ve Osvobojdenie Birliği**'nin genel oy'u eksik kabul etmesinin, monarşiye bağlılıklarının açığa vurduğu bezirgân demokratizmlerinin, başka bir deyişle, **Osvobojdenie**'nin bu para babalarının büyük Rus ihtilâline ihanetlerinin içyüzünü ortaya sererek mücadelemize devam ettik.

Nihayet otokrasinin inatçılığı, iç savaşın dev ilerlemeleri monarşistlerin Rusya'yı çaresiz bir duruma sokmaları, en dargörüşlü kimseleri bile etkilemeye başladı. İhtilâl, bir **gerçek** olmaktaydı. Bunu anlıyabilmek için artık ihtilâlci olmanın gereği yoktu. Otokratik hükümet herkesin gözü önünde parçalanıyordu ve parçalanmaya devam ediyordu. Bir liberalin (Bay Gredeskul) legal yayında haklı olarak belirttiği gibi, ülkede, bu hükümete karşı başkaldırma durumu meydana gelmişti.

Görünüşteki gücüne rağmen otokrasinin güçsüzlüğü ortaya çıktı, ihtilâl olayları, durduğu yerde çürümekte olan bu asalak organizmayı saf dışı etmeye başlamışlardı. Eylemlerini (ya da daha doğrusu siyasî pazarlıklarını), fiilen gerçekleşmiş olan belirli ilişkilere dayandırmak zorunda kalan burjuva liberaller, nihayet ihtilâli **tanımak gereğini duydular**. İhtilâlci oldukları için değil, ihtilâlci olmamalarına rağmen bunu yaptılar. Onlar, bunu, ihtilâlin başarısından **öfkeye** kapılıp pazarlığa yanaşmıyan ve **ölüm kalım savaşı** isteyen otokrasiyi ihtilâlcilikle suçlayarak, mecbur kaldıkları için yaptılar. Anadan doğma düzen-

baz oldukları için, hem ihtilâle lânet ediyorlar, hem de şartlar onları zorladığı için, ve başka çare kalmadığı için ihtillâ alanında yerlerini alıyorlar.

Son derece eğitici ve son derece komik bir manzara karşısındayız. Burjuva liberalizminin dönekleri, ihtilâlcilik cübbesine bürünmek çabasındadırlar. **Osvobojdenie**'nin liberalleri —**risum teneatis, amici!** (sakın gülmeyin dostlar!)— ihtilâl adına konuşmaya başlıyorlar! Bizi «ihtilâlden korkmadıklarına» inandırmağa kalkışıyorlar. (**Osvobojdenie**'nin 72. sayısında) Bay Struve «ihtilâlin başına geçmek» niyetinde olduklarını bildiriyor!!!

Olağanüstü anlam taşıyan bu **gelişme**, burjuva liberalizminin ilerlemesinden çok, varlığını mücadeleyle kabul ettirmiş olan ihtilâlci hareketin gerçek büyük başarısının kanıtıdır. Otokrasi o kadar sarsılmıştır ki, ihtilâlden yana çıkmanın daha akıllıca bir davranış olduğunu anlamıştır. Ama öte yandan, hareketin yeni ve daha yüksek bir safhaya geçtiğini gösteren bu olgu, bize yeni ve daha yüksek görevler de yüklemektedir. Şu ya da bu burjuva ideologun kişisel namusluluğu ne olursa olsun, ihtilâlin burjuvazi tarafından tanınması içten bir davranış olamaz. Burjuvazi, hareketin bu yüksek safhasına kendi bencilliğini ve **tutarsızlığını**, kendi pazarlıklarını ve gerici küçük oyunlarını getirmeden edemez. Şimdi biz, ihtilâlin gelecekteki **somut** görevlerini, programımız ve bu programın gelişmesi adına **başka şekilde** formüle etmek zorundayız. Dün yeterli olan **bugün artık yetersizdir**. İhtilâlin tanınması talebini, ile-

rici demokrasinin şiarı yapmak dün belki yetiyordu. Bugün bu azdır. İhtilâl Bay Struve'ye bile kendini kabul ettirmiştir. İlerici sınıf, şimdi artık bu ihtilâlin hemen önündeki acil görevlerin **muhtevasını** tam ve doğru olarak tayin etmelidir. İhtilâli kabul eden Struve'ler eski nakaratı, barışçı bir çözüm imkânını, **Osvobojdenie**'ci liberal bayların **Çar Nikola tarafından** iktidara getirilmeleri nakaratını yeniden söylüyorlar. **Osvobojdenie**'ci bu baylar, daha tehlikesizce kundaklamak ve ona ihanet etmek için kabul ediyorlar. Şimdi bize düşen görev, proletaryaya ve bütün halka «ihtilâl» şiarının yetersizliğini göstermek, ihtilâlin **muhtevasını** açıkça, hiç bir şüpheye meydan bırakmıyacak şekilde, mantıklı ve sağlam şekilde tanımlamanın zaruretini anlatmaktır.

Kelimenin kötüye kullanılması, siyasette en çok başvurulan yollardan biridir. Meselâ, İngiliz burjuva liberalizminin taraftarları, «sosyalist» olduklarını sık sık tekrarladılar: we are all socialist now» (Şimdi biz hepimiz sosyalistiz, diyor Harcourt). Aynı şey Bismarch taraftarları ve Papa XIII. Leon'un dostları için de varittir. «İhtilâl» kelimesi de çoğu zaman kötüye kullanılır, zaten hareket belli bir gelişme safhasına varınca bu durum kaçınılmaz olur. Bay Struve, ihtilâl adına konuşmaya başlayınca ister istemez Thiers'i düşündük. Şubat ihtilâlinden birkaç gün önce, burjuvazinin siyasî kokuşmuşluğunun bu en tipik temsilcisi, bu eciş bücüş adam, halk ayaklanmasının patlak vereceğinin kokusunu almıştı. Ve bundan dolayı da, parlamento kürsüsünden, **ihtilâl taraftarı olduğunu** ilân ediverdi. [Marx'ın

Fransa'da İç Savaş adlı kitabına bakınız(47)]. Osvobojdenie'nin ihtilâlci partiye katılmasının siyasî anlamı, Thiers'in **ihtilâl taraftarı olduğunu** ilân etmesinden hiç de farklı değildir. Rus Thiers'ler ihtilâl partisi taraftarı olduklarını söylemeye başlayınca, bu, ihtilâl şiarının yetersiz olduğunu, hiçbir şeyi dile getirmediğini, hiçbir görevi tanımladığını gösterir, çünkü ihtilâl bir olup bittidir [artık] ve çeşitli unsurlar ihtilâlci kesilirler.

Gerçekte, marksist açıdan ihtilâl ne demektir? İhtilâl, belirli bir anda, kendini yeni üretim ilişkilerine uyduramayınca iflâsa mahkûm eski siyasî üstyapının şiddet yoluyla yıkılmasıdır. Bir yandan, otokrasi ile Rusya'nın kapitalist rejimi, öte yandan, onun burjuva demokratik gelişiminin bütün ihtiyaçları arasındaki antagonizma, bugün bir iflâsa yol açmıştır ve bu antagonizma sunî bir şekilde devam ettirildiği için bu iflâs daha da kaçınılmaz hale gelmiştir. Üstyapı her yanından çatırdıyor, çökmek üzere. Halkın kendisi, çeşitli sınıfların temsilcilerinin ve çeşitli gruplarının aracılığı ile yeni bir üstyapı kurmak zorunda. Gelişmenin belli bir anında, eski üst yapının hükmünü yitirdiğini herkes apaçık görüyor.

İhtilâl herkes tarafından tanınıyor. Ve şimdi sözkonusu olan şey, **özellikle**, yeni üstyapıyı kurması gereken **sınıfları** ve bu üstyapının **nasıl** kurulması gerektiğini tanımlamaktır. Bu tanımlan-

madıkça (bilinmedikçe), ihtilâlci şiarın, şu anda hiçbir anlamı yoktur, çünkü otokrasinin güçsüzlüğü **büyük-düklerin** ve **Moskovskiye Viedomish'**lerin (48) bile «ihtilâlci» olmalarına yol açmaktadır. Bu tanımlama yapılmadıkça, öncü işçi sınıfın ilerici demokratik hedefleri söz konusu olamaz. Ve bu tanımlama, proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğü şiarıdır. Bu şiar, hem yeni sosyal yapının «yeni kurucularının dayanacağı ve dayanmak zorunda olduğu sınıfları, onun mahiyetini (sosyalist diktatörlükten farklı «demokratik diktatörlük») hem de bu üst yapıyı kurmanın yollarını (diktatörlüğü, yani, kuvvete dayanan her direnci, halkın ihtilâlci sınıflarını silâhlandırarak, kuvvet yoluyla ezmek) açıklığa kavuşturmaktadır. Bugün ihtilâlci demokratik diktatörlük şiarını, ihtilâlci silâhlanma, ihtilâlci hükümet, ihtilâlci köylü komiteleri şiarını kabul etmeyen, ihtilâlin görevlerinden hiçbir şey anlamıyordur, günümüzün gerektirdiği yeni daha büyük görevleri tayin edemiyordur, ya da halkı aldatıyordur, «ihtilâl» şiarını kötüye kullanarak ihtilâle ihanet ediyordur.

Birinci durum, Martinov yoldaşı ve dostlarını, ikincisi ise Struve'yi ve Zemstvoların «demokratik meşrutiyetci» partisinin tümünün içinde bulunduğu durumdur.

Martinov yoldaş o kadar zeki, o kadar kurnaz ki, bizi özellikle, ihtilâlin gelişmesi, ihtilâlin görevlerini diktatörlük şiarıyle belirlemek gerektiği anda, ihtilâl ve diktatörlük kavramlarını

birbirinin yerine kullanmakla suçluyor. Martinov yoldaş, gerçekte, gene en son basamakta dinelip durduğu için gene geride kalmak, **Osvobojdenie**'nin **seviyesine düşmek** şanssızlığına uğradı. Çünkü bugün, «ihtilâli» lâfta kabul edip, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatölüğünü (yani gerçek ihtilâli reddetmek) özellikle Osvobojdenie'nin politikasına, yani liberal monarşist burjuvazinin çıkarlarına uygun düşmektedir. Liberal burjuvazi, Struve'nin ağzından şimdi de ihtilâl lehinde konuşuyor. Bilinçli proletarya ise, ihtilâlci Sosyal Demokratların ağzından proletaryanın diktatörlüğünü dile getiriyor. Bu arada yeni-**Iskra**'nın akıldanesi tartışmaya karışıp ihtilâl ve diktatörlük kavramlarını birbirinin «yerine kullanmaya» kalkışmayınız diye bağırıyor. Gerçekten de, yeni-**Iskra** taraftarlarının, yanlış tutumlarından dolayı boyuna **Osvobojdenie**'nin peşinden sürükleniyorlar.

Osvobojdenie liberallerinin (Sosyal-Demokrasinin cesaret verici «iteklemelerinden» de az çok yararlanarak) demokrasinin kabul edilmesine götüren merdivenin basamaklarını birer birer tırmandıklarını göstermiş bulunuyoruz. Kendileriyle tartışmamızın ilk konusu şu idi: Çipov'culuk mu (Hukuk ve yetkili bir Zemstvo'luk), yoksa meşrutiyetçilik mi? Bundan sonraki konu şu

idi: Sınırlı seçim hakkı mı, yoksa genel oy'la seçim mi? Ve sonra da ihtilâlin tanınması mı, yoksa otokrasiyle pazarlık ve uzlaşmalar mı? Ve nihayet şimdi de tartışma konusu şudur: Proletarya ile köylülüğün diktatörlüğü olmaksızın ihtilâlin tanınması mı, yoksa demokratik ihtilâlde bu sınıfların diktatörlüğünün tanınması mı? **Osvobojdenie** liberallerinin (ha bugünküler olmuş, ha burjuva demokrasisinin solundaki halefleri olmuş hiç önemli değil) basamaklardan yavaş yavaş çıkmaları ve zamanla (belki de Martinov yoldaşın kendisi de bir basamak daha yukarı çıktığı zaman) diktatörlük şiarını kabul etmeleri mümkün ve muhtemeldir. Eğer rus ihtilâli başarılarını devam ettirir ve kesin zafere ulaşırsa, bunun böyle olması kaçınılmazdır. O zaman, Sosyal-Demokrasi'nin tutumu ne olacaktır. Bugünkü ihtilâlin tam zaferi, demokratik ihtilâlin sonucunu ve sosyalist ihtilâl uğruna enerjik bir mücadelenin başlangıcını belirleyecektir. Bugünkü köylülüğjn taleplerinin gerçekleşmesi, irticaın tamamen ezilmesi, demokratik cumhuriyetin kurulması, burjuvazinin ve belki de küçük burjuvazinin ihtilâlciliğinin sonu ve proletaryanın sosyalizm için gerçek mücadelesinin başlangıcı olacaktır. Demokratik ihtilâl ne kadar tam olursa, bu yeni mücadele o kadar geniş kapsamlı, o kadar açık seçik- ve tutarlı (kararlı) olacaktır. Demokratik diktatörlük şiarı, bugünkü ihtilâlin tarihî niteliğini ve ye-

ni düzenin alanı üzerinde işçi sınıfının her türlü baskı ve sömürüden tam kurtuluşu için yeni bir mücadelenin zaruretini dile getirmektedir. Başka bir deyişle, demokratik burjuvazi, küçük burjuvazi bir basamak daha çıkınca, bu, sadece ihtilâle değil, bir olup bitti haline gelen ihtilâlin tam zaferi [niteliğine] bürününce, işte o zaman (belki de müstakbel Martinov'ları kışkırtmak bahasına) demokratik diktatörlük şiarı yerine, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü şiarını, yani tam sosyalist ihtilâl şiarını koyacağız.

III. BURJUVAZİ [TARAFINDAN] ALELADE BİR ŞEKİLDE ANLAŞILAN DİKTATÖRLÜK VE MARX'IN DİKTATÖRLÜK HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Marx'ın 1848'de **Die Neue Rheinische Zeitun**'da çıkan makalelerini kitap halinde yayınlayan Mehring (49), bu makalelere eklediği dipnotlarında **Die Neue Rheinische Zeitung**'un «demokrasiyi gerçekleştirmenin tek yolu doğrudan doğruya diktatörlüğün kurulmasıdır» (**Marx, Nachlass**, cilt III, s. 53) [diye yazdığı için] burjuva basını tarafından eleştirildiğini anlatır. Alelade burjuva anlayışına göre, diktatörlük ve demokrasi kavramları birbiriyle bağdaşmaz. Sınıf mücadelesi teorisini anlamayan, siyaset alanında burjuvazinin çeşitli grupları ve klikleri arasındaki usanç verici tartışmaları görmeye alışmış olan burjuvazi, diktatörlükten, demokrasinin [sağladığı] bütün hürriyetlerin ve bütün teminatların ortadan kaldırılmasını, keyfî yönetimi ve diktatörün şahsi çıkarı için iktidarın kötüye kul-

lanılmasını anlamaktadır. Gerçekte, burjuvazinin bu alelade diktatörlük anlayışı, yeni **Iskra**'da açtığı «yeni kampanyasını» **Vperiod**'un ve **Proletari**'nin diktatörlük eğilimi, «şansını denemenin Lenin'de bir saplantı haline gelmesinin sonucudur» diye sona erdiren bizim Martinov'un yazılarında da görülmektedir (**Iskra**, sayı 103, s. 3, sütun 2). Bir sınıfın diktatörlüğü ile bir ferdin diktatörlüğü ve demokratik diktatörlüğün görevleri ile sosyalist diktatörlüğün görevleri arasındaki farkı Martynov'a açıklamak için **Neu Rheinische Zeitung**'un görüşleri üzerinde durmamız herhalde faydasız olmayacaktır.

> «14 Eylül 1848 tarihli **Neu Rheinische Zeitung**, her geçici Devlet teşkilâtı, ihtilâlden sonra diktatörlüğü [hem de] enerjik bir diktatörlüğü gerektirir diye yazıyordu. (18 Mart 1848'den sonra başbakan olan) Camphausen'i diktatörce davranmadığı, eski kurumların kalıntılarını derhal tasviye etmediği için daha baştan beri yermiştik. ve bay Camphausen anayasa üzerine hayaller kurarken, yenilgiye uğramış olan parti (yani irticaın partisi) bürokrasi ve ordu içindeki durumunu kuvvetlendiriyor ve yer yer tekrar mücadeleye başlamayı göze alıyordu» (50).

Mehring, haklı olarak, bu sözler **Neu Rheinische Zeitung**'da Camphausen hükümeti hakkında uzun makaleler halinde geliştirilmiş olan tezi kısaca özetlemektedir diyor. Şu halde, Marx'ın bu sözleri bize ne anlatmaktadır? Geçici ihtilâlci hükümetin diktatörce hareket etmesi gerektiğini (diktatörlük şiarından son derece ürken **Iskra**'nın hiçbir zaman anlayamadığı tezdir bu);

bu diktatörlüğün görevinin eski kurumların kalıntılarını tasviye etmek olduğunu (P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nin karşı-ihtilâlle mücadele hakkındaki kararında bütün açıklığı ile belirtilen ve yukarda da gösterdiğimiz gibi, Konferans'ın kararında sükûtla geçiştirilen şey), ve nihayet, bu sözlerden, ihtilâl ve iç-savaş döneminde «anayasa üzerine hayaller kuran» burjuva demokratları Marx'ın acı acı eleştirdiği anlaşılmaktadır. Bu satırların hakiki anlamını **Neue Rheinische Zeitung**'un 6 Haziran 1848 tarihli sayısındaki makale ortaya koymaktadır. Mark,

> «Kurucu bir millî meclis, her şeyden önce aktif bir meclis, ihtilâlci bakımdan aktif bir meclis olmalıdır. Oysa Frankfurt meclisi parlamentoculuk oynarken hükümet [bildiği gibi] hareket ediyor. Bu bilgiç meclisin derin derin düşündükten sonra, gündemlerin ve anayasaların en iyisini hazırlamış olduğunu kabul etsek [bile] Alman hükümeti, bu arada, gündeme süngüyü dayadığı takdirde gündemlerin ve anayasaların en iyisi neye yarar?» (51).

Diktatörlük şiarının anlamı işte budur. Buna bakarak, «kurucu meclisin teşkil edilmesi kararını» kesin zafer diye nitelendiren ya da «[sosyal demokrasiyi] en uç ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalmaya davet eden»l kararlar karşısında Mark'ın nasıl bir tutum almış olduğunu tahmin edebiliriz.

Halkların hayatî meseleleri ancak kuvvete başvurularak halledilir. Gerici sınıflar ilkin kuvvete, iç savaşa başvurmayı, «gündeme süngü-

yü dayamaya» alışıktırlar. 9 Ocaktan beri rus aristokrasisinin her yerde ve her zaman sistemli bir şekilde yaptığı ve yapmaya devam ettiği şeydir bu. Böyle bir durum hasıl olduğu, süngü gerçekten siyasî gündemin başında yer aldığı, ayaklanma zarurî ve kaçınılmaz bir hale geldiği andan itibaren, parlamentoculuk oyunu, burjuvazinin ihtilâle ihanetini ve burjuvazinin ihtilâlden yüzçevirmesini gizlemekten başka bir şeye yaramaz. İşte tam bu sıradadır ki, hakikaten ihtilâlci olan sınıf diktatörlük şiarını ortaya atmalıdır.

Bu diktatörlüğün görevleri hakkında Marx, **Neue Rheinische Zeitung**'da şöyle yazıyordu :

> «Millî meclis meşruiyetini kaybetmiş hükümetlerin gerici teşebbüslerine karşı diktatörce davranmış olsaydı halkoyunda öylesine bir güç sağlayacaktı ki kendisine çevrilmiş bütün silâhlar geri tepecekti... Oysa bu Meclis, alman halkını peşinden sürükleyeceğine ya da Alman halkının peşinden gideceğine onu can sıkıcı nutuklarla yormaktadır» (52).

Marx'a göre, «millî Meclis'in, Almanya'daki mevcut düzen içinde halkın hakimiyeti prensibine karşı olan herşeyi tasviye etmesi» ve sonra da «üzerinde bulunduğu ihtilâl alanını sağlamlaştırması ve halkın ihtilâl yoluyla elde edilmiş hakimiyetini bütün saldırılardan koruması» (53) gerekirdi.

Bundan dolayı, Marx'ın 1848'de ihtilâlci hükümete ya da diktatörlüğe yüklediği görevler her şeyden önce, demokratik ihtilâli [yani], aksi-

inkılâba karşı savunma tedbirlerinin [alınmasını] ve halkın hakimiyetine aykırı her şeyin fiilen tasviyesini gerektiriyordu. İhtilâlci demokratik diktatörlükten başka bir şey değildir bu.

Devam edelim. Marx'a göre, bu görevi (halkın hakimiyeti prensibinin sonuna kadar uygulanması ve karşı-ihtilâlci saldırıların püskürtülmesi) hangi sınıflar tarafından yerine getirilebilirdi ve yerine getirilmesi gerekirdi? Marx, «halk»tan söz ediyor. Ama Marx'ın, «halk», [bölünmez bir bütündür], halkın içinde sınıf mücadelesi yoktur şeklindeki küçük burjuva kuruntularıyla amansızca mücadele ettiğini biliyoruz. Marx, «halk» kelimesini kullanırken, sınıf farklarını örtbas etmiyor, [aksine] ihtilâli sonuna kadar götürebilecek belirli unsurları bu deyimle ifade ediyordu.

Neue Rheinische Zeitung, Berlin proletaryasının 18 Marttaki zaferinden sonra ihtilâl çifte bir sonuç verdi diye yazıyordu :

> «Bir yandan, halkın silâhlanması, teşkilâtlanması, teşkilâtlanma hürriyeti, halkın hakimiyetini fiilen elde etmesi; öte yandan, monarşinin ve Camphausen - Hansemann hükümetinin yani, büyük burjuvazinin temsilcilerinden meydana gelen bir hükümetin iş başında kalması. Böylece, ihtilâl, mutlaka bir bölünmeye yol açacak olan iki ayrı sonuç verdi: halk galip geldi, tam anlamıyla demokratik hürriyetler elde etti; fakat iktidar halka değil, büyük burjuvaziye geçti. Kısacası, ihtilâl sonuna kadar götürülemedi. Halk, kabineyi kurma işini büyük burjuvazinin temsilcilerine bıraktı, büyük burjuvazinin bu temsilcileri

de eski prusya asillerine ve bürokrasisine bir ittifak kurmayı teklif ederek, niyetlerini hemen açığa vurdular. Arnim, Canitz v Schwerin hükümete (kabineye) dahil oldular.

Başından beri karşı-ihtilâlci olan büyük burjuvazi, halktan yani, işçilerden ve demokratik burjuvaziden korktuğu için irtica ile bir saldırı ve savunma ittifakı kurdu (altını biz çizdik) (54).

Demek ki, sadece «kurucu meclisi teşkil etme kararı» değil, bu meclisin fiilen toplantıya çağrılması da ihtilâlin kesin zaferi için yeterli değildir. Silâhlı mücadelede [elde edilen] kısmî bir zaferden sonra bile (Berlin işçilerinin [askerî] birliklere karşı sağladıkları zafer) tamamlanmamış bir ihtilâl, «sonuna kadar götürülmemiş» bir ihtilâl [yapılması] mümkündür. O halde ihtilâlin tamamlanması neye bağlıdır? Fiilî hakimiyetin kimin eline geçeceğine, Petrunkeviç'lerin ve Rodiveç'lerin yani, Camphausen'lerin ve Hansemann'ların eline ya da halkın yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline geçmesine bağlıdır. Birinci durumda, iktidara burjuvazi geçecek, proletarya da «eleştirme hürriyetine», en uç ihtilâlci muhalefet partisi olarak kalma» hürriyetine sahip olacaktır. Zaferden hemen sonra burjuvazi, irtica ile bir ittifak kuracaktır (meselâ, Petersburg işçileri sokak savaşında askerî birliklere karşı sadece kısmî bir zafer elde ettiği ve hükümeti kurma işini bay Petrunkeviç ve hempalarına bıraktığı takdirde Rusya'da bu sonuç kaçınılmaz hale gelecektir). İkinci durumda, ihtilâlci demokratik diktatörlük yani ihtilâlin tam zaferi mümkün olacaktır.

İşçilerle birlikte demokratik burjuvaziyi de «halk» kavramına dahil ederek bunu büyük burjuvazi [kavramının karşıtı olarak] kullanan Marx'ın «demokratik burjuvaziden» **(demokratische Burgerschaft)** ne anladığını daha kesin bir şekilde belirlemeliyiz.

29 Temmuz 1848 tarihli **Neue Rheinische Zeitung**'da çıkan bir makaleden alınan aşağıdaki pasaj bu soruyu açıkça cevaplandırmaktadır:

> «... 1848 Alman ihtilâli 1789 Fransız ihtilâlinin sadece gülünç bir taklidir.
>
> 4 Ağustos 1789'da yani Bastille'in zaptından üç hafta sonra Fransız halkı, bütün feodal mükellefiyetlere bir gün içinde son verdi.
>
> 11 Temmuz 1848'de yani Mart barikatlarından dört ay sonra Alman halkı feodal mükellefiyetler altına girdi. **Teste Gierke cum Hansemanno** (54a).
>
> 1789'un Fransız burjuvazisi, müttefiki köylüleri bir an bile terketmedi. Hakimiyetinin köylerde feodalitenin kaldırılmasına, toprak sahibi hür bir köylü sınıfı (grundbesitzenden) yaratılmasına dayandığını biliyordu. 1848'in Alman burjuvazisi [ise] en tabii müttefiki olan ve canından aziz bildiği köylülere, kendisini asiller karşısında güçlü hale getren köylülere hanet etmiştir.

Pek öğretici olan bu metinden dört kez ortaya çıkmaktadır: 1) Tamamlanmamış alman ihtilâli, tamamlanmış Fransız ihtilâlinden, sadece genellikle demokrasiye ihanet etmiş olması bakımından değil, özellikle köylülüğe de ihanet etmiş olması bakımından farklıdır. 2) Demokratik

bir ihtilâlin tam olarak gerçekleşmesinin temeli (şartı) bir hür köylüler sınıfının yaratılmasıdır. 3) Bu sınıfın yaratılması, feodal mükellefiyetlerin ortadan kaldırılması, feodalitenin yıkılması [demektir]; ama bu, henüz sosyalist bir devrim [demek] değildir. 4) Köylüler burjuvazinin yani, köylüler olmazsa irtica karşısında güçsiz duruma düşen demokratik burjuvazinin «en tabii müttefikidirler»

Bütün bu tezler, somut millî özelliklerimize uygun olarak değiştirilir ve feodalite yerine toprak köleliği denirse, 1905 Rusyasına tastamam uygulanır. Marx'ın açıkladığı alman tecrübesi, ihtilâlin kesin bir zaferle sonuçlanmasını [sağlayacak] tek şiarın, proletarya ile köylülüğün ihtilâlci demokratik diktatörlüğü şiarı olduğunu [hiçbir şüpheye yer bırakmıyacak şekilde] bize öğretmektedir.

NOTLAR

(1) **Demokratik İhtilâl'de Sosyal - Demokrasi'nin İki Taktiği** Lenin tarafından Cenevre'de 1905'de yazıldı. 1905 temmuzu sonunda Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin Merkez Komitesinin yayınları arasında Cenevre'de yayımlandı.

(1a) «Prens Potemkin» zırhlısı (2) isyanı. (Lenin'in 1907 basımındaki notu).

(2) Potemkin zırhlısında 27 haziran 1905'de patlak veren isyan.

(3) **Proletari,** Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin illegal merkez organı. Parti'nin III. Kongresi'nin kararıyla kurulmuştur. Lenin'i merkez organın baş yazarlığına getirdi. **Proletari,** Cenevre'de 27 mayıs 1905'den 25 kasım 1905'e kadar yani topu topu yirmi altı sayı çıktı. **Proletari,** eski Leninci çizgisini devam ettirdi.

(4) **İhtilâlci - Sosyalistler,** 1901 yılı sonunda ve 1902 başında, çeşitli grupların ve popülist çevrelerin («İhtilâlci-Sosyalistler Birliği» nin) kurdukları Rus küçük-burjuva partisi.

(5) **Osvobojdenie (Kurtuluş)**, yabancı ülkelerde iki ayda bir yayınlanan dergi. Başlıca yazarı P. Struve. Rus liberal burjuvazisinin organı, ılımlı monarşist liberalizmin görüşlerini savundu.

(6) Menşevik yeni-**Iskra**, P.O.S.D.R.'nin II. Kongresinden sonra menşevikler Plehonov'un yardımıyla **Iskra**'yı ele geçirdiler. 52. sayıdan itibaren **Iskra**, menşeviklerin gazetesi oldu. Ekim 1905'e kadar yayınlandı.

(6a) P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'ne sadece bolşevikler katıldı (Mayıs 1905). Cenevre'deki konferansa (aynı dönemde) sadece menşevikler katıldı; biz, bu broşürde onlara, çoğu zaman, «yeni-**Iskra**'cılar» (yeni-**Iskra**'nın taraftarları) diyoruz, çünkü **Iskra**'yı yayınlamaya devam etmekle, o zamanki siyasî dostları Troçki'nin ağzından eski **Iskra** ile yeni-**Iskra** arasında bir uçurum olduğunu dile getirdiler (1907 basımına Lenin'in notu).

(7) **Buligin Komisyonu**, Çarın buyruğu üzerine 3 mart 1905'de kuruldu. Başkanlığa, iç işleri bakanı Buligin getirildi. Toprak ağalarını ve mürteci asillerin temsilcilerinden oluşuyordu.

(8) **Demokrat Meşrutiyetçi Parti :** Rus liberal burjuvazisinin başlıca partisi. Ekim 1905'de kuruldu.

(9) **Milerandizm**, adını Fransız reformist sosyalisti Millerand'dan alan oportünist eğilim, Millerand 1899'da gerici bir burjuva hükü-

metine bakan olmuş ve Paris Komünü Celladı General Gallifet ile birlikte çalışmıştır.

(9a) Okur, bu broşürün 400, 403, 407, 431 ve 433. sayfalarında aktarılan kısımlardan bu kararın tam metnini çıkarabilir (1907 basımına, Lenin'in notu).

(10) 9 Ocak 1905 olayları kastediliyor. O gün, Çarın emriyle, askerler, kışlık saraya doğru sessiz yürüyüş yapan Petersburglu işçilerin üzerine ateş açmıştı. Bu iğrenç katliam bütün Rusya'da kitle grevlerine ve gösterilere yol açmıştı. «Kahrolsun Otokrasi» şiarı dillerden düşmedi. 1905-1907 ihtilâlinin başlangıcı bu olaydı.

(11) **Yeni Renan Gazetesi,** Kolonya'da 1 haziran 1848'den 19 mayıs 1849'a kadar yayımlandı. Yöneticileri Marx ve Engels'di.

(12) **Sosyal-Demokrat,** menşeviklerin gazetesi. Tiflis'te 1905 nisan - kasım ayları arasında yayımlandı.

(13) **Zemski Sobor,** Rusya'da 16. yüzyıldan 17. yüzyılın ortasına kadar birçok kere toplanan mezheplerin temsilcilerinden oluşan kurul.

(13a) Parti'nin, ihtilâl arifesinde, hükümetin taktiği konusundaki tutumuyla ilgili kararın metni şöyledir :
«İçinde bulunduğumuz ihtilâl döneminde, yerinde kalmak amacıyla hareket eden hükümetin, esas itibariyle, proletaryanın bilinçli unsurlarına yönelmiş mutad baskı ted-

birlerini artırdığını ve 1) tavizlerle ve reform vaadleriyle, işçi sınıfını siyasî bakımdan yozlaştırmaya, ve onu böylece ihtilâlci mücadeleden saptırmaya çalıştığını; 2) gene bu amaçla, ikiyüzlü tavizler politikasına sözde-demokratik tavizler verdiğini, ve son tahlilde, **Zemski Sobor** türünden [temsilî] bir halk [Meclisi'nin] gülünç şekillerini yaratmak maksadıyla, komisyonlara ve konferanslara temsilcilerini seçmeleri için işçilere çağrıda bulunmaya kalkıştığını; 3) **Kara-Yüzler**'i (14) örgütlendirdiğini ve ihtilâle karşı, halkın sinesinde, bilinçsiz, ya da ırk ve din düşmanlıklarıyla gözleri kararmış bütün gerici unsurları harekete geçirdiğini gözönünde tutan P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi, Parti'nin bütün örgütlerini

a) Hükümetin tavizlerinin gerici bir amaç taşıdığını ortaya koymaya; propaganda ve ajitasyon eylemlerinde, bir yandan, bu tavizlerin zorla koparıldığı; öte yandan, proletaryayı tatmin edecek mahiyetteki reformlara otokrasinin razı olmasının imkânsızlığını belirtmeye,

b) Bu türden hükümet tedbirlerinin hakiki hedefi konusunda işçileri aydınlatmak amacıyla seçim kampanyasından yararlanmaya ve eşit, tek dereceli ve gizli genel oy'la seçilmiş bir kurucu meclisi, ihtilâlci yoldan toplantıya çağırmanın, proletarya için kaçınılmaz olduğunu göstermeye,

c) Sekiz saatlik iş gününün ve işçi sınıfının diğer acil taleplerinin, ihtilâlci yoldan

derhal uygulanması için proletaryayı örgütlendirmeye,

d) **Kara-Yüzler**'e ve genellikle, hükümetin yönettiği bütün gerici unsurlara karşı direnişi örgütlendirmeye çağırır (Lenin'in 1907 basımına eklediği notu).

(14) **Kara-Yüzler,** polis tarafından ihtilâlci hareketleri bastırmak için kışkırtılan ve kullanılan çete. Kara-Yüzler ihtilâlcileri öldürüyorlar, ilerici aydınlara saldırıyorlardı.

(14a) **Vperiod** dergisi, Ocak 1905'de, Cenevre'de, Parti'nin bolşevik fraksiyonunun organı olarak yayınlanmaya başladı. Ocak'tan Mayıs'a kadar 18 sayı çıktı. Mayıs'tan sonra, P.O.S.D.R.'nin III. Kongresi'nin kararı gereğince, **Vperiod**'un yerini, P.O.S.D.R.'nin merkez organı **Proletari** aldı. (Bu kongre, Londra'da Mayısda yapılmıştı; menşevikler, kendi «konferanslarını» Cenevre'de düzenledikleri için, bu Kongre'ye katılmamışlardı (1907 basımına Lenin'in notu).

(15) **Çipov,** ılımlı liberal; Zemstvo hareketinin sağ kanat liderlerinden biri. Çipov, ihtilâlci atılımı önlemek için Çar'a temsilî, istişarî bir organın bağlanmasını teklif ediyordu.

(16) **Ruskaya Starina,** aylık tarih dergisi 1870 den 1918'e kadar Rusya'da yayımlandı.

(17) **K. Marx, F. Engels, Seçme Eserler** (iki cilt), Progrès yayınları, Moskova 1965, cilt II, s. 439-442.

(17a) «İhtilâlci Sosyalistler». böyle bir partinin çekirdeğini teşkil etmekten çok, tedhişçi bir aydınlar grubu teşkil etmektedirler (Her ne kadar bu grubun objektif faaliyeti, özellikle ihtilâlci ve cumhuriyetçi burjuvazinin görevlerini gerçekleştirmekten ibaretse de).

(17b) Diğer kararların konusunu teşkil eden ve özellikle köylülerle ilgili şiarlardan bahsetmiyoruz.

(18) **Ruskaya Viedomosti,** (Rusya Haberleri), 1863'den itibaren Moskova'da Moskova Üniversitesi liberal profesörleri ve Zemstvo üyeleri tarafından yayımlanan gazete.

(19) **Sin Oteçestva,** Vatanın Evlatları, liberal eğilimli gazete. Osvobojdenie taraftarları, ve çeşitli eğilimdeki popülistler bu gazetede yazdı.

(20) **Naşa Jizn** (Hayatımız), liberal eğilimli gazete. Petersburg'da zaman zaman yayımlandı.

(21) **Naşi Dini** (Günlerimiz), liberal eğilimli gazete.

(22) **Kılıflı Adam,** Çehov'un ünlü hikâyesi.

(23) Marx ve Engels'in edebiyat konusundaki eserlerini belirtiyor.

(23a) Starover'in III. Kongre tarafından iptal edilen kararında yapmak istediği ve Konferans'ın daha başarılı olmayan kararıyla yapmaya kalkıştığı şey (24).

(24) (Potressov takma adıyla bilinen) menşevik Starover'in, P.O.S.D.R.'in II. Kongresi'nde kabul edilen ve liberallerle ilgili ilişkiler konusundaki karar, Lenin «İşçi Demokrasisi ve Burjuva Demokrasisi» adlı makalesinde de bu kararı eleştirmiştir.

(25) Tsu-Şima takımadası kıyılarında 27-28 Mayıs 1905'de meydana gelen ve rus filosunun yenilgisiyle sonuçlanan deniz savaşı.

(25a) Peki, Zemstvo üyelerinin diledikleri gibi hareket etmelerini nasıl önleyeceksiniz. Belki de «özel bir turnusol kâğıdı» kullanarak.

(25b) Şu işe bak, şu «derin taktiğe bak. Sokaklarda vuruşacak gücümüz yok ama milletvekillerini «kuvvet kullanarak» bölebiliriz. İyi dinle, Tiflisli yoldaş: yalan söylemenin de bir ölçüsü vardır, ölçüyü kaçırmamak gerek.

(26) **Parlamenter budalalık**, Marx ve Engels tarafından kullanılan bu deyime Lenin'in eserlerinde de rastlanır. Lenin bu deyimi, her şeyin parlamenter yoldan elde edileceğine inananlar için kullanır.

(26a) **Iskra**'da mı?

(26b) Çar Nikola tarafından mı?

(26c) İşte, «muhafazakârları hükümetten uzaklaştırma» taktiğinin anlamı budur.

(26d) **Fakat, tarafımızdan böylesine doğru ve bu kadar güzel düşünülmüş bir taktik karşısında imkânsız bir şey bu.**

(26e) [Yani] silâhlı proletarya ve «hükümetten uzaklaştırılmış» muhafazakârlar.

(26f) «Bay Lenin'in ve yoldaşlarının «ihtilâlciliğine» kıyasla, batı Avrupa Sosyal-Demokrasisinin, Bebel'in ve hatta Kautsky'nin ihtilâlciliği oportünizmdir; fakat çoktan yumuşamış olan bu ihtilâlciliğin temelleri de tarih tarafından baltalanıp mayınlanmıştır.» Bay Struva haddini bilmiyor. Hakkımda söylenen her şeye katlanacağımı sanmakla yanılıyor. Kendisine altından kalkamıyacağı bir soru sormam yeter. «Bebel'in ve Kautskyînin ihtilâlciliğine» nerde ve ne zaman oportünizm demişim? Milletlerarası sosyal - demokrasi içinde Bebel'in ve Kautsky'nin eğilimi ile özdeş olmayan ayrı bir eğilim yaratmayı nerde ve ne zaman iddia etmişim. Bebel ve Kautsky ile benim aramda görüş ayrılıkları ortaya çıktığı nerede ve ne zaman görülmüştür? Meselâ, Breslau'da (27) Bebel ile Kautsky arasında toprak meselesi konusunda meydana gelen görüş ayrılığı gibi ciddi bir görüş ayrılığını kastediyorum. Bay Struve bu sorularımı cevaplandırmaya çalışsın.

Okurlara diyeceğimiz şudur. Liberal burjuvazi, belli bir ülkedeki sosyal-demokratların son derece akılsız olduklarına, komşu ülkedeki yoldaşlarının [sosyal-demokratrın] ise «uslu çocuklar» olduklarına inandırmaktan ibaret usule **her zaman** ve **her yerde** başvurur. Alman burjuvazisi, Bebel ve

Kautsky'ye Fransız sosyalistlerini, bu «uslu çocukları» yüzlerce defa örnek göstermiştir. Fransız burjuvazisi, daha geçenlerde, «uslu çocuk Bebel'i» Fransız sosyalistlerine örnek gösteriyordu. Bunlar eski usuller bay Struve. Siz bu usulle ancak çocukları ve cahilleri kandırırsınız. Bütün önemli program ve taktik meselelerinde milletlerarası ihtilâlci sosyal-demokrasinin tam bir dayanışma içinde olduğu kesin bir vakıadır.

(26g) Iskra'nın 52. sayısında yayınlanan «Yapılmaması gerekli şey» başlıklı makalenin **Osvobojdenie** tarafından oportünistlerle uzlaşma zihniyetine doğru «anlamlı bir dönüm noktası» olarak hararetle karşılandığını okuyucuya hatırlatalım. Rus Sosyal-Demokratları arasındaki bölünme ile ilgili bir notta **Osvobojdenie,** Yeni-Iskra'nın tutumunu bilhassa tasvip etmiştir. Troçki'nin «Siyasî Görevlerimiz» adlı broşüründen bahseden **Osvobojdenie,** bu yazarın fikirleri ile vaktiyle **Roboçeye Diyelo'** yazarlarının - Kriçevski, Martinov ev Akimov - konuşmalarında ve yazılarında ifade edilmiş olan fikirler (**Hatırşinas bir liberal,** Vperiod basımı) arasındaki benzerliği belirtmiştir. Martynov'un «İki Diktatörlük» adlı broşürünün yayınlanmasını da sevinçle karşılamıştır (**Vperiod'un** 9. sayısındaki nota bakınız). Nihayet, Starover'in, eski Iskra'nın «Birleşmek üzere ayrılmak» konusundaki eski şiarı ile ilgili gecikmiş eleştirileri **Osvobojdenie** tarafından bilhassa tasvip görmüştür.

(27) Alman Sosyal-Demokratlarının Breslav Kongresi'nde tarım programı tartışması sı-

rasında ileri sürülen çeşitli görüşler söz konusudur.

(28) **Raboçeye Dielo** (İşçi Davası), ekonomistlerin dergisi, yabancı ülkelerdeki «Rus Sosyal - Demokratlar Birliği» nin zaman zaman yayınlanan bu derginin yayım hayatı üç yıldır.

(29) Nadejdine'nin basına verdiği ve Leninci **Iskra**'nın planını eleştiren bir demecine telmih.

(30) **Frankfurter Zeitung**, Frankfurt'da yayımlanan haftalık borsa haberleri gazetesi. 1949'da **Frankfurter Allegemeine Zeitung** adıyla, B. Almanya'daki tekellerin görüşlerinin sözcülüğünü yapmak için yeniden çıkmaya başladı.

(31) **Bernşteincilik**, marksizme düşman millerlerarası Sosyal Demokrasi akımı. Adını Alman sosyal demokratı Bernstein'den almıştır. Bernstein, marksizme liberal bir görüş açısından revizyona tabi tutmaya kalkışmıştı.

(32) Lenin'in «Sosyal-Demokrasi ve Geçici İhtilâlci Hükümet» ve «Proleter ile Köylülüğün İhtilâlci Demokratik Diktatörlüğü» adlı makaleleri söz konusudur.

(33) Lenin, Blanki'ci grup tarafından 1871'de Londra'da yayınlanan programına atıfta bulunuyor.

(33a) Kapitalizmin, hürriyet sayesinde artan ve hızlanan gelişmesi, Karşı-İhtilâl ve irtica

çarçabuk ezildiği oranda bu irade birliğine hemen son vermekte gecikmiyecektir.

(34) Alman Sosyal-Demokrasisi'nin **Erfurt Programı,** 1891 ekiminde Erfurt Kongresi'nde kabul edildi. Bu programın eleştirisi için Engels'in **1891 Sosyal-Demokrat programı tasarısının eleştirilmesine katkı** adlı yazısına ve Lenin'in **Devlet ve İhtilâl**'ine bakınız.

(35) Temmuz 1905'de Lenin **iki taktik**'in 10. bölümü için bir not yazdı. Bu not, eserin birinci basımına konmadı, ancak 1926 yılında, Lenin'in toplu eserleri arasında yayımlandı.

(36) Engels'in Turati'ye yazdığı 26 Ocak 1894 tarihli mektuba bakınız.

(36a) **Proletari**'nin 4 Haziran 1905 tarihli sayısında «Yeni bir ihtilâlci işçi birliği» başlıklı uzun bir makale yayınlanıyordu. Makalede, kendisine «Rusya Kurtuluş Birliği» diyen ve Kurucu Meclis'in silâhlı ayaklanma yoluyla toplanmasını sağlamak amacını güden yeni örgütün bildirilerinin muhtevasını özetliyor, sonra da, bu partisiz örgütlere karşı Sosyal-Demokrasi'nin tutumunu tanımlıyordu. Bu birliğin ne derece gerçek olduğunu ve ihtilâl sırasında başına ne geldiğini hiç bilmiyoruz (Lenin'in 1907 basımına notu).

(37) Lenin'in «geçici ihtilâlci hükümet hakkında» adlı makalesi.

(38) **Credo,** Ekonomistler grubu tarafından 1889 da yayımlanan manifesto. Bu manifesto, açıkça Rus «ekonomizminin» oportünizminin bütününü yansıtıyordu.

(39) **Rabaçya Misl** (İşçi Düşüncesi), ekonomistlerin 1897 ile 1902 yılları arasında yayımladıkları gazete.

(40) Marx'ın **Ekonomi Politiğin Eleştirmesine Katkı** adlı eserindeki ünlü cümle.

(40a) Struve'nın Jaures'e yazdığı ve geçenlerde **Humanité**'de Joures tarafından ve **Osvobojdenie**'nin 72. sayısında da Struve tarafından yayımlanan mektubu bu bakımdan ilginçtir.

(41) **Varlain, Louis-Eugène** (1838-1871), Fransız işçisi, 1. Enternasyonal'in ünlü kişisi. Paris Komünü'nün Merkez Komitesi üyesi oldu.

(42) **Örgütlenme kuralları,** Menşeviklerin 1905 deki konferansında kabul edilen Lenin'in «geriye doğru üçüncü adım» adlı makalesinde eleştirdiği kurallar.

(43) K. Marx, F Engels, **Seçem Eserler.** iki cilt.

(44) Almanya'da 1868'de ilerici burjuva partisinden Hirsch ve Duncker'in kurdukları reformist sendikalar. Bu sendikalar sermaye ile Emeğin bağdaşabileceğini ileri sürüyorlar ve grevleri inkâr ediyorlardı.

(45) Engels'in «Bakoninciler iş başında. İspanya'da 1873 yazındaki ayaklanma üzerine notlar» adlı makalesi Lenin'in yönetimindeki yazarlar tarafından Rusça'ya çevrilip P.O. S.D.R.'nin Merkez Komitesi tarafından Ce-

nevre'de 1905'de yayımlandı ve 1906'da Petersburk'da ikinci baskısı yapıldı.

Marx ve Engels'in birlikte yazdıkları **Merkez Komitesinin Komünistler Ligasına Mektubu**'nun Rusça çevirisi 1906'da yayımlandı.

(46) Bu cümle, **iki taktik**'in ilk baskısında yer almıyordu.

(47) K. Marx, F. Engels, **Seçme Eserler,** iki cilt. **Fransa'da İç Savaş,** Köz Yayınları.

(48) **Moskovskiye Viedomişti** [Moskova Haberleri], 1756'dan beri yayımlanan gazete. 1860 yıllarından itibaren büyük toprak sahiplerinin ve kilisenin en gerici unsurlarının görüşlerini dile getirmiştir. 1905'den itibaren de Kara-Yüzler'in başlıca organlarından biri olmuştur. 1917 ekim ihtilâlinden hemen sonra kapatılmıştır.

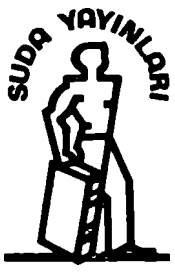

NENNI, **Ispanya'da İç Savaş ve Faşizm,** 20 TL.

NİKITIN, **Ekonomi Politiğin Temel Ilkeleri,** 15 TL.

MANDEL, **Marksist Ekonomi El Kitabı,** 30 TL.

SERAFIMOVIÇ, **Demir Tufanı,** roman, 15 TL.

METİN İLKIN, **Nöbet,** hikâyeler, 10 TL.

HENRI DENİS, **Marksist Değer Teorisi ve Kapitalizm,** 10 TL.

YAKINDA ÇIKACAK OLANLAR

ROSA LUXEMBURG,	**Ekonomi Politiğe Giriş**
KARL MARX,	**Ücretli Emek ve Sermaye**
BRECHT, THOMSON,	**Sanat ve Devrim**
ENGELS,	**Klasik Alman Felsefesinin Sonu**
G. CHALİAND,	**Kuzey Vietnam Köylüleri ve Savaş.**

SUDA YAYINLARI

Devrimcilerin başucu kitaplığı. Bilimsel sosyalizmin klasik ve modern eserlerinin en güvenilir çevirileri.

Yazışma ve havale

Orhan Suda

P.K. 1 Sirkeci/Istanbul

iki taktik

lenin

Lenin'in 1905'de Cenevre'de yazdığı ve o zamandan beri bütün dünya dillerine defa - larca çevrilen bu en önemli eserinin büyük bir ilgiyle karşılanacağını biliyoruz. Türkçe'de eksiksiz ve tam metin halinde yayımlanan bu çeviri, içinde bulunduğumuz sosyo ekonomik ortamda ülkemizin güncel meselelerine de ışık tutuyor.

15 lira